

Republica Moldova
Consiliul Raional Glodeni

Strategia de Dezvoltare Socio- Economică a Raionului Glodeni pentru anii 2016-2020

Cuprins

Introducere.....	6
I. Raionul Glodeni: Informații generale și priorități de dezvoltare.	
1.1 Informații generale.....	7
1.2 Priorități de dezvoltare a raionului	8
II. Cadrul general al Strategiei.	
2.1 Viziunile de dezvoltare.....	13
2.2 Direcțiile de dezvoltare.....	14
III. Analiza situației social-economice actuale în raion.	
3.1 Realizări.....	15
3.2 Probleme cu care se confruntă raionul Glodeni.....	16
IV. Modernizarea economiei, dezvoltarea sferei de producție și a infrastructurii.	
4.1 Sectorul industrial.....	19
4.2 Agricultură și dezvoltarea rurală.....	22
4.3 Cooperarea transfrontalieră.....	27
4.4 Acorduri de cooperare.....	29
4.5 Investiții în active materiale pe termen lung.....	29
4.6 Transporturile și drumurile.....	32
4.7 Mediul de afaceri.....	35
4.8 Turismul și diversificarea serviciilor turistice.....	38
4.9 Infrastructura edilitară.....	42
4.10 Eficiența energetică.....	46
V. Dezvoltarea sectorului socio-uman și reducerea sărăciei.	
5.1 Structura și dinamica populației.....	47
5.2 Forța de muncă și șomajul.....	50
5.3 Sistemul de ocrotire a sănătății.....	53
5.4 Educația formală și nonformală.....	57
5.5 Cultura și protejarea patrimoniului cultural.....	63
5.6 Tineretul și sportul.....	68
5.7 Societatea civilă.....	71
5.8 Protecția socială a populației.....	72
VI. Starea mediului ambiant.	
6.1 Fondul forestier al raionului Glodeni.....	78
6.2 Resursele naturale și protecția mediului ambiant.....	79
VII. Planul de Acțiuni privind realizarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Glodeni pentru anii 2016-2020.....	94

CONSILIUL PARTICIPATIV

1. LEUCĂ Ion - Președinte al Raionului Glodeni, președinte al grupului de lucru;
2. BOUBĂTRÎN Veaceslav - Vicepreședinte al Raionului Glodeni, membru al grupului de lucru;
3. ALBU Oxana - Vicepreședinte al Raionului Glodeni, membru al grupului de lucru;
4. ȚARIGRADSCHI Victor - Vicepreședinte al Raionului Glodeni, membru al grupului de lucru;
5. Pelin Vasile - Secretarul CR Glodeni, membru al grupului de lucru;
6. Movilă Ion - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
7. Maican Ion - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
8. Vasilos Ion - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
9. Moloșnic Laurenția - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
10. Ciobanu Valentin - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
11. Airini Gheorghe - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
12. Rotari Nicolae - Consilier raional, membru al grupului de lucru;
13. Căsăuțan Tudor - șef al Direcției Învățămînt, Tineret și Sport, membru al grupului de lucru;
14. Maican Vladimir - șef ANSA, membru al grupului de lucru, membru al grupului de lucru;
15. Sandu Svetlana - șef al Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei, membru al grupului de lucru;
16. Barat Veaceslav - șef al Serviciului Cultură Glodeni, membru al grupului de lucru;
17. Sîngereanu Nelea - șef al Direcției Finanțe, membru al grupului de lucru;
18. Agache Oleg - șef al Direcției Agricultură și Alimentație, membru al grupului de lucru;
19. Bodean Aureliu - șef-interimar al Secției Construcție, Gospodărie Comunală și Drumuri, membru al grupului de lucru;
20. Țarigradschi Aliona - șef al Direcției Statistică Glodeni, membru al grupului de lucru;
21. Carajia Mihail - șef al Serviciului Relații Financiare și Cadastru, membru al grupului de lucru;
22. Ailoae Iulia - medic-șef al CSP Glodeni, membru al grupului de lucru;
23. Guriev Nicolae - director al IMSP Spitalul raional Glodeni, membru al grupului de lucru;
24. Ciobanu Viorica - șef al CS Glodeni, membru al grupului de lucru;
25. Mahu Maria - șef interimar al Agenției pentru Ocuparea Forței de muncă Glodeni, membru al grupului de lucru;
26. Cazacu Alexei - șef al Inspectoratului de Poliție Glodeni, membru al grupului de lucru;
27. Tuceac Ludmila - șef al Oficiului Stării Civile Glodeni, membru al grupului de lucru;
28. Mahu Vitalie - șef al Inspecției Ecologice Glodeni, membru al grupului de lucru;
29. Ciobanu Eduard - șef al Serviciului Stării Excepționale Glodeni, membru al grupului de lucru;
30. Gîrlă Valeriu - Președinte al Asociației primarilor din raion, membru al grupului de lucru;
31. Pogor Radia - Președinte al Asociației ÎMM din raion, membru al grupului de lucru;
32. Bucliș Ghenadie - director ACSA, membru al grupului de lucru.

REDACTIE GENERALĂ

1. Gudumac Vasile - șef al Secției Economie a CR Glodeni, secretarul grupului de lucru.
2. Țurcan Natalia - specialist principal în problemele analiză economică și prognozări al Secției Economie a CR Glodeni;

Lista abrevierilor

ACSA - Agenția Națională de Dezvoltare Rurală

Analiza SWOT - este una dintre cele mai utilizate forme de analiză. Prin SWOT se analizează și se evaluează impactul punctelor forte (strengths) și a slăbiciunilor interne (weaknesses), a oportunităților (opportunities) și a amenințărilor (threats) ce provin din mediul extern.

AO - Asociața Obștească
AOFM - Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă
CDMA- este un canal de acces multiplu utilizat de către diverse tehnologii de comunicare radio.
CMF- Centrul Medicilor de Familie
CNAM - Casa Națională de Asigurări Medicale
CP - Cooperativa de Producție
CSI - Comunitatea Statelor Independente
CTAS - Casa Teritorială de Asigurări Sociale
DMS - deșeuri menajere solide
ESPN - Euroregiunea Siret-Prut-Nistru
Etc - et cetera
Fig. - figura
GSM - Global System for Mobile Communications
Ha - hectar
HIV- Virusul Imunodeficienței Umane
II - Întreprindere Individuală
IITSD - Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică
IM - Întreprinderea Municipală
IPTV- Televiziune prin rețele Internet Protocol
IT - Tehnologii Informaționale
ÎMM - Întreprinderi Mici și Mijlocii
Kg - kilogram
Km - kilometru
kV - kilovolt
kWh - kilowatt oră
LED - diodă emițătoare de lumină
LTE - este un standard pentru mare viteză fără fir de comunicații pentru telefoane mobile și terminale de date
mln – milioane
MoREEFF - Facilitatea de Finanțare a Eficienței Energetice în sectorul rezidențial din Moldova
MoSEFF - Linia de Finanțare pentru Eficiență Energetică în Moldova
Nr. - numărul
O.S - obiectivul strategic
ODIMM - Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
ONG - organizație nonguvernamentală
PAMU - Punct de Asistență Medicală Urgentă
PIB - produs intern brut
RM - Republica Moldova
SA - societatea pe acțiuni
SAMU - Serviciul de Asistență Medicală Urgentă
SEB - stația de epurare biologică
SIDA - sindromul imunodeficienței umane dobândite
SRL - Societatea cu Răspundere Limitată
TACIS - Asistență tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente
TBC - tuberculoză
TIC - Tehnologia Informației și Comunicării
TV- televiziune
UE - Uniunea Europeană
UMTS - Universal Mobile Telecommunications System
ZPS - zonele de protecție sanitară

INTRODUCERE

Planificarea strategică este un proces sistematic prin care raionul Glodeni poate crea o imagine proprie a viitorului și elaborează pașii corespunzători, în funcție de resursele locale disponibile, pentru a realiza acel viitor. Strategia de dezvoltare a raionului este rezultatul procesului de planificare destinat ghidării creșterii calității vieții membrilor comunității, și furnizează un mecanism pentru coordonarea eforturilor indivizilor, organizațiilor, autorităților și industriei private interesate în dezvoltarea economică.

Consiliul Raional Glodeni reafirmă interesul pentru dezvoltarea durabilă a raionului prin elaborarea unui document programatic pe termen mediu, continuând politicile de dezvoltare și planurile aflate deja în curs de implementare. Prin realizarea unei strategii cu un orizont de timp mai îndelungat se urmărește afirmarea problemelor și necesităților raionului Glodeni pentru ca acestea să se regăsească în viitoarele planuri regionale și naționale. Strategia de dezvoltare socio-economică și culturală a raionului Glodeni pentru perioada 2016-2020 reflectă dorințele comunității raionului.

Dezvoltarea raionului va urmări valorificarea resurselor pe care le deține: în primul rând resursa umană, apoi resursele agricole. Se dorește dezvoltarea unei economii durabile, bazată pe agricultură și pe procesarea produselor agricole, astfel încât să se ajungă la un echilibru între dezvoltarea localităților din raion. Rezultatul urmărit este îmbunătățirea condițiilor de viață din raionul Glodeni pentru a reduce migrarea masivă a locuitorilor, în mod special a tinerilor.

Strategia de dezvoltare a raionului Glodeni afirmă prioritățile comunității. Pentru implementarea activităților necesare pentru atingerea obiectivelor formulate și asumate prin acest document este nevoie de contribuția tuturor factorilor locali care pot determina îmbunătățirea climatului socio-economic. Autoritățile publice locale vor trebui să dinamizeze în continuare mediul economic și cultural prin realizarea de investiții cu impact major, prin facilitarea parteneriatelor cu mediul de afaceri și cu societatea civilă. Va trebui să continue atragerea de fonduri nerambursabile pentru proiectele locale de dezvoltare ce vor fi încadrate în strategia de dezvoltare a raionului. Consiliul Raional Glodeni, ca promotor al unei strategii de dezvoltare care implică întreaga comunitate, își asumă rolul de sprijin pentru comunitățile locale și își propune investiții în infrastructura de drumuri și de utilități, pentru rezolvarea problemelor majore ale raionului. Rezultatele așteptate vizează îmbunătățirea situației economice și sociale a comunităților raionale datorată creării de noi locuri de muncă, atragerii de investiții consistente în domeniile prioritare pentru raion, creșterea nivelului salarial, îmbunătățirea serviciilor publice. Apreciem că adoptarea unei strategii pe termen mediu pentru întregul raion reprezintă un sprijin pentru comunitățile locale ale căror probleme și necesități sunt evaluate și abordate cu prioritate în formularea obiectivelor și măsurilor de dezvoltare.

Strategia de dezvoltare a raionului Glodeni reprezintă un instrument participativ care implică întreaga comunitate a raionului și care are drept scop asigurarea dezvoltării economice și sociale a acestuia și își propune să valorifice potențialul, oportunitățile și realele disponibilități pentru dezvoltare, inclusiv crearea unui mediu de afaceri stimulat și competitiv, menit a atrage investiții private importante din țară și străinătate. Planificarea strategică reprezintă unul din instrumentele pe care raionul Glodeni îl poate utiliza pentru a avea certitudinea că politicile și programele prognozate corespund așteptărilor cetățenilor și necesităților de dezvoltare durabilă. Printre obiectivele propuse, atunci când a fost inițiat acest proiect, este de menționat importanța formării unei deprinderi a participării publice, stimularea capacității de adaptare a cetățenilor la cultura schimbării, transformarea raionului Glodeni într-un punct de referință pentru alte raioane, și nu în ultimul rând, utilizarea eficientă și concentrată a tuturor resurselor locale, corelată cu atragerea și utilizarea rațională a fondurilor de finanțare publice și private, interne și internaționale.

Prezenta Strategie este corelată cu cele mai importante documente strategice naționale, sectoriale și regionale:

- Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2020;
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2016 – 2020;
- Strategia de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii pentru anii 2012 – 2020;
- Strategia Sectorială de Dezvoltare pentru anii 2014 – 2020 „Educația – 2020”;
- Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate pentru perioada 2008 – 2017;

- Strategia de Alimentare cu Apă și Sanitație a Republicii Moldova 2014 – 2017;
- Strategia de Gestionare a Deșeurilor în Republica Moldova, pentru anii 2013 – 2027;
- Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020";
- Strategia de Dezvoltare Regională Nord 2016 – 2020;
- Programul regional sectorial în domeniul alimentării cu apă și canalizare din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul managementului deșeurilor solide din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul drumurilor regionale și locale din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul eficienței energetice a clădirilor publice din Regiunea de dezvoltare Nord.

Strategia a fost realizată de către Grupul de lucru creat în acest scop, constituit din specialiști din cadrul Consiliului Raional și structurile desconcentrate din teritoriu.

Membrii grupului de lucru au efectuat analiza potențialului socio-uman, a nivelului de dezvoltare economică, a stării mediului ambiant, a activității administrației publice locale și a organizațiilor nonguvernamentale din raion precum și a potențialului de cooperare transfrontalieră.

Scopul principal al Strategiei de dezvoltare economică și socială a raionului constă în determinarea principalelor obiective socio-economice din teritoriu, definitivarea priorităților și acțiunilor de intervenție, ce vor conduce la îmbunătățirea bunăstării locuitorilor raionului, sporirea nivelului de trai al populației, stabilirea unui proces care să ajute la crearea de locuri de muncă, încurajarea stabilității și diversificarea economiei și comunității.

Întru realizarea obiectivelor strategice pe toate domeniile, vor fi întocmite anual planuri detaliate de acțiuni pentru fiecare ramură, cu termeni de realizare și responsabili de executare.

O agendă de lucru va fi stabilită pentru a putea promova și dezvolta punctele tari (economice, fizice, sociale și de mediu) și care se va adresa atât oportunităților cât și provocărilor.

Obiectivul general în pregătirea actualei Strategii a fost elaborarea unui document fundamental, care după aprobarea lui de către Consiliul Raional, va constitui și va servi drept referință de bază în implementarea programelor și acțiunilor de dezvoltare la nivel raional și în elaborarea programelor de dezvoltare la nivel local.

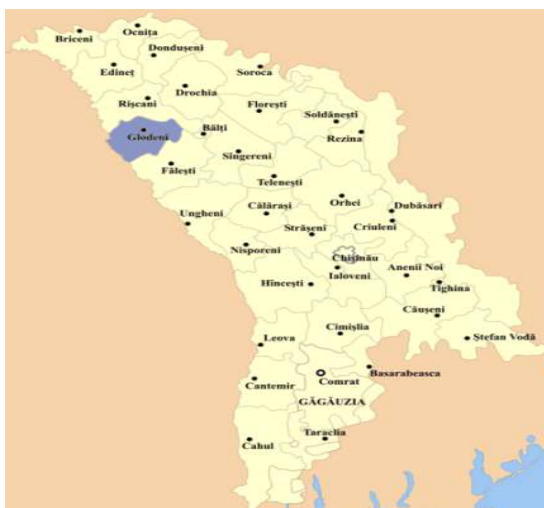
Ideile cuprinse în Conceptul de Dezvoltare Strategică vor contribui la dezvoltarea raionului Glodeni într-un cadru democrat, cu valențe europene, care va asigura creșterea calității vieții și prosperitatea cetățenilor săi.

Din această cauză o strategie pentru dezvoltare sustenabilă trebuie să reprezinte un set coordonat de procese de analiză, dezbateri, întărirea capacității, planificare și investiții care caută să integreze obiectivele economice, sociale și de mediu ale comunității.

I. Raionul Glodeni: Informații generale și priorități de dezvoltare.

1.1 Informații generale.

Raionul Glodeni este unul din cele 32 raioane ale Republicii Moldova, care au fost constituite conform Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr.764-XV din 27.12.2001.

Din punct de vedere geografic raionul Glodeni este situat în partea de Nord-Vest a Republicii Moldova, așezat la 168 km de capitala țării or. Chișinău. Raionul se mărginește la Vest pe râul Prut cu județul Botoșani (România), la Nord cu raionul Rîșcani, la Est cu municipiul Bălți, iar la Sud cu raionul Fălești.

Suprafața totală a raionul Glodeni este de 75,4 mii ha, ceea ce reprezintă 2,23 % din teritoriul țării (3384,6 mii ha), cu o populație de 56,8 mii locuitori, sau 1,6 % din populația țării (3553,1mii locuitori).

Clima Raionului Glodeni este temperat-continentală. Temperatura medie anuală constituie +8,5⁰C. Temperatura medie sezonieră constituie -4,5⁰C iarna, și +15,5⁰C vara. Precipitațiile anuale ajung pînă la 380 mm.

Din punct de vedere al organizării teritorial-administrative, raionul Glodeni este constituit din 35 localități, concentrate în 19 primării - un oraș cu un sat în componența lui și 18 sate-comune cu 33 sate în componența lor.

Reședința raionului este orașul Glodeni cu o populație de 9,9 mii locuitori, reprezentînd 17,4 % din întreaga populație a raionului.

Ramurile principale de activitate ale raionului sînt agricultura, industria prelucrătoare, industria de construcție și comerțul.

Toate terenurile aflate în hotarele raionului reprezintă fondul funciar al Raionului Glodeni, **suprafața totală** a căruia constituind - **75417,78 ha**. **Structura fondului funciar** la situația din 01.01.2016 este următoarea :

- 1. Terenuri cu destinație agricolă - 40968,89 ha sau 54,32% din suprafața totală, inclusiv:**
 - terenuri arabile - 38140,72 ha sau 50,57% din suprafața totală;
 - plantații multianuale - 2212,57 ha sau 2,93% din suprafața totală;
din care:
 - livezi - 1764,54 ha sau 2,34%;
 - vii - 183,28 ha sau 0,24%;
 - nucari - 264,75 ha sau 0,35%;
 - terenuri pîrloage - 334,2 ha sau 0,44%;
 - alte terenuri cu destinație agricolă - 281,4 ha sau 0,38 %.
- 2. Terenurile satelor, orașelor destinate construcției caselor de locuit, clădirilor de menire socială: - 6247,68 ha sau 8,29%.**
- 3. Terenuri destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale: - 921,13 ha sau 1,22 %;**
- 4. Terenurile destinate protecției naturale, ocrotirii sănătății, activități recreative, terenurile de valoare istorico-culturală, terenurile zonelor suburbane și ale zonelor verzi: - 7,3 ha sau 0,01%;**
- 5. Terenurile fondului silvic: - 10885,15 ha sau 14,43 %;**
- 6. Terenurile fondului apelor: - 3108,52 ha sau 4,12%;**
- 7. Terenurile fondului de rezervă: - 13279,11 ha sau 17,61 %.**

Solurile sunt principala bogăție a raionului Glodeni. De prelucrarea și utilizarea eficientă a acestora depinde atât economia raionului, cît și cea națională. Cele mai răspîndite soluri sunt cernoziomurile, care ocupă circa 70 la sută din terenurile agricole și circa 55 la sută din suprafața totală a raionului. Bonitatea medie a solurilor raionului este apreciată cu 72 baluri. Minereurile utile sunt prezentate de prundiș și nisip în lunca Prutului, piatră de construcție în Balatina, Butești, Cubani și Camenca, piatră de var în Cuhnești și Viișoara, argile în Glodeni, Danu și Iabloana.

1.2 Priorități de dezvoltare a raionului Glodeni.

Prioritățile de dezvoltare a raionului Glodeni în atingerea obiectivelor Strategiei de dezvoltare socio-economică pe anii 2016-2020 au scopul de a contribui la procesul de programare a perioadei menționate prin oferirea unor răspunsuri la diverse întrebări:

Prioritatea I. Dezvoltarea infrastructurii

Apa

- ◆ Asigurarea alimentării continue cu apă potabilă a populației;
- ◆ Îmbunătățirea calității resurselor de apă.

Gestionarea deșeurilor

- ◆ Realizarea gropii ecologice regionale pentru depozitarea deșeurilor;
- ◆ Recondiționarea terenurilor cu depozite de reziduuri solide cu capacitate epuizată.

Potențialul forestier

- ◆ Reconstrucția ecologică a pădurilor deteriorate structural de factori naturali și antropici;
- ◆ Menținerea volumului recoltelor anuale de lemn la nivelul posibilităților pădurilor;
- ◆ Conservarea biodiversității și asigurarea stabilității, sănătății și polifuncționalității pădurilor.

Agricultura

- ◆ Trecerea la o agricultură cu o bază tehnico-materială modernă și performantă, cu exploatații performante și profitabile;
- ◆ Folosirea rațională a îngrășămintelor organice și celor minerale;
- ◆ Creșterea gradului de mecanizare a proceselor tehnologice;
- ◆ Creșterea capacității de depozitare a cerealelor și a oleaginoaselor;
- ◆ Ameliorarea efectivelor de animale și îmbunătățirea tehnologiilor de exploatare;
- ◆ Promovarea produselor agricole naturale.

Industria

- ◆ Retehnologizarea proceselor fabricate;
- ◆ Recuperarea tradiției micii industrii;
- ◆ Dezvoltarea serviciilor financiare și de consultanță;
- ◆ Creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă;
- ◆ Dezvoltarea sectorului IMM cu activitate în domeniul producției;

Comerțul

- ◆ Dezvoltarea rețelei comerciale la standarde ridicate;
- ◆ Atragerea marilor comercianți en-gros și en-detail, care să ofere servicii și produse de calitate ridicată și la prețuri accesibile;
- ◆ Acordarea atenției cuvenite componentelor de protecție a mediului: depozitarea mărfurilor, generarea de deșeuri și ambalarea;
- ◆ Ridicarea nivelului general de educație și de calificare profesională în domeniul comerțului și serviciilor;
- ◆ Extinderea unităților comerciale existente și ridicarea nivelului calitativ al prestației comerciale, odată cu creșterea gradului de ocupare al forței de muncă în această ramură a economiei.

Evoluția sectorului privat

- ◆ Vitalizarea mediului economic local;
- ◆ Atragerea de capital străin;
- ◆ Implementarea de tehnologii de producție moderne;
- ◆ Recalificarea profesională;
- ◆ Crearea unui sistem eficient de comunicare a IMM-urilor cu autoritățile locale, ONG-uri, asociații profesionale, științifice, civice, culturale, instituții de învățământ;
- ◆ Înființarea de noi IMM-uri, în special cu activitate turistică și de producție;
- ◆ Diversificarea ofertei de credite acordate IMM-urilor;
- ◆ Acordarea de facilități fiscale, inclusiv la nivel local;
- ◆ Colaborarea cu patronate, organizații specializate capabile să sprijine inițiativa locală a IMM-urilor;
- ◆ Promovarea și mediatizarea potențialului economic și a oportunităților de afaceri locale.

Dezvoltarea infrastructurii fizice

- ◆ Rețea de drumuri reabilitate și modernizate;
- ◆ Sistemizarea terenurilor agricole, rețea de drumuri de exploatare;
- ◆ Dezvoltarea spațiilor verzi, de agrement și a amenajărilor sportive;
- ◆ Dezvoltarea zonelor de circulație și transport;
- ◆ Completarea și dezvoltarea echipării edilitare;
- ◆ Crearea rețelelor de apă potabilă și canalizare;
- ◆ Creșterea siguranței în exploatarea rețelei electrice.

Sănătatea publică

- ◆ Realizarea de programe comune ale unităților sanitare și organizațiilor neguvernamentale în vederea obținerii de fonduri necesare îmbunătățirii bazei materiale;
- ◆ Realizarea de programe de educație pentru sănătate;
- ◆ Demersuri pentru creșterea fondurilor alocate sănătății;
- ◆ Acordarea de facilități cadrelor medicale care doresc să lucreze în mediul rural.

Educația formală

- ◆ Dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor cu administrațiile locale prin depistarea în comun a necesităților vieții economice și sociale locale;

- ◆ Constituirea Consiliului consultativ al școlii din care fac parte și reprezentanții comunităților locale;
- ◆ Identificarea unor resurse financiare extrabugetare;
- ◆ Derularea de programe de formare continuă a cadrelor didactice;
- ◆ Modernizarea infrastructurii și dotărilor sistemului de învățământ;
- ◆ Modernizarea și actualizarea bazei materiale și tehnologice, în acord cu cerințele pregătirii pentru societatea informațională;
- ◆ Furnizarea fundamentelor pentru educația ulterioară și pentru atitudinile necesare viitorului loc de muncă, prin consilierea în vederea orientării spre programe de formare profesională adaptate cerințelor socio-economice ale localității.

Educația nonformală

- ◆ Realizarea unui catalog cu ofertele educaționale alternative.
- ◆ Crearea unui web-site privind posibilitățile de educație în afara sistemului școlar.

Șomajul

- ◆ Organizarea de cursuri de recalificare în diverse meserii, pentru care există cerere pe piața muncii;
- ◆ Asistarea psihologică și socială pentru prevenirea apariției fenomenelor deviate;
- ◆ Monitorizare permanentă a pieței locurilor de muncă și o accesibilitate mai mare la aceasta;
- ◆ Educarea tinerilor în scopul învățării cât mai multor meserii, având în vedere schimbările permanente care au loc în societate.

Cultură și artă

- ◆ Identificarea unor soluții alternative pentru finanțarea activității instituțiilor de cultură și artă profesioniste;
- ◆ Facilitarea participării managerilor culturali la programe de „training”;
- ◆ Identificarea unor cursuri de management cultural;
- ◆ Realizarea de proiecte comune ale instituțiilor de cultură și artă profesioniste, ale organizațiilor neguvernamentale de profil și ale posturilor de televiziune, vizând educarea publicului în spiritul recunoașterii și aprecierii valorilor reale culturale și artistice;
- ◆ Corelarea activității instituțiilor de cultură și artă cu condițiile socio-economice actuale.

Sport și agrement

- ◆ Amenajarea și dotarea locurilor de joacă și a terenurilor destinate inițierii sportive în grădinițe;
- ◆ Amenajarea și dotarea terenurilor și a sălilor de sport în școli;
- ◆ Amenajarea unor baze sportive complexe pentru mai multe tipuri de activități sportive (fotbal, baschet, volei, badminton, tenis etc.).

Conviețuirea etniilor

- ◆ Crearea unui climat în care fiecare cetățean să se simtă acasă, prin promovarea multiculturalismului cu ocazia manifestărilor organizate în raion;
- ◆ Integrarea socială a comunităților de rromi, prin inventarierea completă a problemelor cu care se confruntă, realizarea unei monitorizări permanente a discriminării, legalizarea locuințelor în care se află familii cu situație neclară și elaborarea unor proiecte de îmbunătățire a condițiilor de locuit și asigurarea locurilor de muncă;
- ◆ Creșterea ratei de cuprindere a copiilor de rromi în sistemul de învățământ și consilierea familiilor de rromi pentru evitarea abandonului școlar;
- ◆ Efectuarea unor campanii de vaccinare și derularea de programe de educație igienico-sanitară;
- ◆ Intensificarea colaborării între organele de ordine publică și organizațiile de rromi în vederea prevenirii și rezolvării operative a conflictelor comunitare;
- ◆ Organizarea de festivaluri interetnice.

Siguranța și ordinea publică

- ◆ Intensificarea activităților educaționale în familie, școală, biserică și media;
- ◆ Sincronizarea mai bună a acțiunilor administrației publice locale și a organelor ordinii publice (Inspectoratul de Poliție);
- ◆ Crearea de locuri de muncă, prin investiții noi și înlesniri acordate investitorilor;
- ◆ Îmbunătățirea sistemului de iluminat public în toate localitățile raionului;

- ◆ Îmbunătățirea dotării cu mijloace auto, tehnică de comunicare, dotare individuală de autoapărare și intervenție a agenților de ordine publică;
- ◆ Schimbarea indicatoarelor de circulație vechi cu indicatoare noi, reflectorizante.

Prioritatea II - Sprijinirea afacerilor

- ◆ Diversificarea metodelor de comunicare și informare a cetățenilor;
- ◆ Implicarea cetățenilor în analiza și soluționarea problemelor raionului;
- ◆ Încorporarea considerentelor de dezvoltare durabilă în educația și instruirea profesională;
- ◆ Crearea unui sentiment de responsabilitate personală și colectivă asupra mediului;
- ◆ Îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor de telefonie fixă;
- ◆ Îmbunătățirea calității serviciilor de poștă;
- ◆ Ridicarea nivelului de cultură și educație prin utilizarea IT;
- ◆ Realizarea unei infrastructuri de comunicații performante;
- ◆ Dezvoltarea de produse și servicii IT;
- ◆ Ușurarea accesului la credite;
- ◆ Diversificarea ofertei de credite pentru IMM-uri;
- ◆ Sprijin pentru diversificarea către activități non-agricole și crearea și dezvoltarea de micro-intreprinderi.

Prioritatea III - Dezvoltarea turismului

- ◆ Îmbunătățirea și dezvoltarea activității de marketing și promovare a turismului;
- ◆ Diversificarea ofertei și serviciilor turistice;
- ◆ Creșterea calității serviciilor turistice;
- ◆ Asocierea activității turistice cu educația și protecția științifică a mediului;
- ◆ Integrarea turismului local în circuitul turistic internațional;
- ◆ Creșterea gradului de calificare a forței de muncă în turism;
- ◆ Creșterea capacității informaționale și de promovare a turismului;
- ◆ Investiții financiare durabile în turism, care să asigure un venit sigur locuitorilor și să prefigureze o dezvoltare viitoare;
- ◆ Modernizarea capacităților și a dotărilor de turism existente.

Prioritatea IV - Dezvoltarea durabilă a localităților

- ◆ Revigorarea spațiului rural prin sprijinirea dezvoltării, creării și diversificării activităților economice;
- ◆ Stabilizarea populației din raion;
- ◆ Crearea de noi locuri de muncă prin creșterea angajării în sectoare neagricole;
- ◆ Extinderea zonelor împădurite;
- ◆ Susținerea financiară a industriei locale, diversificarea activităților alternative agriculturii ca de exemplu încurajarea meșteșugurilor și a agroturismului sunt măsuri indirecte prin care este stabilizată populația de la sate;
- ◆ Pentru revigorarea activităților economice din mediul rural și diversificarea acestora se impune susținerea activităților agricole prin realizarea de servicii specifice, a activităților de agroturism, a producției de artizanat și a altor activități cu specific agricol (sericicultura, apicultura, cultivarea ciupercilor), înființării de pensiuni agroturistice, și dezvoltarea serviciilor pentru petrecerea timpului liber (terenuri de sport, ciclism etc.);
- ◆ Conversia la o agricultură organică, protecția zonelor cu o biodiversitate specială care prezintă o importanță naturală și menținerea sau îmbunătățirea peisajului rural sau a mediului natural;
- ◆ Introducerea de facilități pentru fermieri care să duca la practici agricole prin care să se păstreze bio-diversitatea, să se mențină resursele genetice locale și care să aibă un impact scăzut asupra mediului;
- ◆ Investiții vor trebui efectuate și în crearea de noi pepiniere, modernizarea celor existente și dotarea lor cu echipamente de prelucrare a solului, însămânțări, executarea lucrărilor de menținere etc. Pentru ușurarea accesului în zona exploatațiilor forestiere, trebuie susținută construcția și modernizarea rețelei de drumuri forestiere;
- ◆ Valorificarea potențialului turistic al raionului.

Prioritatea V - Creșterea ocupării forței de muncă, dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale

- ◆ Crearea unei legături între comunitate și AOFM, Primăriei și Direcția Învățământ, Tineret și Sport Glodeni în vederea analizării situației și elaborării unor strategii comune și eficiente;
- ◆ Sporirea participării tinerilor la viață economică, prin proiecte pilot în afaceri și experimentarea unor centre pentru dezvoltarea și folosirea eficientă a resurselor umane;
- ◆ Valorificarea potențialului creativ al tineretului, prin stimularea activităților tehnico-aplicative în domeniul informatic, prin cultivarea grijii publice a statului față de tinerii talentați;
- ◆ Acordarea de șanse egale tuturor tinerilor, pe parcursul întregului proces educațional. Tinerii sunt și trebuie să fie egali în cadrul procesului de învățământ. Tocmai de aceea vor fi eliminate practicile care favorizează orice fel de discriminări;
- ◆ Sprijinirea restructurării sistemelor de educație și instruire pentru tineret, în sensul promovării cunoașterii limbii, culturii și tradițiilor raționale;
- ◆ Crearea condițiilor care să asigure sporirea participării tinerilor la viață economică prin promovarea unui sistem formativ pentru a facilita mobilitatea tinerilor între sistemul de învățământ și piața muncii;
- ◆ Stimularea aptitudinilor antreprenoriale ale tinerilor prin învățare și prin implicarea acestora în structurile economice private, inclusiv prin acordarea de credite și facilități fiscal;
- ◆ Facilitarea accesului tinerilor pe piața muncii, a adaptării și readaptării acestora la rigorile economiei de piață;
- ◆ Inițierea și susținerea de programe de informare, consiliere și orientare profesională a tinerilor, precum și susținerea de inițiative în domeniul consilierii de carieră, reconversiei profesionale și medierii muncii;
- ◆ Valorificarea potențialului creativ al tinerilor prin alfabetizarea și specializarea în domeniul tehnicii de calcul și utilizării tehnologiei moderne, construirea unui sistem formativ adaptat evoluției școlare a tinerilor supradotați și înființarea unor centre de valorificare a creativității tehnico-științifice.

Servicii sociale

Situația vârstnicilor

- ◆ Dezvoltarea unui sistem de îngrijire medico-socială la domiciliu, pentru persoanele vârstnice dependente, cu venituri modeste, lipsite de suport informal real (vecini, rude, prieteni) sau sunt bolnavi care necesită îngrijire de durată, fiind imobilizați la pat;
- ◆ Creșterea și diversificarea serviciilor medico-sociale pentru vârstnici, economisirea resurselor;
- ◆ Implicarea autorităților, cu atribuții în domeniul protecției persoanelor vârstnice, în stoparea degradării condițiilor de viață.

Situația copiilor defavorizați

- ◆ Asigurarea unei asistențe medicale permanente;
- ◆ Recrutarea copiilor pentru a merge la școală;
- ◆ Reintegrarea copiilor în societate, prin participarea la activități sociale și culturale ale comunității;
- ◆ Organizarea de cursuri de calificare în diverse meserii cerute pe piața muncii;
- ◆ Asistarea și protecția socială a copiilor cu probleme în familie;

Situația persoanelor cu handicap sever

- ◆ Alternarea mediului de viață al copilului cu handicap sever;
- ◆ Educarea și formarea deprinderilor de autonomie a copilului cu handicap;
- ◆ Programe de consiliere a părinților în vederea păstrării copiilor cu handicap sever în familie;
- ◆ Formarea unor deprinderi de muncă (după capacitate), în vederea ocupării timpului persoanei cu handicap în mod plăcut și util;
- ◆ Schimbarea mentalității societății față de persoana cu handicap;
- ◆ Încurajarea înființării unui club sau centru de zi.

Protecția drepturilor copilului și adolescentului

- ◆ Consiliere acordată copilului sau adolescentului, cadrului didactic și familiei;

- ◆ Consultări cu cadrele didactice în vederea adoptării unei strategii educaționale specifice fiecărui copil, pe categorii de vîrstă și probleme;
- ◆ Discuții cu copilul și părinții în legătură cu solicitările sistemului educațional, soluții pentru îndeplinirea acestora;
- ◆ Colaborarea cu cadrele medicale pentru evaluarea și rezolvarea unor probleme specifice;
- ◆ Consiliere în vederea abilitării în rolul de părinte și dezvoltării cunoștințelor și abilităților parentale;
- ◆ Consiliere legislativă în domeniul protecției sociale, în vederea dobîndirii unor drepturi;
- ◆ Sprijinirea familiilor și copiilor în găsirea unor soluții de rezolvare a problemelor depistate împreună;
- ◆ Distribuirea de broșuri informative referitoare la nevoile copilului, adolescentului și la comportamentele adecvate pentru părinți și celelalte persoane implicate în procesul de asistare și educare a copilului;
- ◆ Sprijinirea copilului, adolescentului în efortul său educativ, prin organizarea de grupe de "meditații" pentru copiii cu dificultăți de învățare;
- ◆ Crearea, de către asistentul social, a unei rețele de suport social pentru copil, prin implicarea familiei, a colegilor de clasă și a personalului didactic;
- ◆ Acordarea mai multor ajutoare materiale copiilor defavorizați atât la nivel local cît și național;
- ◆ Implicare mai pregnantă a comunității școlare în rezolvarea unor probleme cu care se confruntă membrii săi.

Delincvență juvenilă

- ◆ O mai bună colaborare între instituțiile responsabile în prevenirea și diminuarea delincvenței juvenile;
- ◆ Prezența mai susținută a autorităților în școli;
- ◆ Colaborarea între autorități locale și organizațiile neguvernamentale în prevenirea consumului de droguri, băuturilor spirtoase și a tutunului.

II. Cadrul general al Strategiei.

2.1 Viziunile de dezvoltare a raionului Glodeni.

Dezvoltarea socio-economică și culturală a raionului Glodeni este posibilă doar prin conjugarea eforturilor tuturor factorilor care constituie comunitatea raională: administrație publică, instituții publice specializate, mediul de afaceri, societate civilă și, bineînțeles, cetățeanul. Măsurile pe care aceștia le vor întreprinde vor trebui să fie canalizate spre aceleași direcții.

Abordarea problematicii dezvoltării raionului va trebui să prevadă efectele măsurilor actuale, atât pentru rezolvarea problemelor actuale dar, mai ales, pentru prevenirea apariției altora poate și mai grave.

Viziunile de dezvoltare a raionului Glodeni pentru perioada anilor 2016-2020 presupun următoarele acțiuni:

- creșterea calității vieții pentru toți locuitorii în conformitate cu standardele europene;
- dezvoltarea funcțiilor de vecinătate cu România pentru a deveni o regiune dinamică;
- fundamentarea și dezvoltarea relațiilor dintre administrațiile publice locale și instituțiile țărilor din cadrul parteneriatului Euroregiunii Siret-Prut-Nistru;
- menținerea și dezvoltarea legăturilor de colaborare, parteneriat, cooperare dintre Raionul Glodeni și Municipality Regiunii Jelgava (Republica Letonă), și dintre Raionul Glodeni și Raionul Piotrkow (Republica Polonă) în diferite domenii de activitate pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, pentru promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenții economici și asociațiile obștești;
- consolidarea competitivității punînd accent pe inovare, valorificarea resurselor și îmbunătățirea relațiilor transfrontaliere cu atragerea investițiilor în teritoriu;
- conservarea, dezvoltarea și promovarea valorilor existente și a patrimoniului natural moștenit, astfel ca raionul să asigure locuitorilor săi un mediu confortabil de viață și activitate, iar vizitatorilor - ospitalitate și sejur plăcut.

2.2. Direcțiile de dezvoltare.

Pentru realizarea viziunii Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Glodeni pentru anii 2016-2020, activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre cinci direcții strategice:

Direcția strategică 1. Modernizarea economiei, dezvoltarea sferei de producție și diversificarea serviciilor turistice.

O.S. 1.1 Îmbunătățirea competitivității sectorului agro-alimentar.

O.S. 1.2 Îmbunătățirea sistemului economic raional.

O.S. 1.3 Dezvoltarea infrastructurii de afaceri și susținerea IMM.

O.S. 1.4 Promovarea și dezvoltarea turismului și a rețelelor de afaceri în domeniu.

Direcția strategică 2. Extinderea infrastructurii edilitare și implementarea la scară largă în sectorul public și privat a eficienței energetice.

O.S. 2.1 Echiparea edilitară a localităților și reabilitarea sistemelor existente de utilități.

O.S. 2.2 Promovarea și implementarea măsurilor menite să contribuie la eficiența energetică în diferite domenii.

Direcția strategică 3. Dezvoltarea durabilă a instituțiilor educaționale, culturale și protejarea patrimoniului cultural.

O.S. 3.1 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale formale și nonformale.

O.S. 3.2 Dezvoltarea profesională a resurselor umane.

O.S.3.3 Asigurarea circulației produsului cultural prin transformarea instituțiilor de cultură în Centre comunitare multifuncționale;

O.S. 3.4 Creșterea participării la activitățile culturale a cetățenilor;

O.S. 3.5 Promovarea culturii ca factor primordial al păstrării și dezvoltării identității naționale;

O.S. 3.6 Modernizarea instituțiilor culturale și măsuri de protejare și valorificare a patrimoniului cultural.

Direcția strategică 4. Dezvoltarea și majorarea gradului de acces al populației la serviciile medicale și de protecție socială de calitate.

O.S. 4.1 Îmbunătățirea stării de sănătate a femeii și a copilului.

O.S. 4.2 Reducerea numărului de sarcini nedorite, a incidenței avortului la cerere și a ratei mortalității materne prin avort.

O.S. 4.3 Fortificarea capacității de supraveghere a bolilor transmisibile prioritare, de alertă rapidă și răspuns coordonat.

O.S. 4.4 Reducerea mortalității prin TBC și menținerea unor rate adecvate de depistare și de succes terapeutic.

O.S. 4.5 Diminuarea ritmului de creștere a mortalității prin boli netransmisibile, reducerea poverii lor.

O.S. 4.6 Dezvoltarea serviciilor de asistență comunitară, integrate și comprehensive, destinate în principal populației rurale și grupurilor vulnerabile.

O.S. 4.7 Motivarea cadrelor tinere și atragerea acestora.

O.S. 4.8 Reabilitarea și dotarea cu echipament a edificiilor medicale.

O.S. 4.9 Activități de prevenire și protejare a persoanelor aflate în dificultate.

O.S. 4.10 Activități de fortificare a capacităților specialiștilor.

O.S. 4.11 Acțiuni de dezvoltare a serviciilor adresate persoanelor în situație de risc.

Direcția strategică 5. Refacerea și menținerea mediului ambiant.

O.S. 5.1 Activitățile administrației publice locale de nivelul I și II privind managementul deșeurilor.

O.S. 5.2 Măsuri de dezvoltare a managementului forestier capabil să contribuie la dezvoltarea rurală și durabilă a localităților raionului.

Realizarea obiectivelor nominalizate se va efectua prin intermediul diverselor programe raionale, naționale și internaționale. Acest proces trebuie să aibă un caracter permanent, să coordoneze și să actualizeze mereu acțiunile.

Pentru realizarea obiectivelor sus-menționate este necesar un sistem informațional, care să

asigure corectitudinea deciziilor adoptate. O condiție esențială în reușita acestui proces complex este participarea autorităților publice și implicarea societății civile, de la faza de elaborare pînă la cea de implementare, cu asumarea în comun a responsabilităților.

Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului va mobiliza la realizarea obiectivelor propuse autoritățile publice, toate grupurile sociale, antreprenoriatul, partidele politice, organizațiile nonguvernamentale și sindicatele.

III. Analiza situației social-economice actuale în raion.

3.1 Realizări.

La situația din 01.01.2016 în raionul Glodeni activau 3242 întreprinderi, dintre care 257 întreprinderi cu proprietate publică, 2976 întreprinderi cu proprietate privată, 6 întreprinderi cu proprietate mixtă (publică și privată) fără participarea străină și 3 întreprinderi cu capital străin.

Pe parcursul anului 2015 **întreprinderile industriale de toate formele** au fabricat producție în valoare de 62027,3 mii lei (în prețuri curente), sau cu 14,55% mai mult decît în anul precedent.

Producția agricolă obținută în toate categoriile de gospodării, în prețuri curente, în anul 2015 a constituit 445085 mii lei, cu 35,9 la sută mai mult față de anul 2014.

Volumul investițiilor în active materiale pe termen lung din toate sursele de finanțare în anul 2015 a alcătuit 83090,4 mii lei, diminuîndu-se astfel cu aproximativ 0,25% față de anul de comparație. Cele mai mari investiții pe elemente de structură tehnologică au fost efectuate în utilaje, mașini și mijloace de transport, astfel realizîndu-se o creștere de 9208,8 mii lei, pe cînd investițiile în lucrări de construcții și montaj s-au diminuat considerabil cu 25,3% față de anul 2014.

În structura investițiilor în active materiale pe forme de proprietate, cota preponderentă de 65,5% a revinit unităților cu forma de proprietate privată, principalele surse de finanțare a activității investiționale fiind mijloacele proprii, iar 34,5% a revenit agenților economici din sectorul public. În anul 2015 s-a atestat o scădere drastică, cu 66,8% față de anul 2014 a investițiilor în active materiale pe termen lung la întreprinderile cu proprietate publică, atingîndu-se cotele anului 2011, în timp ce în sectorul privat s-a înregistrat o creștere a investițiilor de la 38,9 mii lei la 54,4 mii lei. Spre regret, investițiile la întreprinderile cu capital străin au atins în 2015 cota zero.

Transportarea pasagerilor efectuată de către întreprinderile specializate de transport și cu autovehiculele persoanelor fizice în anul 2015 a alcătuit 9870,0 mii pasageri-km, fiind în creștere cu 12,8 % față de anul 2014. Numarul pasagerilor transportați cu autobuzele și microbuzele, pe traseele de folosință generală, în anul 2015 a fost în creștere cu 4,8 % în comparație cu anul precedent și a alcătuit 367,2 mii pasageri.

Veniturile din vânzări au fost estimate în sumă de 81622,2 mii lei, înregistrînd o creștere cu 3,2% față de anul precedent.

Cîștigul salarial mediu al unui salariat din economia raionului în luna decembrie 2015 a constituit 3384,2 lei, înregistrînd o majorare cu 2,5 % față de luna decembrie 2014, în timp ce **pensia medie a unui pensionar** în anul 2015 a alcătuit 1082,76 lei, fiind în creștere cu 7% față de anul 2014.

Conform datelor Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă la 01.01.2016 în căutarea unui loc de muncă se aflau 1387 persoane.

Veniturile în bugetul raional în perioada 2015 au constituit 155947,7 mii lei, fiind în descreștere față de perioada de gestiune precedentă cu 2,7 la sută. Una din cauze este excluderea din acumulările din teritoriu a impozitelor pe venit de la persoanele juridice, care în anul 2014 s-au executat în sumă de 7290,4 mii lei și introducerea transferurilor cu destinație generală calculate pe bază de formulă în anul 2015, care nu au fost primite de la bugetul de stat în sumă de 3461,7 mii lei.

Indicii părții de **cheltuieli** în 2015 constituie 162651,4 mii lei, care s-au micșorat față de aceeași perioadă a anului 2014 cu 3,8 la sută din următoarele cauze:

- neprimirea transferurilor cu destinație specială și generală pentru achitarea facturilor pentru mărfuri și servicii și alte cheltuieli;
- pe parcursul perioadei de gestiune au fost efectuate achitări la un volum mai mic de servicii

și lucrări de ordin economic (48,4%). În anul 2014 s-au efectuat reparații la drumurile locale din Fondul Rutier conform Hotărârii Guvernului nr.168 din 11.03.2014 în sumă de 9639,5 mii lei, și nu au fost efectuate achitări depline pentru lucrările îndeplinite la reparațiile drumurilor locale din Fondul Rutier (50% din defalcările la bugetul raional).

3.2 Problemele cu care se confruntă raionul Glodeni.

Dezvoltarea localităților este foarte importantă pentru întreg raionul Glodeni, deoarece ele exercită, în fapt, influența decisivă asupra dezvoltării economice, culturale și sociale ale întregii comunități raionale.

O problemă stringentă a populației raionului Glodeni este lipsa locurilor de muncă, cauzată de o activitate economică slabă la nivel de raion. De aici rezultă o serie de probleme economice și sociale care contribuie la o atractivitate generală scăzută a raionului. Această atractivitate se manifestă atât la nivel de locuire, cât și privitor la atractivitatea pentru investiții. Deși raionul Glodeni dispune de forță de muncă ieftină și calificată, rețele de utilități publice, terenuri disponibile pentru investiții, servicii suport pentru mediul de afaceri, investitorii (moldoveni și străini) nu l-au ales ca destinație prioritară. O explicație posibilă este starea proastă a infrastructurii rutiere. Cu siguranță are o contribuție importantă și relativa izolare teritorială a localităților raionului în profil teritorial. Această atractivitate generală scăzută are drept consecință directă migrarea resurselor umane locale (în special a celor calificate).

Infrastructura de transport deficitară este o altă problemă mare a raionului. Starea carosabilului este foarte proastă, drumurile sunt depășite din punct de vedere al capacității de transport.

În privința echipării edilitare a localităților, problemele actuale ale raionului constau în necesitatea de extindere a rețelelor existente. În plus, în mediul rural nu există stații de epurare a apelor uzate.

Din punctul de vedere al disponibilității utilităților publice de bază (apă, canalizare, gaze), unele localități din raion nu sunt conectate la rețelele de distribuție a gazelor naturale.

Instituțiile publice locale, în general, nu dezvoltă o comunicare permanentă cu reprezentanții comunității. O comunicare permanentă și reală nu contribuie doar la îmbunătățirea imaginii instituției în sine dar și la o mai bună identificare a problemelor locale și la găsirea celor mai bune soluții pentru rezolvarea acestora. Foarte importantă, din acest punct de vedere, este comunicarea cu mediul de afaceri. Din punctul de vedere al mediului natural, situația poluării urbane nu ridică probleme, acesta fiind un „avantaj” al diminuării drastice a activităților industriale din raion din ultimele decenii. Dar apar problemele spațiilor verzi amenajate și a managementului deșeurilor.

Problema deșeurilor trebuie rezolvată la nivelul întregului raion, dar principalul generator de deșeuri este orașul Glodeni. Problema deșeurilor nu se reduce doar la sistemele de colectare și depozitare, ci are și o componentă educațională. Aceasta privește populația, în special pe cea din mediul urban, și constă în activități de informare, educare și conștientizare a comunităților locale, cu adresabilitate deosebită către populația tânără. Desigur, efectele acestor activități nu se vor vedea pe termen scurt, dar lipsa lor generează costuri viitoare foarte mari. Activitățile de educare a populației sunt valabile pentru întregul spectru al conviețuirii umane în cadrul unei comunități. De aceea, campaniile de educare a comunităților glodenene, în special a celor urbane, vor trebui să acopere o gamă largă de teme de interes, pe lângă problema deșeurilor: spirit civic, reguli de comportament în societatea modernă, atitudini față de anumite categorii de persoane etc.

Mediul de afaceri local se confruntă cu o serie de probleme care sunt valabile pentru toată țara și care nu intră în competența autorităților locale: sistemul de impozitare, creditare redusă și neavantajoasă etc. Dar există și aspecte ce țin fie de eficiența managementului propriu, fie de posibile acțiuni publice de sprijinire a mediului de afaceri. Veniturile salariale ale raionului Glodeni sunt mici și acest lucru contribuie, împreună cu rata foarte mare a șomajului și numărul foarte mare de asistați social, la menținerea unui nivel foarte redus al puterii de cumpărare. Se formează în acest fel un cerc vicios, companiile oferind salarii mici, dar având de suferit din cauza cererii locale reduse. În plus, nivelul salarial nemotivat creează deficit de forță de muncă specializată. Spre exemplu, majoritatea tinerilor care absolvă studiile universitare exclud opțiunea de a se întoarce în raion pentru a-și forma o carieră. În termeni generali, cultura

antreprenorială locală este slab dezvoltată. Un factor care poate dinamiza colaborarea între mediul privat și cel public este comunicarea, în sensul identificării și rezolvării eficiente a problemelor.

Principalele probleme ale mediului rural din raionul Glodeni sunt generate, în mare parte, de nivelul foarte scăzut de dezvoltare economică, ce afectează cronic, de decenii, comunitățile locale. Rata sărăciei atinge cote înalte. În perioada comunistă, activitățile agricole au fost colectivizate, forța de muncă din mediul rural fiind concentrată în special spre acestea. După retrocedarea terenurilor agricole, fiecare proprietar de teren agricol a fost liber să își cultive terenul de care dispunea, prin mijloacele tehnice pe care le avea. Infrastructura agricolă „comunistă” a fost, în mare parte, distrusă. Rezultatul: vîrstnici cu pensii de mizerie, tineri fără orizonturi pe plan local, terenuri agricole fărîmițate lucrate cu tehnologii din secolul XIX. Agricultură – evident, de subzistență – este încă principala sursă de trai a multor locuitori ai satului glodenean, dar și aceștia sunt din ce în ce mai puțini. În ultimul timp au apărut investitori care practică agricultura pe suprafețe mari, folosind tehnologie modernă și oferind locuri de muncă în special în perioada de vară. Aceștia li se adaugă agricultorii de talie mică, sau micii fermieri, care încearcă să valorifice cît se poate de mult potențialul terenului pe care îl lucrează. Principala problemă este nivelul scăzut al subvențiilor necesare agriculturii care face ca prețurile produselor agricole să fie necompetitive și, astfel, activitățile agricole să nu fie avantajoase din punct de vedere economic. Se menține astfel munca la negru în agricultură, lipsa investițiilor în tehnologie și în ameliorarea calităților solului, din cauza lipsei resurselor financiare. Pe lîngă acestea, mai apar probleme și cu desfacerea produselor agricole: prețurile nu sunt standardizate și nici stabilizate, industria prelucrătoare nu poate asimila întreaga producție sau preferă materie primă din import, mai ieftină. Astfel că micii producători trebuie să depoziteze producția în condiții improprii, care afectează calitatea produselor. Lipsesc instalațiile de irigații, iar într-un an fără precipitații există riscuri foarte mari ca producția să fie foarte scăzută. Infrastructura specifică este foarte costisitoare, iar ideea asocierii micilor producători nu este agreată pe plan local, din diverse motive ce țin de mentalități sau de trecutul nu foarte îndepărtat al agriculturii colectivizate.

Este aproape injust să vorbim despre „trecerea la agricultura ecologică”, în special în cazul micilor producători din raion. Aceștia practic nu utilizează îngrășăminte și lucrează terenurile agricole cu tehnologii nepoluante. Faptul că nu există producători certificați pentru agricultura ecologică rezidă, în special, din lipsa de informare cu privire la oportunitățile și avantajele acestei certificări. Referitor la calitatea vieții în satele raionului, situația este departe de nivelul la care s-a ajuns în statele dezvoltate ale UE. Gradul de acoperire cu rețelele de utilități este foarte scăzut, drumurile ridică probleme foarte mari de accesibilitate, serviciile publice sunt puține și slabe calitativ, nivelul de informare este și el scăzut. Un procent mare din populație este beneficiară de o formă sau alta de prestații sociale. Sunt familii pentru care singurele surse de venit sunt ajutorul social și alocațiile copiilor, iar situația aceasta a devenit normală, chiar satisfăcătoare pentru multe persoane. Apar multe probleme sociale, printre care alcoolismul și violența domestică sunt foarte bine reprezentate. Mulți copii rămîn fără supravegherea părinților care sunt plecați la lucru în străinătate și sistemul de învățămînt nu reușește să suplinească carențele de educație a lor. Mai pe scurt, gradul de atractivitate pentru locuire al satului glodenean este foarte scăzut. Unitățile economice din satele raionului sunt (cu excepțiile de rigoare) magazinele care aprovizionează populația cu toate produsele ce au căutare la nivel local, începînd de la alimente pînă la rechizite școlare și, bineînțeles, băuturile alcoolice, de multe ori „subvenționate” din ajutoarele sociale. Administrația publică locală reclamă lipsa fondurilor pentru investiții și chiar pentru funcționare. Din această cauză, și cofinanțarea proiectelor europene este o problemă, adăugîndu-se lipsei de specialiști care ar putea dezvolta și implementa aceste proiecte. Primăriile din comune nu reușesc să acopere necesarul de intervenții în gospodărirea localităților, din lipsă de fonduri și de personal. Totuși, resursa de muncă formată din persoanele care primesc ajutorul minim garantat nu este valorificată la întreaga capacitate. Lipsa resurselor materiale locale este o altă problemă pentru primării, mai ales din prisma reabilitării drumurilor. Costurile pentru a aduce piatra sunt mari. Singura posibilitate de a rezolva (măcar parțial) principalele probleme ce țin de administrarea locală este asocierea dintre instituțiile administrației publice locale și, acolo unde este posibil, dezvoltarea parteneriatelor

dintre acestea și mediul privat. Din punct de vedere demografic apare riscul unei depopulări a satelor, pe termen lung, ceea ce se traduce în dispariția comunităților rurale din raion. Tineretul părăsește satele din cauza neajunsurilor și a sărăciei, populația rurală îmbătrânind din ce în ce mai mult. Astfel, chiar în situația în care s-ar produce cerere locală de forță de muncă (adică s-ar rezolva o mare problemă actuală), nu ar fi ofertă.

Pentru a ajunge la un obiectiv turistic cu o importanță și cu un renume deosebit, turiștii fac abstracție de anumite neajunsuri, precum infrastructura de acces, amenajările specifice etc. De aceea, pentru dezvoltarea turismului local, obiectivele turistice necesită susținere din punct de vedere al infrastructurii de acces, al infrastructurii specifice, al promovării și al amenajărilor corespunzătoare. Desigur, nu ne referim la transformarea raionului Glodeni într-un raion turistic veritabil, ci la valorificarea cât mai bună a potențialului de care dispun obiectivele existente. Pentru a ajunge într-o zonă turistică, potențialii turiști analizează într-o primă fază resursele turistice și apoi căile de acces. Starea precară a infrastructurii rutiere este o problemă general valabilă pentru raionul Glodeni, indiferent că vorbim de mediul urban, mediul rural sau de căile de acces ocolitoare. Starea precară a infrastructurii rutiere influențează gradul de accesibilitate al localităților din raion (și implicit al obiectivelor turistice) și contribuie la înrăutățirea stării generale de atractivitate a raionului. Un alt element cu o influență puternic negativă asupra stadiului actual și viitor al dezvoltării sectorului turistic la nivelul raionului Glodeni este reprezentat de infrastructura de susținere a activităților turistice. Fie că vorbim de agenții de turism, structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică și unități de alimentație publică, numărul acestora este destul de redus iar majoritatea sunt concentrate în mediul urban. Structurile de cazare au clasificări de maximum 3-4 stele, fapt ce nu poate permite dezvoltarea unor forme de turism de nișă dar, cel mai important, turismul de afaceri.

Problemele sociale ale raionului Glodeni sunt diverse și în număr din ce în ce mai mare. Majoritatea au cauze economice, gradul foarte ridicat de sărăcie fiind la baza multor fenomene sociale anomiche (de tipul: violența în familie, abandonul copiilor, delincvență, neglijare sau exploatare economică a copiilor, abandon școlar, alcoolism etc). La o primă vedere se poate afirma că raionul riscă să ajungă o comunitate de asistați sociali și afirmația nu este departe de a fi adevărată dacă situația economică a raionului nu se va ameliora. O mare parte din locuitori sunt beneficiari de prestații sociale (ajutoare, alocații etc.), iar sumele aferente sunt foarte mari. Familia este, de fapt, factorul cel mai neglijat de sistemul actual, în care intervenția nu se focalizează pe consilierea familiei în toate fazele sociale prin care trece aceasta. Există foarte multe persoane care primesc ajutor social și pentru care, conform legii, beneficiarii trebuie să presteze câteva zile de muncă în folosul comunității. Însă, în multe localități contraprestația nu prea este solicitată. Rezultatul: se încurajează nemunca și se creează o dependență vicioasă de ajutoarele sociale. Bineînțeles, acestei situații i se adaugă și alte feluri de prestații sociale, de la alocațiile pentru creșterea copiilor, preferate de familii, până la ajutoarele pentru familiile monoparentale, pentru care multe cupluri divorțează oficial sau nu se căsătoresc. Sporul natural este un fenomen pozitiv, dar o dată cu creșterea numărului de copii ai unei familii nevoiașe și pe măsura dezvoltării lor, problemele sociale ale acelei familiei se înmulțesc și mai mult.

Aspectele problematice ale sectorului medical pot fi reduse la trei aspecte principale:

- I.** Migrarea specialiștilor pe fondul unei politici salariale necorelate cu responsabilitățile, statutul și necesitățile personalului medico-sanitar;
- II.** Infrastructura depășită moral și fizic și lipsa dotărilor specifice necesare funcționării în parametri optimi;
- III.** Existența zonelor din mediul rural neacoperite cu servicii medicale permanente.

Numitorul comun al acestor trei categorii mari de probleme este lipsa resurselor financiare, pe care sistemul medical o resimte din plin. Specialiștii din aria medico-sanitară optează pentru centrele medicale mai dezvoltate din țară, dacă este posibil, sau mai ales pentru cele din afara granițelor țării, din cauza condițiilor precare de muncă din sistemul sanitar, condițiilor de salarizare și altor aspecte conexe, printre care cel mai invocat motiv este lipsa locuințelor. În acest fel, se raportează existența specialităților medicale neacoperite de personal specializat sau care au deficit de personal. Dotarea necorespunzătoare din punct de vedere tehnic este o problemă reală și stringentă pentru unitățile medico-sanitare din raion. Lipsurile privesc întregul spectru de dotări, de la materiale consumabile până la echipamente medicale complexe. În mediul

rural există localități fără dispensare, fără farmacii, iar în cazul localităților cu accesibilitate scăzută este îngreunat accesul echipelor de intervenție în caz de urgență. În plus, cabinetele stomatologice din mediul rural sunt foarte puține. De obicei, în comune funcționează un centru de sănătate în care lucrează un medic de familie. Lipsurile sistemului medical din raion generează neîncredere populației. O parte dintre aceștia, preferă să apeleze la serviciile unităților medico-sanitare din orașele Bălți și Chișinău.

Activitățile culturale din raion sunt departe de a putea fi considerate dezvoltate, atât prin număr, frecvență, amploare etc. Cvasitotalitatea activităților culturale se întâmplă în mediul urban. Din punctul de vedere al desfășurării activităților culturale, instituțiile de resort din raion întâmpină o problemă extrem de bine cunoscută și popularizată: subfinanțarea. Lipsa fondurilor face imposibilă desfășurarea unor evenimente de amploare și demotivează personalul instituțiilor de cultură. Pentru a rezista acestor condiții și pentru a asigura continuitatea activităților culturale, specialiștii dedicați ai instituțiilor de cultură din raion caută fel de fel de mijloace prin care atrag oamenii. Infrastructura instituțiilor de cultură necesită intervenții majore și costisitoare din punct de vedere financiar. Autoritățile reprezentative în domeniu consideră că una dintre principalele probleme din domeniul cultural este faptul că artiștii plastici autohtoni nu au posibilitatea afirmării în afara spațiului glodenean. De asemenea, a fost ridicată și problema dispariției meșterilor și creatorilor populari la nivel de raion, din cauza imposibilității de a-și valorifica lucrările. În această situație, fenomenul migraționist se observă și în sfera artiștilor locali. Interesul general al publicului local, în aparență, probabil că nu este foarte ridicat pentru activitățile culturale. Dar la această situație contribuie din plin lipsa promovării adecvate și amploarea scăzută a evenimentelor culturale.

IV. Modernizarea economiei, dezvoltarea sferei de producție și a infrastructurii.

4.1. Sectorul industrial.

Sectorul industrial al raionul Glodeni în trecut a fost reprezentat de una din cele mai mari fabrici de zahăr din republică, de o fabrica de conserve cu trei linii de prelucrare a legumelor și a fructelor și o fabrica de uleiuri eterice a cărei producție era exportată peste hotarele țării. Acești trei mari producători de volume mari de mărfuri, în perioada de tranziție necesitau piețe mari de desfacere, dar din cauză că nu au putut face față concurenței externe au falimentat.

În prezent sectorul industrial se caracterizează printr-un nivel scăzut de dezvoltare al industriei, din cauza inexistenței unei infrastructuri industriale funcționale, a unui mecanism de promovare a producției autohtone pe piețele străine, a lipsei de asigurări uniformizate a calității produselor și îmbunătățirea permanentă a acestora.

Activitatea întreprinderilor private nu e sensibilă la metodele progresive de management, la tehnologiile moderne, la atragerea investițiilor. Este alarmant faptul, că sfera industriei își pierde atractivitatea pentru cadrele tinere, iar în prezent se resimte considerabil diminuarea numărului tinerilor specialiști.

Problemele-cheie ale sectorului industrial țin de lipsa fondurilor necesare pentru achiziționare de tehnologie, creare de bunuri și servicii de calitate superioară, creșterea capacității de producție, crearea de noi locuri de muncă, îmbunătățirea abilităților de management și marketing și a accesului la informații și cooperare cu structurile publice de nivel central.

Resursele naturale de care dispune raionul (argila, nisipul, piatra) pot servi drept materie primă pentru dezvoltarea industriei de producere a materialelor de construcție. Ramura industriei extractive este dezvoltată și reprezentată în raion de SA "Cariera Cubani" și SA "Cariera de Piatră în satul Balatina", însă capacitățile de producție nu satisfac necesitățile pieței.

Resursele forestiere dispun de rezerve limitate pentru industrie, îndeosebi pentru cea a mobilei, care utilizează în prezent doar materie primă de import. Dar, în acelaș timp, fondul forestier ar putea livra mai multă materie primă pentru mobila împletită din lozie, pentru crearea lucrărilor de artizanat, care la moment se produc în cantități ne semnificative.

Sectorul industrial al raionului Glodeni este reprezentat de industria prelucrătoare prin producerea uleiului vegetal, a produselor de carne și morărit.

Producerea uleiului vegetal este reprezentată de 15 oloinițe, iar morăritul este reprezentat de mori amplasate în diferite localități ale raionului fiind folosite de fapt la capacitate minimă,

procesând doar materia primă a persoanelor fizice.

Industria de panificație este reprezentată de fabrica de pâine CP "Panifcoop" Glodeni, cu o capacitate de 500-550 tone de produse de panificație pe an, SRL "Stăpînul Mesei", SRL "Iscusița Brutarului" și 5 minibutării, iar II "Odagiu Nicolae" din Fundurii Vechi fabrică produse de patiserie. Toate produsele sunt realizate în marea majoritate pe teritoriul raionului.

În domeniul prelucrării cărnii activează SRL "Negmat Com" și SRL "Miledi" care produc și realizează semifabricate din carne.

În industria ușoară activează SRL "Excel Manufacturing", care produce articole de confecții, întreprindere care colaborează cu parteneri străini din Austria, Germania, Italia, etc, produsul finit fiind exportat în Italia.

RL "Gruppo-Duie" din s. Sturzovca confecționează articole din piele (genți pentru dame), care deasemenea sunt exportate și realizate peste hotarele țării.

În s. Ciuciulea SRL "Fernuce" se ocupă de colectarea și prelucrarea nucilor grecești, miezul de nucă fiind solicitat în străinătate.

Conform datelor statistice, întreprinderile industriale de toate formele din raion pe parcursul anilor 2011-2015 au înregistrat o creștere considerabilă.

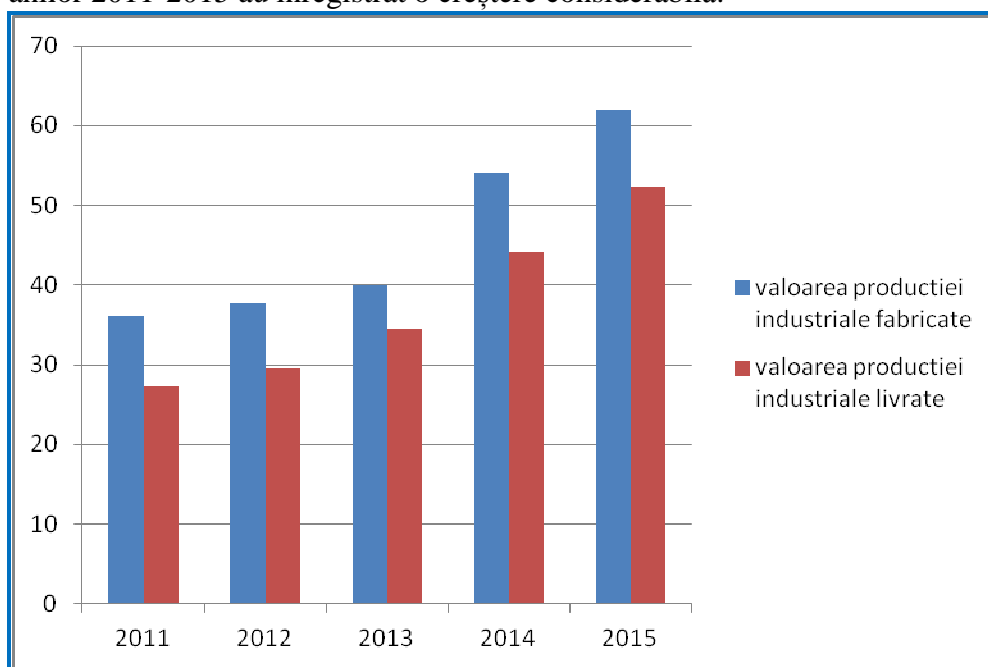

Fig. 1 Dinamica valorii producției industriale fabricate și livrate (în prețuri curente) în raionul Glodeni în perioada anilor 2011-2015, mln lei.

Din fig.1 rezultă, că valoarea producției industriale fabricate în prețuri curente, din an în an este în creștere, în anul 2015 constituind 62,0 mln lei, adică cu 71,7 % mai mult față de anul 2011, dintre care industriei alimentare și a băuturilor revinându-i 84,5% din valoarea producției industriale fabricate. Această creștere este datorată majorării prețurilor.

Situația din sectorul industrial al economiei raionului este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria alimentară și a băuturilor.

Tabel 1

Dinamica valorii producției livrate în raionul Glodeni în perioada anilor 2011-2015, mln lei.

Nr. d/o	Denumirea indicatorului	Unitatea de măsură	ANII				
			2011	2012	2013	2014	2015
1.	Valoarea producției industriale livrate	mln lei	35,9	38,0	39,6	54,9	60,5
2.	dintre care: industria alimentară și băuturilor	mln lei	27,0	29,6	34,4	44,1	52,3

Din tabelul 1 rezultă, că pe parcursul anilor 2011-2015 a avut loc o creștere a valorii producției industriale livrate, astfel în anul 2015 atingându-se valoarea de 60,5 mln lei, fiind în creștere cu 68,5 % față de anul 2011. Și aici industriei alimentare și a băuturilor îi revine 86,4% din valoarea producției industriale livrate.

Necătfînd la rezultatele înregistrate de către întreprinderile industriale, este necesar de menționat faptul că majoritatea întreprinderilor industriale de prelucrare a produselor agricole utilizează capacitatea de producere la un randament foarte scăzut. Cîteva din motivele utilizării insuficiente a potențialului de producere a întreprinderilor industriale sunt:

- aprovizionarea insuficientă a întreprinderilor cu materie primă;
- insuficiența mijloacelor financiare;
- tehnologiile de prelucrare vechi și prețurile de cost ale producției mari;
- necompetitivitatea produselor industriale pe piața internă și externă.

Pentru a ameliora situația în industria raionului este necesară modificarea politicii economice. Realizarea unor performanțe în sectorul industrial este posibilă prin **acțiuni concrete**, cele mai importante fiind:

- stimularea restructurării și reutilării întreprinderilor viabile pentru a asigura competitivitatea produselor pe piețele interne și externe, păstrarea agenților economici existenți în domeniul industriei și diversificarea sectorului industrial;
- dezvoltarea sectorului industrial în localitățile rurale;
- stimularea și dezvoltarea industriei bazate pe tehnologii moderne, care nu dăunează mediului înconjurător, cu consum mic de energie și materie primă, îndreptate spre producerea mărfurilor competitive;
- sporirea calității mărfurilor industriale la standarde europene, ce va permite extinderea exportului, orientarea ofertei spre cerințele piețelor externe;
- paralel cu susținerea și dezvoltarea businessului mic și mijlociu în diferite sectoare industriale sunt necesare formarea structurilor specializate pentru concentrarea potențialului financiar și a serviciilor de promovare a mărfurilor pe piețe, conform unui studiu de marketing calificat;
- conlucrarea eficientă și avantajoasă cu alte sectoare ale economiei raionului;
- stimularea agenților economici pentru crearea locurilor noi de muncă;
- simplificarea procesului de cooperare regională, asocierea cu producători în cadrul euroregiunilor;
- crearea micro-fabricilor pentru procesarea producției agricole pe teritoriul raionului.

Pentru perioada anilor 2016-2020 în raionul Glodeni se prognozează o creștere a volumului producției industriale fabricate (în prețuri curente) cu 47,7 la sută.

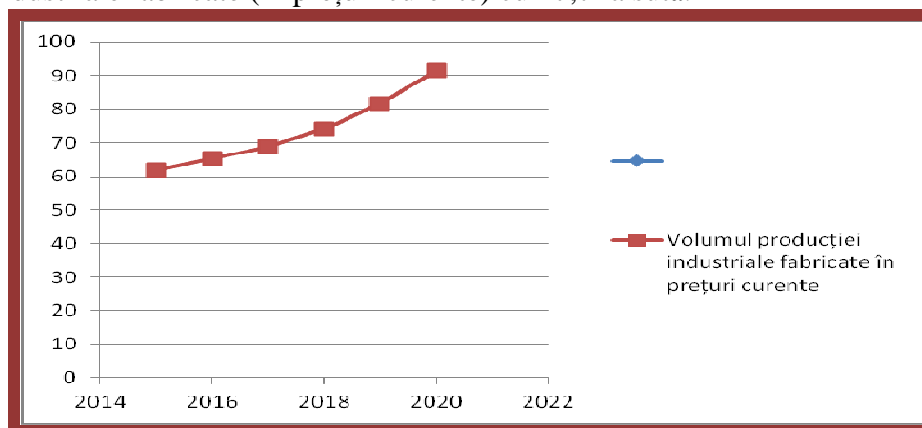

Fig. 2 Volumul producției industriale fabricate(în prețuri curente) în raionul Glodeni în prognoză pentru anii 2016-2020, mln lei.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - forță de muncă potențială capabilă să se adapteze la diferite ramuri economice; - contribuie într-o măsură importantă la realizarea PIB-ului; - majoritatea întreprinzătorilor sunt persoane cu studii superioare și există tendința de orientare către mici activități industriale; - cost relativ redus al forței de muncă; 	<ul style="list-style-type: none"> - atractivitate scăzută a zonei din punct de vedere investițional; - resurse financiare mici existente pe piața locală; - vulnerabilitate la schimbările de pe piață; - inovații foarte reduse sau inexistente; - instruirea personalului deficitară; - motivația înființării unei ÎMM se bazează în

<ul style="list-style-type: none"> - capacități de consiliere și instruire a șomerilor; - infrastructura relativ dezvoltată; - întreprinderi cu participarea capitalului străin funcționale; - potențial agricol pentru industria de prelucrare; - existența Biroului Comun de Informații și Servicii (BCIS); - noi competențe dobândite și transferabile prin revenirea emigranților; - sistem dezvoltat al învățământului profesional-tehnic; - sistem de telecomunicații bine dezvoltat, inclusiv acces la internet. 	<p>primul rând pe aspectele financiare (câștiguri personale sau familiale) și nu pe punerea în aplicare a unei idei deosebite;</p> <ul style="list-style-type: none"> - majoritatea întreprinzătorilor demarează o afacere într-un alt domeniu decât cel al propriei profesii; - conectarea relativ redusă la internet (intranet, comerț electronic, banking on-line); - raport calitate – preț (în special în domeniul serviciilor); - cvasi-inexistența unui mediu de afaceri semnificativ la nivelul comunităților rurale.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea unor programe coerente de reconversie profesională spre industriile cele mai căutate, luând în calcul adaptabilitatea forței de muncă; - introducerea noilor tehnologii și dezvoltarea ramurilor economice performante, bazată pe oportunitățile multiple de finanțare a IMMurilor: finanțări de la bugetul de stat, finanțări din fonduri structurale, finanțări din fondurile de garantare, microfinanțări. 	<ul style="list-style-type: none"> - criza economică globală care a dus la reducerea comenzilor; - creșterea costurilor de finanțare – creșterea dobânzii la credite; - norme și legislație de mediu care impun cheltuieli importante pentru întreprinderi; - forța de muncă insuficientă în unele sectoare și specialități; - creșterea riscurilor pentru întreprinderile ce lucrează pentru piață prin devalorizarea leului și scăderea volumului de comenzi.

Recomandări:

- promovarea raionului Glodeni ca loc atractiv pentru investiții în sectorul industrial;
- identificarea obiectelor cu potențial de atragere a investițiilor;
- elaborarea unui mecanism de acordare a unor facilități fiscale pentru antreprenorii începători;
- facilitarea utilizării noilor tehnologii în industrie;
- organizarea unor seminare de instruire pentru antreprenori în domeniul afacerilor inovative;
- consilierea unor factori interesați în elaborarea de proiecte și programe eligibile pentru atragerea de fonduri investiționale; consilierea echipelor de proiect care implementează/derulează programe și proiecte de nivel local.

4.2. Agricultură și dezvoltarea rurală.

În raionul Glodeni ramura de bază a economiei o constituie agricultura, terenurilor cu destinație agricolă revenindu-le 54,32 la sută din suprafața totală a raionului. Din suprafața terenurilor cu destinație agricolă 63% sunt prelucrate de către 48 de societăți cu răspundere limitată, o societate pe acțiuni, 4 cooperative agricole de producere și 3 gospodării țărănești care prelucrează peste 100 ha, 19,9% din terenurile cu destinație agricolă fiind prelucrate de 1996 de gospodării țărănești care prelucrează terenuri mai mici de 100 ha. Din cele 33964 ha de terenuri arabile prelucrate 76% sunt prelucrate de către gospodăriile asociate, restul, 24% fiind prelucrate de către gospodăriile țărănești. Cei mai mari producători agricoli din raion sunt SRL "Cuhagroest", SRL "Danulschii", SRL "Audrea" și SRL "Bogalecom M" care prelucrează suprafețe mai mari de 1000 ha.

Sectorul agricol al raionului Glodeni este dominat de producția vegetală, sectorul zootehnic avînd un rol mai mic în producere. Producția vegetală deține cea mai mare pondere din totalul producției agricole, dotarea terenurilor favorizînd producția de culturi. În ultimul deceniu dezvoltarea sectorului zootehnic a fost una problematică, datorită impedimentelor ce țin de competitivitate și piață.

La data de 1.06.2016 efectivul de animale pe întreg teritoriul raionului Glodeni constituia 6728 bovine, dintre care 5777 vaci și 577 junci. În marea majoritate crescători de bovine sunt țărani, în raion existînd doar 3 agenți economici crescători de vite mari cornute:

- SC Dastacom SRL din or. Glodeni, care are 12 vaci și 3 junci;
- SRL Danulschii, lider pe republică, cu un efectiv de 366 vaci și 145 junci;
- SRL Total Gnatiuc din s. Fundurii Vechi cu 141 vaci.

Laptele este colectat în 75 puncte de colectare care aparțin după cum urmează:

- SA "Incomlac" Bălți –26 puncte de colectare;
- SA "Lactis" Rîșcani –33 puncte de colectare;
- SRL Tanaco Colibaba –6 puncte de colectare;
- SRL Danulschii –1 punct de colectare;
- IM Fabrica de brânzeturi Soroca SA –9 puncte de colectare.

Efectivul de ovine și caprine constituie în total pe raion 21417 capete, dintre care ovine și caprine fătătoare sunt 16665 capete. Cabalinele sunt în număr de 1425 capete, în marea majoritate aparținând țăranilor, iar păsări – 147623 capete.

Sectorul zootehnic se confruntă cu constrângeri provocate de resursele interne (furnizare limitată de furaje, prețuri scăzute la laptele colectat, lina de oi nu are cerere pe piață, iar pielicelele sunt procurate la prețuri foarte mici), precum și presiuni dure cauzate de importul de animale mai ieftine. Furnizarea de furaje locale este limitată din cauza lipsei pășunilor de bună calitate, care este la rîndul său, cauzată de condițiile meteorologice nefavorabile și a capacităților limitate de irigare. Pe de altă parte, costurile interne de producție relativ ridicate, productivitatea scăzută și rasele de animale necompetitive reduce izbitor capacitatea produselor animaliere.

Rentabilitatea scăzută a sectorului agricol este determinată de poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă în producția agricolă în detrimentul culturilor cu valoare înaltă. Peste 93 la sută din suprafața cultivată în raionul Glodeni este acoperită de culturi cu valoare scăzută (cum ar fi cereale, plante oleaginoase, sfeclă de zahăr și culturi furajere), în timp ce livezile ocupă 5,15% din suprafața totală a terenurilor agricole. Numai acestea incluzînd grîu, porumb și orz, ocupă 16667 ha din suprafețele însămînțate în raion.

Culturile de toamnă precum grîul, orzul și rapița reprezintă 27,6 la sută din suprafața terenurilor agricole, structura lor fiind prezentată în figura de mai jos.

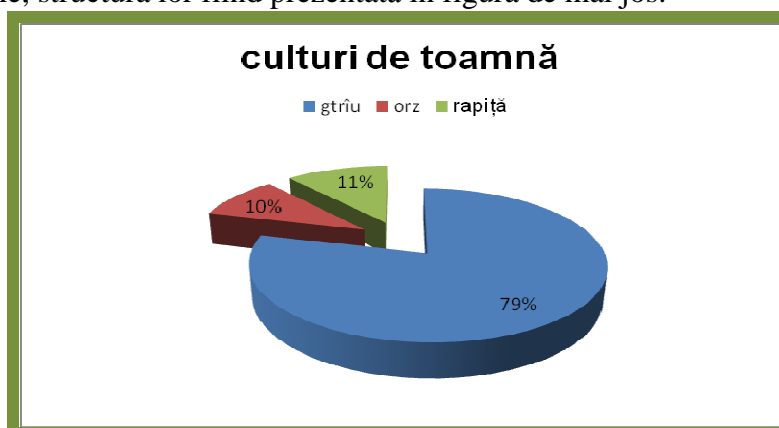

Fig. 3 Structura suprafețelor însămînțate cu culturi de toamnă în raionul Glodeni pentru roada anului 2016, %.

Suprafețele însămînțate cu culturi de primăvară de I grupă sunt neesențiale față de cele de toamnă, fapt reprezentat în figura 4.

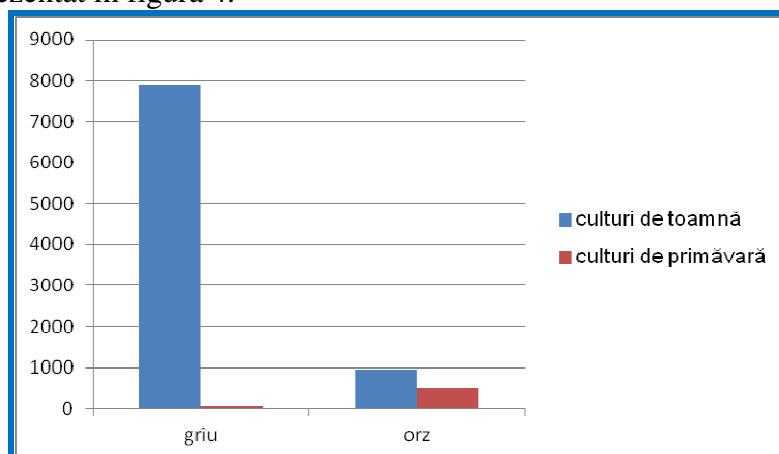

Fig. 4 Structura culturilor de toamnă și de primăvară de I grupă, ha.

În primăvara anului 2016, cele mai mari suprafețe de terenuri agricole au fost însămânțate de către producătorii din raionul Glodeni cu floarea soarelui și porumb, pe a treia poziție situându-se soia, urmată de sfecla de zahăr și lucernă.

Tabel 2

Suprafețele însămânțate cu diverse culturi agricole de primăvară în gospodăriile agricole pentru roada anului 2016, ha.

	Unitatea de măsură	ovăz	floarea soarelui	porumb	soia	sfeclă de zahăr	mazăre	fasole	sorg	lucernă	porumb silos	legume bostănoase
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Culturi de primăvară	ha	192	8822	7816	3215	1408	107	266	150	877	314	181

Pentru anul 2020 se prognozează o creștere a volumului de vânzări a producției vegetale și animaliere cu 47% față de anul 2015.

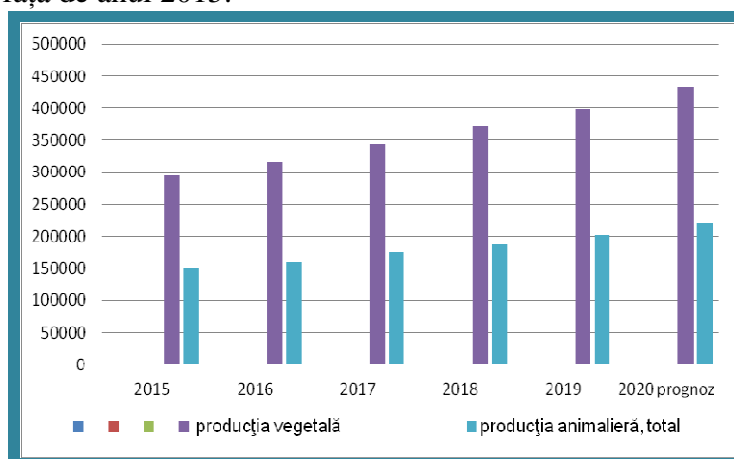

Fig. 5 Dinamica creșterii volumului de vânzări a producției vegetale și animaliere în prognoză pentru perioada anilor 2016-2020, mii lei.

Deși, în general, agricultura raionului Glodeni se axează pe culturi cu valoare redusă, sectoarele de producere a nucilor și a mierii sunt nișe care au fost descoperite și asupra cărora urmează de atras atenția. În ultimul deceniu, aceste două produse au acces la piețele UE și sunt exportate cu succes în UE, dar și pe alte piețe.

Structura duală și fragmentată a gospodăriilor agricole este o potențială și considerabilă constrângere în ceea ce ține de competitivitatea sectorului agricol, care este format din două subsectoare mari: sectorul asociat, ce cuprinde întreprinderile mari și sectorul individual care include gospodăriile țărănești și gospodăriile de pe lângă casă (proprietate privată).

Producția agricolă este dependentă în întregime de importul de produse de uz fitosanitar și fertilizanți, semințe și combustibil, ceea ce are un impact negativ asupra competitivității produselor agro-alimentare autohtone. Dat fiind faptul, că atât combustibilul, cât și produsele de uz fitosanitar și fertilizanții sunt importați, acest fapt face ca agricultura să fie dependentă de volatilitatea prețurilor internaționale.

Prețurile la produsele agricole și materiile prime au crescut considerabil în ultimul deceniu, dar condițiile de comerț rămân a fi nefavorabile pentru fermieri. Fermierii se confruntă cu prețuri mondiale pentru procurarea materiei prime necesare, dar nu sunt în măsură să beneficieze de prețuri mondiale pentru produsele lor.

Ponderea limitată a investițiilor în agricultură impune o presiune suplimentară asupra competitivității pe termen lung a sectorului. Mai mult decât atât, fermierii se confruntă cu dificultăți considerabile în obținerea de credite bancare.

Lipsa de coordonare pe orizontală și verticală a lanțurilor de aprovizionare este o altă cauză a competitivității scăzute a sectorului agricol. Motivele care cauzează în prezent prețurile reduse la producția agricolă includ piețele en-gros subdezvoltate, puterea de negociere redusă, schimbarea calității produselor, lipsa de canale de distribuție, infrastructura precară și un acces limitat la piețele externe.

Structura organizatorică subdezvoltată a producătorilor crează impedimente pentru accesul fermierilor la piață. Lipsa unor formațiuni instituționale pentru agricultori, cum ar fi asociațiile, a căror membri pot deveni într-o manieră voluntară, care ar facilita accesul acestora la piețe, este o

altă problemă care necesită a fi soluționată. Lipsa de cooperare și organizare a fermierilor prezintă în continuare o constrângere a capacității lor de a se integra în lanțurile de aprovizionare și de a profita eficient de oportunitățile potențiale ale pieței.

Din partea producătorilor agricoli din raionul Glodeni, la situația din 1 mai 2016, au fost solicitate subvenții în sumă de aproximativ 16,8 mln lei. Au fost autorizate 12,4 mln lei și achitate 2,4 mln lei, iar aproximativ 10 mln lei sunt în așteptarea achitării.

Întru impulsivitatea ramurii agricole, de către Consiliul Raional Glodeni se precaută măsuri pentru deschiderea unui Centru Comercial Agroalimentar în orașul Glodeni, specializat și amenajat la standarde europene, care are scopul de a oferi facilități producătorilor agricoli pentru procesarea fructelor și legumelor comercializate în stare proaspătă.

Reieșind din cele expuse și ținând cont de actualele relații social-economice, luând în considerare principiile dezvoltării durabile și necesitatea de a garanta securitatea alimentară în prezent și în perspectivă, direcțiile principale ale strategiei de dezvoltare a agriculturii urmează a fi bazate pe următoarele **obiective**:

- valorificarea potențialului existent în agricultură, diversificarea și modernizarea sectorului agrar;
- elaborarea programului de irigare a terenurilor agricole cu implementarea diferitor proiecte;
- restructurarea, dezvoltarea și modernizarea pomiculturii și legumiculturii;
- dezvoltarea infrastructurii post-recoltare prin crearea întreprinderilor de procesare, ambalare și păstrare a producției agricole pe teritoriul raionului;
- restabilirea sectorului de achiziționare a produselor agricole;
- reglementarea relațiilor de piață, promovarea comerțului și a concurenței;
- atragerea investițiilor proprii, precum și străine, în industrializarea materiei prime agricole;
- protejarea producătorului agricol autohton;
- stimularea și diversificarea comerțului interior și exterior.

Astăzi, agricultura, având multe alte funcții, a devenit responsabilă pentru mediul înconjurător și, de asemenea, are legături puternice cu zonele rurale, astfel având un rol social și de mediu pe lângă cel economic.

În raionul Glodeni 17,5% din populație locuiește în mediul urban și 82,5% în mediul rural. În ciuda faptului că marea majoritate din populația raionului locuiește în mediul rural, rata ocupării forței de muncă în mediul rural este scăzută. Ponderea populației economic active este mai mică din cauza migrației masive a forței de muncă activă în afara țării. Cea mai mică rată de ocupare a forței de muncă în mediul rural o au tinerii cu nivel scăzut de studii.

Rata scăzută de ocupare în câmpul muncii în zona rurală este determinată în mod considerabil de salariile mici în agricultură în comparație cu alte sectoare ale economiei. Salariile mici și numărul limitat de locuri de muncă au creat modele stabile ale sărăciei în zonele rurale. Creșterea turismului rural ar putea fi o posibilitate pentru gospodăriile din mediul rural de a obține venituri suplimentare.

Din cauza scăderii posibilităților de angajare în mediul rural, are loc un proces de migrare a persoanelor tinere și a celor cu studii de la sat la oraș, precum și în afara țării. Fiecare al cincilea moldovean lucrează în străinătate și fiecare al patrulea migrant provine din mediul rural.

În rezultatul procesului de migrare, remitențele joacă un rol tot mai important în veniturile gospodăriilor din mediul rural. Pe lângă remitențe, veniturile celor care lucrează în mediul rural depind în mare măsură de auto-ocuparea forței de muncă de agricultură, precum și de pensii.

Starea deplorabilă a infrastructurii fizice este un alt factor de limitare a posibilităților de dezvoltare a zonei rurale în raionul Glodeni. Infrastructura fizică existentă are nevoie de reparație și/sau reconstrucție. Nivelul de calitate și fiabilitate a serviciilor de furnizare a apei din raion sunt în general într-o stare deplorabilă, în special în zonele rurale, unde calitatea apei nu întotdeauna corespunde cerințelor de igienă. Sistemele de canalizare din zonele rurale practic nu există. Rețeaua de drumuri se află, de asemenea, în cea mai proastă stare dintre toate infrastructurile fizice. Puține drumuri ar putea fi considerate într-o stare bună sau satisfăcătoare, în timp ce restul fiind într-o stare tehnică proastă sau foarte proastă.

Întru îmbunătățirea nivelului de trai în mediul rural se propun următoarele măsuri în acest sens:

- Sporirea investițiilor în infrastructura fizică și de servicii din mediul rural. Este necesar un

sprijin pentru îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor rurale fizice, de a investi în renovarea și reconstrucția sistemelor de alimentare și canalizare, energie electrică și drumuri locale. O astfel de evoluție ar crește cu siguranță nivelul de trai din mediul rural și ar spori accesul la mai multe piețe (locale, urbane, de muncă, etc). Infrastructura modernă este, de asemenea, una dintre cele mai importante premise pentru continuarea investițiilor de capital.

- Creșterea oportunităților de ocupare a forței de muncă în domeniul nonagricol și sporirea veniturilor în mediul rural. Este nevoie de sprijin pentru crearea oportunităților de angajare în sfera neagricolă din mediul rural. Acestea ar putea lua forma de sprijin pentru crearea și dezvoltarea serviciilor în agroturism sau micro- întreprinderi non-agricole în scopul producerii și furnizării unor servicii în mediul rural și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii deja existente în vederea creșterii capacității de afaceri a acestora.

- Stimularea implicării comunității locale în dezvoltarea rurală. Implicarea comunității locale este esențială în crearea de stimulente pentru locuitorii din mediul rural de a contribui la bunăstarea societății lor. Este nevoie de sprijin în acest sens, pentru a permite populației locale să-și exprime opinia referitor la modalitatea în care doresc să dezvolte condițiile lor de trai. Este foarte important de a spori atractivitatea zonelor rurale prin îmbunătățirea aspectelor sociale și culturale la nivel local și dezvoltarea infrastructurii de servicii pentru comunitățile rurale.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> -Ponderea mare a solurilor fertile; -Forță de muncă destulă; -Terenurile cu destinație agricolă ocupă 54,3% din totalul de terenuri; -În funcție de favorabilitatea condițiilor agropedoclimatice, coordonatele raionului Glodeni sunt propice pentru zootehnie, legumicultură, pomicultură, piscicultură, culturile cerealiere de grupa I, boboase și culturi tehnice; 	<ul style="list-style-type: none"> -Scăderea populației rurale și afectarea ei de procesul de îmbătrânire demografică; -Soldul migratoriu al schimbărilor de reședință și domiciliu înregistrează valori negative; -Evoluția negativă a numărului bovinelor și porcinelor; -Neasimilarea subvențiilor -Insuficienta promovare a zonei rurale și a produselor specifice; -Utilizarea necorespunzătoare a solurilor de către populație conform recomandărilor oficiale și specificului solurilor; -Gradul ridicat de fragmentare/fracționare al terenurilor; -Lipsa resurselor financiare în rândul micilor fermieri pentru realizarea studiilor pedologice și agrochimice; -Slaba valorificare a potențialului legumicol și pomicol existent la nivel raional; -Îmbătrânirea culturilor pomicole; -Lipsa culturii asociative și antreprenoriale în rândul micilor fermieri; -Lipsa fondurilor bănești pentru înnoirea parcului auto în rândul micilor fermieri; -Gradul scăzut de utilizare al compostului în agricultură din cauza lipsei de informare și încredere al populației în utilizarea acestui produs; - Neaplicarea în rândul populației a metodologiilor agricole moderne; -Lipsa sistemelor de irigat; -Utilizarea necorespunzătoare a pășunilor, fără aplicarea metodelor de parcelare pentru regenerare; -Capacitate slabă de absorbție a fondurilor europene destinate dezvoltării și diversificării economiei rurale, precum și creșterii calității vieții la sate (informare insuficientă, proceduri greoaie, lipsa de resurse financiare); -Lipsa unui brand local care să stea la baza dezvoltării

	<p>și promovării turismului;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lipsa facilităților de promovare și valorificare a produselor de artizanat și artă populară; -Accesul redus al populației din mediul rural la utilități; -Infrastructura de acces inexistentă în unele localități sau într-o stare de degradare avansată; -Lipsa posibilităților de petrecere a timpului liber în mediul rural; -Slaba diversificare a activităților economice în zona rurală; -Lipsa unităților economice locale care să creeze locuri de muncă; -Procentul ridicat al persoanelor asistate social; -Slaba dotare cu IT în domeniul agricol și mediul rural; -Lipsa resurselor financiare pentru cofinanțarea proiectelor de dezvoltare; -Aspectul general al mediului rural este inestetic (caracterizat de sărăcie, lipsa unei unități urbanistice, etc.)
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea mediului non-guvernamental ce activează în domeniul agriculturii ecologice, dezvoltării rurale, protecției mediului și dezvoltării durabile; -Dezvoltarea agroturismului; -Existența meseriilor tradiționale și artizanatului; -Existența proiectului nipon 2KR, IFAD, ce susține dezvoltarea mediului de afaceri în domeniul agriculturii. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea zonelor rezidențiale poate conduce la scăderea suprafeței agricole totale ca urmare a procesului de scoatere din circuit agricol a suprafețelor în vederea construcției de locuințe; -Cadrul legislativ instabil și lipsa cunoașterii acestuia în rîndul populației; -Circulația redusă a informațiilor în domeniul agricol; -Cadrul legislativ național care încurajează nemunca și dependența de ajutoare sociale.

Pentru remedierea problemelor din sectorul agricol al raionului Glodeni se propun următoarele recomandări:

- Măsuri de protecție a solului împotriva eroziunii;
- Subvenționarea agricultorilor pentru instalarea sistemelor de irigație;
- Consolidarea pe căi economice a terenurilor agricole; pentru constituirea exploatațiilor agricole industriale eficiente;
- Crearea la nivel raional sau regional a unei piețe agroalimentare angro care ar permite colectarea și comercializare a surplusurilor de producție agricolă de la populație și de la micii producători agricoli;
- Simplificarea procedurilor de consolidare a terenurilor agricole;
- Atragerea investițiilor în sectorul agricol;
- Susținerea producătorilor agricoli autohtoni;
- Dezvoltarea durabilă a zonei rurale;
- Dezvoltarea infrastructurii rurale.

4.3. Cooperarea transfrontaliera.

Euroregiunile sunt formate de cooperare sub-regională care contribuie la dezvoltarea unei coeziuni economice și sociale a unor spații geografice transfrontaliere ce includ unități administrativ-teritoriale din state vecine, membre și nemembre UE.

Cooperarea în acest cadru constă în crearea legăturilor directe și permanente între regiunile și comunitățile aflate de o parte și de alta a frontierelor de stat, în virtutea competențelor autorităților locale și în conformitate cu legislația națională.

Euroregiunea Siret–Prut–Nistru - este o regiune europeană de colaborare transfrontalieră, înființată în 2005 ca persoană juridică română, cu sediul în municipiul Iași.

În ruginiu, Euroregiunea Siret-Prut-Nistru

În componența ei intră:

- județele Iași, Prahova și Vaslui din România;
- unitatea teritorială administrativă Găgăuzia din Republica Moldova;
- 26 raioane din cele 32 din Republica Moldova: Orhei, Hîncești, Ungheni, Ialoveni, Soroca, Sîngerei, Strășeni, Fălești, Căușeni, Florești, Drochia, Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Telenești, Ștefan Vodă, Rîșcani, Nisporeni, Cimișlia, Glodeni, Leova, Rezina, Taraclia, Șoldănești, Dubăsari, Basarabeasca.

Pe baza bunelor relații stabilite în Ucraina, în noiembrie 2012, Euroregiunea Siret-Prut-Nistru a semnat un acord de cooperare cu Euroregiunea Nistru, care include în lista membrilor regiunea Vinița (Ucraina) și 7 raioane de pe frontiera de nord și nord-est a Republicii Moldova.

Misiunea Asociației ESPN se înscrie în Obiectivul de Convergență al Uniunii Europene, cu precizarea că acesta vizează, în contextul de față, un nivel transfrontalier (cu trei administrații locale din Uniunea Europeană și 26 administrații locale din afara Uniunii Europene).

Misiunea asociației include:

- ❖ extinderea și îmbunătățirea relațiilor între comunitățile locale și autorități, în domeniul economic, cultural, științific și civic, cu scopul de a asigura dezvoltarea sustenabilă și echilibrată teritorială a Euroregiunii;
- ❖ respectarea, protejarea și garantarea drepturilor și intereselor unităților administrativ-teritoriale membre ale Euroregiunii Siret-Prut-Nistru.

Activitățile și proiectele Asociației ESPN acoperă domenii variate de interes, de la economie, infrastructură, protecția mediului, turism, agricultură și dezvoltare rurală, dezvoltarea resurselor umane și servicii sociale și pînă la educație, societate informațională și cultură, în concordanță cu strategiile de dezvoltare ale administrațiilor locale.

La 3 mai 2012 Raionul Glodeni a fost acceptat ca membru cu drepturi depline al Euroregiunii Siret-Prut-Nistru, cu toate drepturile și obligațiile ce decurg din Statutul Euroregiunii, fiind reprezentat de Consiliul Raionului Glodeni.

La 29 martie 2016 în Raionul Glodeni a avut loc o întâlnire de lucru a delegației Asociației "Euroregiunea Siret-Prut-Nistru" cu Președintele raionului Glodeni, vicepreședinții de raion, conducătorii serviciilor publice desconcentrate, șefii direcțiilor, secțiilor, serviciilor subordonate Consiliului Raional, primarii localităților și reprezentanții mediului de afaceri, ședința avînd următoarele obiective:

- ✓ implementarea Programului de Acțiuni a Euroregiunii Siret-Prut-Nistru pentru anul 2016;
- ✓ Programul Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020;
- ✓ Acorduri de colaborare cu unitățile administrativ teritoriale din România;
- ✓ Forumul Media-ediciția I- Iași, aprilie 2016.

În urma discuțiilor, primarii comunităților locale a raionului Glodeni și anume comunele Ciuciulea, Dușmani, Limbenii Noi și Limbenii Vechi, evidențiind importanța colaborării dintre autoritățile publice locale din Republica Moldova și România în procesul de bună dezvoltare a statelor, soluționării problemelor locale și asigurării unei infrastructuri durabile pentru garantarea bunăstării cetățenilor, au venit cu propunerea de a încheia acorduri de înfrățire/colaborare între localitățile sus-menționate cu comunele din județul Iași.

4.4 Acorduri de cooperare.

La 7 octombrie 2015, în temeiul acordului din 28 iunie 2012 dintre Ministerul Mediului și a Dezvoltării Regionale a Republicii Letone și Ministerul Dezvoltării regionale și Construcțiilor a Republicii Moldova, a fost încheiat acordul de cooperare între administrațiile publice locale a raionului Glodeni și municipalitatea Regiunii Jelgava, Republica Letonă, scopul acordului de cooperare fiind dezvoltarea în diferite domenii, precum: economie, turism, cultură, învățământ, social, sport, agricultură, administrație publică.

Părțile au încheiat acordul de cooperare și au prezentat intenția de menținere și dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare pe termen lung în domeniile enumerate mai sus.

În aceeași perioadă, la 15 octombrie 2015 la Piotrkow Trybunalski a fost semnat un acord de cooperare între raionul Glodeni (Republica Moldova) și Raionul Piotrkow (Republica Polonă), în diferite domenii de activitate pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, pentru promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenții economici și asociațiile obștești.

Cooperarea va urmări următoarele obiective:

- Dezvoltarea contactelor economice între reprezentanți ai întreprinderilor mici și mijlocii;
- Promovarea în sens larg a regiunilor;
- Cooperarea dintre administrațiile publice locale;
- Schimbul de informații cu privire la regiunile noastre;
- Cooperarea dintre centrele de educație, cultură, sport și turism;
- Susținerea tuturor propunerilor comune în vederea implementării acordului semnat.

La 11 iunie 2016 au fost încheiate cinci acorduri de cooperare între primăriile raionului Glodeni și a raionului Piotrkow (Republica Polonă), după cum urmează:

- Primăriile orașului Glodeni și municipiului Rozprza;
- Primăriile satului Hîjdieni și municipiului Gorscowice;
- Primăriile satului Ciuciulea și municipiului Leki Szlacheckie;
- Primăriile satului Balatina și municipiului Moszczenica;
- Primăriile satului Cajba și municipiului Reczno.

Părțile au declarat că vor coopera în scopul realizării inițiativelor comune privind schimbul reciproc al grupurilor de antreprenori, funcționarilor din domeniile de cultură, știință, învățământ, sport, precum și grupurilor de studenți, adolescenți și copii. Prin cooperare se înțeleg toate proiectele care vizează consolidarea și dezvoltarea bunelor relații dintre sate, precum și stabilirea și consolidarea cooperării în domenii specifice. Se vor depune eforturi pentru a sprijini proiectele care vizează schimbul de experiență, în ceea ce privește dezvoltarea economică și de guvernare locală.

4.5. Investiții în active materiale pe termen lung.

Activitatea în domeniul investițiilor în active materiale pe termen lung reprezintă un proces complex de transformare a resurselor materiale, financiare și de muncă în mijloace fixe, prin realizarea de noi capacități și obiective în toate activitățile economiei naționale prin construcția nouă, modernizarea, dezvoltarea, reconstrucția și reînnoirea mijloacelor fixe existente. Cercetarea statistică a investițiilor în active materiale pe termen lung se realizează pe total investiții, după cum urmează:

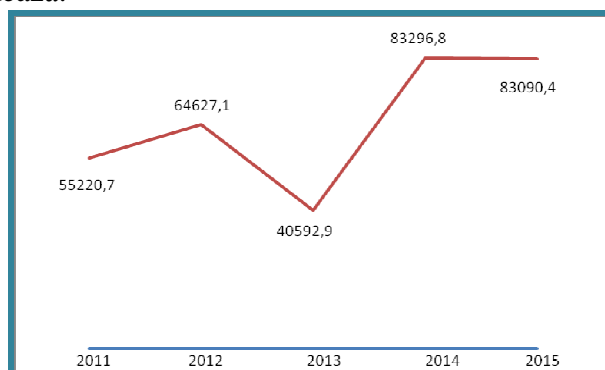

Fig. 6 Volumul investițiilor în active materiale pe termen lung pentru anii 2011-2015, mii lei.

Din totalul de 326827,9 mii lei investiți în perioada anilor 2011-2015 în active materiale pe termen lung au fost finanțați din contul:

- bugetului de stat – 37707,7 mii lei;
- bugetelor unităților administrativ-teritoriale – 41501,6 mii lei;
- mijloacele proprii ale agenților economici și populației – 134511,2 mii lei;
- surselor din străinătate – 17957,8 mii lei;
- alte surse – 95149,6 mii lei.

Pe elemente de structură tehnologică evoluția principalilor indicatori ai activității investiționale se prezintă astfel:

Tabel 3

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale în perioada anilor 2011-2015 pe elemente de structură tehnologică, mii lei.

Indicatori	Anul				
	2011	2012	2013	2014	2015
A					
Investiții în active material pe termen lung-total:	55220,7	64627,1	40592,9	83296,8	83090,4
din care:					
lucrări de construcții-montaj;	29947,2	27499,1	19420,4	45305,0	33862,8
utilaje și mașini, mijloace de transport;	22659,1	27125,4	17016,1	33559,5	42768,3
alte lucrări și cheltuieli	2614,4	10002,6	4156,4	4432,3	6459,3

Volumul investițiilor în lucrări de construcții-montaj pe parcursul anilor 2011-2014 predomină față de celelalte elemente de structură tehnologică, în timp ce în anul 2015 se diminuează volumul lor, prioritar devenind investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport.

În structura investițiilor în active materiale pe forme de proprietate cota preponderentă revine unităților cu forma de proprietate privată.

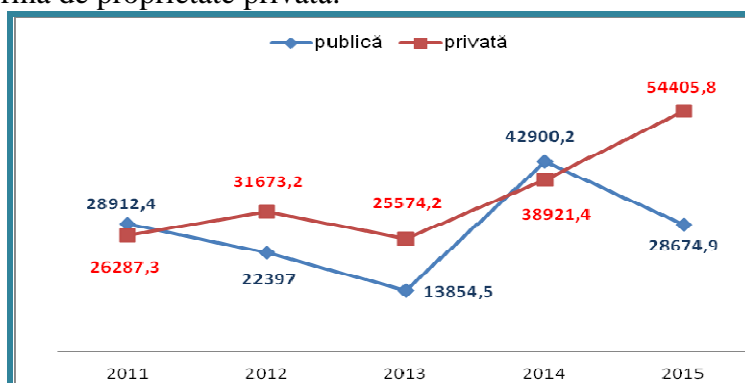

Fig. 7 Structura investițiilor în active materiale pe termen lung pe forme de proprietate pentru anii 2011-2015, mii lei.

Pe parcursul anilor 2011-2015, din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj cota preponderentă a revenit agenților economici cu proprietate publică.

În perioada anului 2011 suma investițiilor capitale în reparația edificiilor de cultură a constituit 3969,8 mii lei, cu 1519,8 mii lei mai mult decât în anul 2010. Ulterior, din figura de mai jos se observă o diminuare a investițiilor capitale.

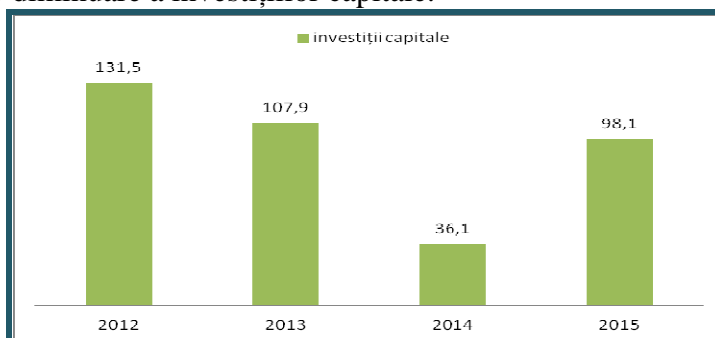

Fig. 8 Volumul investițiilor capitale în domeniul culturii din raionul Glodeni, pe parcursul anilor 2012-2015, mii lei.

Pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ preuniversitar din raion, pe parcursul anului 2013 au fost executate investiții în valoare de 1487,6 mii lei. Suma totală a reparațiilor capitale executate în anul 2014 a constituit 4925523 lei, iar pentru anul 2015 la articolul reparații capitale a fost planificată suma de 8162000 lei, executate la data de 05.07.2015 fiind doar 744951 lei ori 9,46%.

Cu ajutorul Guvernului României și a unui proiect german au fost renovate 22 instituții de educație timpurie. Au fost construite și renovate acoperișurile a 14 grădinițe, au fost schimbate ferestrele în toate cele 24 instituții preșcolare din raion, a fost schimbat și renovat sistemul de canalizare în 4 grădinițe, au fost construite garduri în 2 grădinițe, a fost renovat sistemul de încălzire în 6 instituții preșcolare. Toate aceste lucrări de renovare au fost efectuate în sumă de peste 1,5 mln lei.

În perioada anilor 2011-2015 Spitalul Raional Glodeni a efectuat investiții în reparații capitale, bani proveniți din fondurile Consiliului Raional Glodeni și CNAM.

Tabel 4

Investițiile în reparații capitale în Spitalul Raional Glodeni, în perioada anilor 2011-2015, lei

Nr. d/o	Sursa mijloacelor financiare	Anii					Total
		2011	2012	2013	2014	2015	
1	Consiliul Raional Glodeni	-	1 100 000	100 000	912 407	-	2112407
2	CNAM	2 309 730	5 327 395	1 004 222	2 825 885	6 668 282	18 135 514

În cele 9 Centre a Medicilor de Familie din raionul Glodeni în perioada anilor 2011-2015 au avut loc reparații capitale, fiind schimbate ușile și geamurile, s-au reparat acoperișuri, sistemele de încălzire, etc. Toate mijloacele financiare investite au provenit din sursele Consiliului Raional Glodeni, CNAM, donații și din sursele proprii. Volumul investițiilor capitale pe fiecare Centru al Medicilor de Familie este prezentat în figura de mai jos.

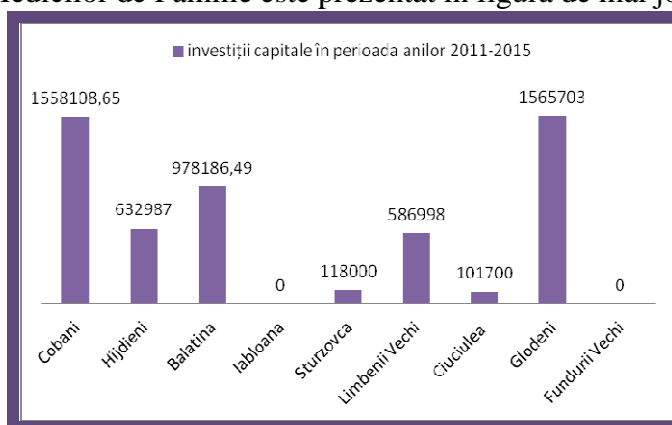

Fig. 9 Investițiile capitale în Centrele Medicilor de Familie din Raionul Glodeni, pentru perioada anilor 2011-2015, lei.

În perioada anilor 2011-2015 Centrul medicilor de Familie din s. Fundurii Vechi și s. Iabloana n-a avut investiții pentru reparații capitale, clădirea din s. Iabloana fiind reparată capital în perioada anilor 2009-2010 din banii oferiți de Banca Mondială.

În ultimii ani în domeniul drumurilor s-au făcut investiții din sursele de finanțare a Bugetului de Stat, a Fondului Rutier și finanțare din surse externe. Drumurile locale primesc de pînă la 4 ori mai puține fonduri pentru întreținere și nimic, sau aproape nimic pentru reabilitare.

Mijloacele financiare alocate permit executarea doar a lucrărilor de întreținere de rutină (întreținerea pe timp de iarnă, plombarea gropilor, profilări ș.a.). Din cauza neefectuării reparațiilor medii și capitale necesare, mai mult de 80% din lungimea drumurilor au depășit termenul de serviciu stabilit.

Starea actuală a drumurilor, în general se caracterizează ca fiind încă una preponderent rea sau foarte rea. Totodată, se poate remarca, că începînd cu anul 2011 s-a instaurat o tendință pozitivă și ponderea drumurilor cu o stare bună și satisfăcătoare a început să crească.

În 2012 au fost alocați și valorificați din Bugetul de Stat 1 032 589,50 lei pentru reparația drumurilor locale. Din Fondul Rutier (50% din taxele pentru întreținerea drumurilor locale), au fost valorificate 889,0 mii lei.

În anul 2013 a fost valorificată suma de 1 360 887,5 din sursele alocate de la bugetul de Stat pentru reparația drumurilor locale. Din Fondul Rutier (50% din taxele pentru întreținerea drumurilor locale), au fost valorificate 906 192,25 lei pentru întreținerea de rutină a drumurilor.

Pentru anul 2014 au fost preconizate surse financiare în valoare de 8 900 000 lei repartizate din Fondul Rutier pentru reparația drumurilor locale în variantă albă și asfalt. Pentru întreținerea de rutină și plombări au fost preconizați 2 430 000 lei, la fel din Fondul Rutier. Pentru anul 2015 au fost planificați și valorificați din Fondul Rutier 3779,00 mii lei pentru lucrări de întreținere și reparații a drumurilor locale.

Prin urmare finanțarea stabilă a sectorului de drumuri și asigurarea unei alocări și utilizări eficiente a mijloacelor financiare sunt de o importanță cardinală nu numai pentru sectorul de drumuri, dar și pentru stabilitatea finanțelor publice.

Politica și acțiunile în domeniul construcțiilor :

- impulsivitatea (intensificarea) atragerii investițiilor, atât străine cât și autohtone;
- susținerea și protejarea antreprenoriatului în domeniul construcțiilor și industriei materialelor de construcție;
- îmbunătățirea calității lucrărilor de construcție și a materialelor de construcție, inclusiv a celor cu un grad înalt de termoizolare, prin implementarea tehnologiilor avansate, care ar reduce considerabil consumul energiei termice, durata de construcție a obiectelor noi, precum și costul total al obiectului;
- soluționarea problemei construcțiilor nefinalizate;
- redresarea situației în domeniul construcțiilor de locuințe prin utilizarea diverselor mecanisme creditar-financiare, inclusiv activizarea construcției prin ipotecă;
- renovarea și modernizarea blocurilor locative cu 2-5 niveluri prin utilizarea materialelor de construcții noi, produse din materie primă autohtonă având un grad avansat de termoizolare;
- modificarea și perfecționarea cadrului legislativ privind exploatarea și întreținerea blocurilor locative cu multe niveluri și altor obiecte sociale.

Investițiile publice în infrastructură și educație permit reducerea disparităților naționale, ultimele putând reprezenta o variantă alocativă optimă pentru fondurile publice europene.

4.6 Transporturile și drumurile.

Transportul este unul din principalele componente ale infrastructurii raionului, asigurând comunicația, integrarea lui reală în plan intern și extern.

Rețeaua de transporturi în raionul Glodeni include 2 tipuri de transport contemporan - auto și feroviar cu căile de comunicație respective.

Rolul principal în asigurarea serviciilor de transport revine transportului auto, care asigură cele mai importante legături economice cu localitățile republicii.

Numărul total de autovehicule în inventar (posesori persoane juridice) existent la sfârșitul anului 2014, pentru transportul de mărfuri, a constituit 280 unități, din care, în stare bună de circulație sunt 153 unități, sau 54,6%. În comparație cu anul 2013, numărul total de autovehicule s-a diminuat cu 10,5%, respectiv numărul autovehiculelor care se află în stare bună de circulație, s-a micșorat cu 5,0% față de anul precedent.

Ponderi considerabile din numărul total de autovehicule, după construcția caroseriei revin autocamioanelor cu obloane – 48,2%, iar cea mai mică pondere de 0,7% revine refrigeratoarelor.

În structura autovehiculelor existente la sfârșitul anului 2014, ponderea cea mai mare revine autovehiculelor cu capacitatea de încărcare de la 3000 kg pînă la 4999 kg, care constituie 114 unități, sau 40,7% din total, respectiv cea mai mică pondere, revine autovehiculelor cu capacitatea de la 1000 kg pînă la 1499 kg, constituind 5 unități, sau 1,8% din numărul total de autovehicule existente la data de raport.

Numărul de autobuze, inclusiv microbuze existente în inventar la 31.12.2014 a constituit 35 unități, din care 4 autobuze cu capacitatea de peste 32 locuri pe scaune. Numărul de microbuze în perioada de referință a alcătuit 9 unități.

Numărul de autoturisme (taximetre și de serviciu), existente în inventar la finele anului 2014 a constituit 166 de unități, sau cu 2 unități mai mult față de perioada respectivă a anului precedent. Din numărul total de autoturisme, 18,7% sau 31 unități revin autoturismelor taximetre.

Conform duratei de exploatare a autovehiculelor existente în inventar la sfârșitul anului 2014 s-a constatat că 92,1% din numărul autovehiculelor pentru transport marfă au durată de exploatare de 13,1 ani și peste, respective 85,7% din numărul camionetelor și autoturismelor tip furgon și 68,6% din numărul autobuzelor, inclusiv microbuzelor.

În anul 2014 cu mijloace de transport auto au fost transportate 372,7 mii tone de mărfuri, volum superior cu 7,8% față de cel realizat în anul 2013. Parcursul mărfurilor a totalizat 4600,4 mii tone-km, majorându-se cu 36,0% față de anul 2013. Parcursul autovehiculelor în anul de referință a constituit 2724,5 mii km, majorându-se cu 3,8% față de anul precedent.

În anul 2014 cu autobuze și microbuze au fost transportați 507,6 mii pasageri, înregistrând o scădere de 3,8% față de anul 2013. Parcursul pasagerilor cu aceste mijloace de transport, în anul de referință a alcătuit 9861,6 mii pasageri-km, majorându-se cu 6,8% față de anul precedent. Distanța medie de transport a pasagerilor, în anul 2014 a fost de 19,4 km și s-a majorat cu 10,9% față de anul precedent.

Deplasarea pasagerilor pe teritoriul raionului se face prin curse regulate de autobuze și microbuze. În raza teritoriului raionului Glodeni aproximativ 58 de curse regulate fac legătura între centrul raional și localitățile raionului, iar spre orașul Bălți se îndreaptă 29 de curse. Prin intermediul unor astfel de curse a fost stabilită legătura cu raioanele învecinate. Două curse fac legătura între or. Glodeni și or. Soroca, iar spre capitala țării se îndreaptă 20 curse. Cursa internațională Glodeni-Moscova zilnic se îndreaptă spre capitala Rusiei, iar legătura cu România se face prin cursa Edineț-Iași care tranzitează teritoriul raionului Glodeni. În anul 2015 întreprinderile de transport auto au transportat cu autobuze și microbuze 367,2 mii pasageri, sau cu 4,8% mai mult în comparație cu anul 2014.

Pe teritoriul raionului Glodeni există o rețea de 235,5 km de drumuri publice, calitatea cărora, însă, nu corespunde standardelor internaționale. Dintre acestea, 72,62 km sunt de interes național, care sunt cu îmbrăcăminte rigidă, iar 162,88 km sunt drumuri locale, dintre care cu îmbrăcăminte rigidă sunt 87,89 km.

Porțiunile de drum R-15, R-41, R-53 și R-57 de pe teritoriul raionului, cu o lungime de 78,9 km, sunt drumuri republicane de interes național și se află în gestiunea SA "Drumuri Rîșcani" filiala Glodeni. Porțiunile respective de drumuri de interes național au o lățime de 6 metri, partea carosabilă constituind 3 metri.

Majoritatea drumurilor, mai ales cele locale, se află într-o stare nesatisfăcătoare, motivul fiind reducerea bruscă a investițiilor pentru întreținerea și reparația drumurilor, care la moment se execută doar din sursele financiare ale primăriilor și a Consiliului Raional. Pentru întreținerea drumurilor locale a raionului Glodeni pentru anul 2016, au fost alocate 3900,0 mii lei, finanțate din Fondul Rutier.

Tabel 5

Lista nominală privind întreținerea drumurilor locale a raionului Glodeni pentru anul 2016, finanțate din Fondul Rutier (50% din taxele pentru folosirea drumurilor, acumulate în raion)

Nr. d/o	Nr. drumului	Denumirea drumurilor	Tronsonul, km	Lungimea tronsonului de drum ce urmează a fi reparat, km	Volumul alocațiilor, mii lei	Tipul lucrărilor
1	a/d locale	Întreținerea de iarnă a drumurilor locale din r-nul Glodeni		162,88	300,0 /februarie, decembrie/	Întreținerea de iarnă
2	L-245	Egorovca-Glodeni	12-26 (selectiv)	13	500.0 /iulie-august/	Plombarea gropilor din beton asfalt. Strat de egalizare din beton asfalt.
3	L-233	Glodeni-Moara Domnească	0-25 (selectiv)	20	1900.0 /iunie-iulie/	Plombarea gropilor din beton asfalt. Strat de egalizare din beton asfalt.
4	L-235	Dușmani-Cajba-Balatina	0-10 (selectiv)	10,0	300.0 /iulie-august/	Plombarea gropilor din beton asfalt. Strat de egalizare din beton asfalt

5	L-237	Cuhnești-Bisericani	0+7.24 (selectiv)	7.24	500.0 /iunie-iulie/	Reparația drumurilor împetruite cu adaos de material
6	R-15 L-227	Drum de acces spre satul Iabloana	0-4,20 (selectiv)	4,20	300 /iulie- august/	Plombarea gropilor din beton asfalt. Strat de egalizare din beton asfalt.
7		Elaborarea devizelor			50.0 /iunie/	Întocmirea documentației de deviz
8		Verificarea tehnică a proiectelor			20.0 /iunie/	Verificarea tehnică a proiectelor
19		Serviciul supraveghere tehnică			30.0 /iunie- august/	Verificarea lucrărilor
Total					3900.0	

În urma analizei situației existente s-au constatat o serie întreagă de probleme în cadrul infrastructurii drumurilor ce trebuie rezolvate. Acestea ar fi:

- porțiuni de drum într-o stare dezastruoasă;
- gradul avansat de uzură și de deteriorare a părții carosabile;
- lipsa sau degradarea avansată a bordurilor;
- trotuare fisurate sau distruse;
- marcaje rutiere insuficiente;
- insuficiența locurilor de parcare;
- efect negativ asupra securității circulației rutiere ș.a.

De asemenea sunt întreținute poduri, opriri pentru autobuze, izvoare amenajate și multe alte elemente rutiere.

Traseul de cale ferată Răuțel-fabrica de zahăr Glodeni face legătură feroviara cu or. Bălți, avînd o lungime de 34 km, serviciul de bază oferit fiind transportul de marfuri.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Existența unei infrastructuri relativ dezvoltate (drumuri/un tronson de cale ferată) din perioada sovietică;	- Drumurile publice nu sunt modernizate; - În raionul Glodeni calea ferată se utilizează doar pentru transportarea mărfurilor, nu și a pasagerilor; - Lipsa drumurilor colaterale speciale pentru căruțași; - Lipsa resurselor materiale necesare dezvoltării infrastructurii; - inexistența fondurilor europene pentru dezvoltarea și modernizarea drumurilor publice;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Poziționarea geografică – raion la granița de est a UE; - Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale.	- Un procent semnificativ al drumurilor comunale riscă să rămână nemodernizate din cauza posibilităților financiare reduse ale localităților respective, cu efecte negative asupra atractivității zonei și a uzurii premature a autovehiculelor populației; - Fonduri insuficiente alocate la nivel național pentru dezvoltarea drumurilor raionale.

Politica și acțiunile în domeniul transporturilor:

- renovarea și modernizarea echipamentelor și infrastructurii, ameliorarea calității și diversificarea serviciilor de transport, perfecționarea managementului de transport;

- atragerea resurselor financiare de la bugetul de stat, fondurilor speciale internaționale în scopul modernizării și dezvoltării infrastructurii în transporturi.
- Protecția și conservarea mediului se va asigura prin refuzul ori modernizarea mijloacelor și modelelor vechi de transport, sau care nu corespund standardelor; folosirea combustibilului calitativ;
- dezvoltarea prestării serviciilor de transport în localitățile rurale ale raionului;
- reconstrucția și construcția autostrăzilor în conformitate cu standardele europene.

4.7. Mediul de afaceri.

Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii îi revine un rol important în dezvoltarea economică a raionului, în scopul susținerii și dezvoltării lui au fost adoptate de stat mai multe măsuri de ordin legislativ și normativ.

Agenții economici își încep afacerea în diferite domenii de activitate: fabricare a pâinii și a produselor de patiserie, oferirea serviciilor de transport, producerea culturilor agricole, creșterea animalelor, piscicultură, fabricarea articolelor textile, fabricarea articolelor din lemn, construcții, întreținerea și reparația autovehiculelor, comerțul cu amănuntul, baruri, servicii de consultanță, prestarea altor servicii.

În scopul creării unui climat favorabil pentru dezvoltarea întreprinderilor din sfera micului business, sporirii ponderii acestora în dezvoltarea economiei raionului Glodeni, cât și dezvoltării pieței serviciilor de business, pe parcursul mai multor ani în raion activează cu succes asociații obștești, care acordă servicii de consultanță, instruire și alte servicii pentru antreprenorii micului business. Drept exemplu pot fi :

Organizația regională Bălți a Federației Naționale a Fermierilor din RM fondată în anul 1996. Direcțiile principale de activitate ale organizației sunt: instruire, consultanță și informare, apărarea intereselor agricultorilor, promovarea istoriilor de succes a fermierilor, businessul mic și mijlociu, prestarea serviciilor în agricultură, planul juridic și social.

Asociația Obștească „Centrul de Consultanță și Școlarizare în Agricultură”. AO a fost fondată în anul 2003 în baza proiectului ACSA în scopul susținerii sectorului privat agrar și promovarea reformelor economice în agricultură, prin dezvoltarea serviciilor profesionale de informare, consultare, asistență și instruire. AO, „Centrul de Consultanță și Școlarizare în Agricultură la fel participă la implementarea proiectelor.

Accesul la credite a întreprinderilor mici este comparativ scăzut. Întreprinderile mici se confruntă cu probleme comune de slabă capitalizare, lipsa gajului, experiența limitată în utilizarea creditelor, rate înalte ale dobânzii și accesul limitat la informația financiară de consultanță. Pentru facilitarea accesului la finanțare a agenților economici, în cadrul ODIMM a fost creat și fondul pentru

Susținerea Antreprenorului și Dezvoltarea Micului Business, destinat garantării în proporție de 50 la sută a creditelor acordate de băncile comerciale agenților economici. Fondul însă are o contribuție prea ne semnificativă la dezvoltarea micului business.

Întru îmbunătățirea mediului de afaceri a micului business și dezvoltării experienței pozitive, în raion activează Asociația pentru Dezvoltarea și Susținerea Antreprenoriatului Mic și Mijlociu. Membrii asociației propun modificări în actele legislative și normative pentru dezvoltarea micului business. Activitatea asociației permite dialoguri constructive cu autoritățile publice locale.

Este de menționat aportul Consiliului Raional Glodeni în susținerea micului business din raion.

În anul 2007 a avut loc deschiderea Punctului de Contact în Afaceri, sub egida Ministerului Economiei și Comerțului Republicii Moldova în colaborare cu Proiectul TACIS „ Suport IMM în zona rurală”, prin intermediul căruia permanent se acordă servicii de consultanță pentru începători, unde antreprenorii sunt consultați și primesc informații privind politicile în domeniu, modificările legislative și normative.

În anul 2013 a fost deschis Biroul Comun de Informare și Servicii, care oferă servicii de informare și consultanță tinerilor ce doresc să inițieze o afacere sau să o dezvolte pe cea existentă. Membrii biroului oferă servicii în special locuitorilor din satele raionului, deplasându-se la primării, conform unui grafic aprobat.

În anul 2015 a fost semnat Acordul de colaborare dintre Camera de Comerț și Industrie a RM și Consiliul Raional Glodeni pentru perioada 2015-2016. Scopul este de a contribui la dezvoltarea afacerilor la nivel local și regional, la dezvoltarea sectorului privat în general, la stimularea inițiativei private și îmbunătățirea mediului de afaceri, prin creșterea capacității membrilor de a participa activ în procesul decizional în domeniul reglementării activității de afaceri în Moldova.

A fost elaborat și aprobat Programul de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, ținându-se cont de propunerile Asociației antreprenorilor din raionul Glodeni. Programul are ca scop crearea unui climat favorabil pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, sporirii ponderii acestuia în dezvoltarea economiei și redresarea stării sociale a raionului.

Inspectoratul Fiscal de Stat teritorial Glodeni a organizat 25 seminare la care au participat circa 1430 agenți economici în vederea familiarizării acestora privind drepturile și obligațiunile ce le revin potrivit legislației în vigoare.

La situația din 01.01.2016 în raionul Glodeni sînt înregistrați 3242 agenți economici, dintre care: 1999 gospodării țărănești, 493 întreprinderi individuale, 481 societăți cu răspundere limitată și 269 alți agenți cu diferite forme juridice.

Tabel 6

Dinamica întreprinderilor mici și mijlocii din raionul Glodeni, efectiv și prognoză pentru perioada anilor 2013-2020, unități

Nr. d/o	Indicatori	Unități	2013 efectiv	2014 efectiv	2015 efectiv	2016 prognoză	2017 prognoză	2018 prognoză	2019 prognoză	2020 prognoză
1.	Numărul întreprinderilor Micului business, total, inclusiv:	unități	6860	6912	2973	3018	3067	3121	3179	3240
2.	Cu drept de persoană fizică, din care:	unități	6408	6462	2504	2517	2546	2578	2612	2647
3.	Întreprinderi individuale	unități	520	512	493	508	525	543	562	582
4.	Gospodării țărănești	unități	5888	5939	1999	2009	2021	2035	2050	2065
5.	Alte	unități	5	11	12	-	-	-	-	-
6.	Cu drept de persoană juridică	unități	462	461	461	501	521	543	567	593
7.	Posesori de patentă	unități	178	176	176	161	146	132	115	95

În anul 2015 au fost lichidate un șir de gospodării țărănești, care nu activează de mai mulți ani. Astfel numărul acestora s-a diminuat de la 5939 în 2014 la 1999 în anul 2015. La acest capitol mai există rezerve, deaceia este necesar de verificat și de radiat gospodăriile care nu activează.

În afară de aceasta, mulți preferă să activeze în baza patentei de întreprinzător, deoarece este mult mai simplu.

Conform datelor statistice în anul 2014 au prezentat rapoarte financiare 270 de agenți economici, iar în anul 2015 - 254 agenți economici.

Analiza stării actuale a sectorului micului business și antreprenoriatului din raion precum și a sistemului de susținere a acestui sector denotă faptul că dezvoltarea IMM și antreprenoriatului este condiționată de următoarele probleme:

Constrîngerile existente în sistemul de funcționare a mediului de afaceri în r-nul Glodeni

Constrîngeri	Cauze
Capacități minime ale autorităților locale privind dezvoltarea sectorului;	Autoritățile locale dispun de atribuții și pîrghii extrem de reduse pentru susținerea financiară a micului business;
Relații nesatisfăcătoare dintre autorități și antreprenori;	Înlăturarea prea lentă a barierilor administrative privind impozitele și taxele locale, existenței multiplelor autorizații și certificate, controlul frecvent al activității economice;

Infrastructura de afaceri subdezvoltată;	Lipsa incubatorului de afaceri;
Accesibilitatea limitată la surse de finanțare;	Dobânzile mari percepute de băncile comerciale și instituțiile de microfinanțare la eliberarea creditelor;
	Insuficiența mijloacelor bănești în rândul populației pentru întreținerea afacerilor;
Abilități reduse ale antreprenorilor;	Programe de studii relative puțin orientate spre dezvoltarea abilităților antreprenoriale;
	Interes scăzut față de activitatea antreprenorială în particular față de atragerea investițiilor;
	Lipsa capacităților de scriere a proiectelor pentru atragerea finanțării.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Așezarea geografică favorabilă; - Mediul favorabil pentru dezvoltarea turismului rural; - Sistem de telecomunicații bine dezvoltat, inclusiv acces la internet; - Resurse naturale (piatră); - Bazine acvatice - Tradiții naționale păstrate; - Monumente naturale și arheologice; 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa încrederii în proiectele de finanțare/investiționale naționale; - Ratele înalte ale dobânzii la creditele bancare; - Piața locală/internă îngustă și cererea solvabilă scăzută a populației; - Disponibilitatea limitată a forței de muncă, cauzată de lipsa tinerilor, precum și de indisponibilitatea altor locuitori de a se angaja în calitate de zilieri motivul invocat fiind frica de a nu rata ajutorul social oferit de stat; - Migrația sporită a populației active; - Medi-Mediul de afaceri local nu are capacitatea de a oferi locuri de muncă pe măsura cererii din raion; - Insuficiența personalului calificat în construcții, pe fondul migrării acestuia în alte zone pentru o salarizare motivantă; - Activitățile economice slab dezvoltate; - Distribuția neuniformă a unităților locale pe teritoriul raionului, se remarcă o concentrare a mediului de afaceri în zona urbană; - Capacitatea scăzută a mediului de afaceri local de a susține investiții pentru dezvoltare; - Slaba dezvoltare a spiritului antreprenorial, în special în mediul rural; - Numărul scăzut al unităților ce au implementat un sistem de management al calității; - Nivelul foarte redus al investițiilor străine la nivel raional; - Ponderea foarte scăzută a sectorului IT, cercetare-dezvoltare, cercetare-inovare; - Sectorul serviciilor slab dezvoltat; - Proprietatea incertă asupra siturilor industriale aflate într-o stare avansată de degradare și al căror potențial nu poate fi valorificat; - Lipsa culturii asociative, slaba colaborare între întreprinderi; - Infrastructura de acces și de utilități slab dezvoltată în zona rurală pentru dezvoltarea unităților

	economice; - Nivelul redus al cercetării aplicate; - Lipsa transferului tehnologic.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Fondurile europene care sprijină dezvoltarea mediului antreprenorial; - Dezvoltarea mediului de susținere și sprijinire a economiei locale; - Forța de muncă ieftină și calificată poate conduce la înființarea de noi antreprize; - Încurajarea și dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; - Existența societăților cu capital străin; - În profil teritorial există terenuri și imobile disponibile investițiilor; - Existența programelor guvernamentale de susținere a sectorului IMM; - Poziția geografică a raionului la granița estică a Uniunii Europene; - Posibilitatea desfășurării de proiecte economice la nivelul Euroregiunii Siret-Prut-Nistru; - Politicile naționale de reglementare a exportului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivel ridicat de fiscalitate și birocrație excesivă; - Lipsa lichidităților poate conduce la falimentarea unităților locale active de tip microîntreprinderi și chiar a celor medii; - Lipsa informării populației cu privire la procedura de înființare a unei afaceri; - Creșterea ratei inflației și creșterea ratei șomajului vor conduce implicit la scăderea puterii de cumpărare a produselor și serviciilor în rîndul populației; - Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor europene; - Instabilitate legislativă; - Migrația forței de muncă calificată în afara raionului și în afara granițelor țării; - Discrepanța între cererea și oferta de muncă.

4.8 Turismul și diversificarea serviciilor turistice

Per ansamblu, dezvoltarea turismului în raionul Glodeni este slabă, cu toate că potențialul de dezvoltare ar putea fi unul chiar ridicat, ținînd cont de multitudinea și varietatea patrimoniului glodenean. Însă, analizînd situația actuală a infrastructurii de susținere a sectorului turistic și nivelul de promovare a obiectivelor turistice, potențialul de dezvoltare este estompat semnificativ.

Relansarea activităților în acest domeniu reprezintă una din prioritățile dezvoltării social-economice a raionului. Obiectivul principal al transformărilor în această sferă este repararea porțiunilor de drumuri naționale R15, R41, R53, R57 de pe teritoriul raionului Glodeni și a celor locale spre traseele turistice, crearea unui complex turistic modern de o eficacitate și competitivitate înaltă, capabil să asigure: pe de o parte, posibilități largi de satisfacere a necesităților cetățenilor noștri și celor de peste hotare privind pachetul de servicii turistice, iar pe de alta parte, un aport considerabil la dezvoltarea economiei raionului, inclusiv prin sporirea numărului de locuri de muncă, încasări de impozite în buget, păstrarea și folosirea rațională a patrimoniului cultural și natural.

Turismul cultural-istoric este acea formă de turism care se concentrează asupra mediului cultural și care, la rîndul ei include reperele culturale și istorice ale unei destinații sau moștenirea cultural-istorică, valorile și stilul de viață al populației locale, artele, meșteșugurile, tradițiile și obiceiurile populației locale. Muzeele de Istorie și Etnografie din satele Cajba, Cubani, Cuhnești, Iabloana, Limbenii Vechi, Petrunea, Sîrcea, Muzeul Casa Bunicii din Localitatea Bisericani dețin colecții importante și variate de obiecte etnografice, documente, fotografii, piese numismatice, artă decorativă și arheologie, etc. Muzeul de Istorie și Etnografie Cajba inaugurat în anul 1983, avînd un fond de peste 1200 de exponate în colecția de bază, de o valoare unică, necesită astăzi un alt edificiu.

În satul Petrunea, pe lîngă Muzeul de Istorie și Etnografie, mai poate fi amenajat și un Muzeu al Pîinii, în care va fi redată, cît mai fidel, istoria acestui preparat, obiceiurile și tradițiile. Sala de expoziție ar putea fi locul unde turiștii, vor fi serviți cu un ceai cu dulceață de

trandafir, cu cozonac copt, sau învîrtită cu nucă. Iar cu scopul readucerii în atenție a valorii tradiției, în orașul Glodeni trebuie deschis în parteneriat cu Casa de Creație a Copiilor un atelier de artizanat și meșteșugărit, care ar stimula promovarea mai largă a tradițiilor autohtone și a produselor proprii.

Turismul cultural și istoric este susținut și de existența conacelor. Conacul Ponsă din or. Glodeni și Conacul Leonardi-Buznea din s. Ciuciulea sunt monumente de arhitectură de categorie națională, care necesită mijloace financiare pentru restaurare și care cu o promovare pe măsură, pot deveni un obiectiv atractiv și interesant.

Turismul cultural mai este impulsivat de târgurile și festivalurile care sunt organizate în spațiul glodenean, astfel vizitatorii intrînd în contact cu alte culturi și învățînd lucruri noi despre alte tradiții și despre istoria altor locuri. Pe parcursul întregului an sunt desfășurate un șir de manifestări culturale. Anul cultural începe la 10 ianuarie cu Festivalul raional de colinde "Hristos Se naște, slăviți-L" ediția I-a, iar la 15 ianuarie se desfășoară Ziua Națională a Culturii. În perioada 1-10 martie are loc Festivalul de muzică "Mărțișor", iar în perioada sărbătorilor pascale se desfășoară Festivalul-concurs raional al cîntecului sacru-pascal "Sub lumina Învierii". În luna mai are loc Concursul raional al operelor preferate, iar în s. Cajba este serbată Ziua Internațională a Muzeelor. Vara începe cu festivalul-concurs raional al poeziei naționale, după care urmează Festivalul raional de folclor "Cîntă de răsună lunca", Festivalul regional de interpretare vocală "Constelația Muzicală", iar spre sfîrșitul verii se desfășoară Festivalul Național al Cărții și Lecturii (etapa raională). În luna septembrie în s. Fundurii Noi are loc Festivalul raional al etniilor cu genericul "Unitate prin diversitate" și sfîrșește anul cultural prin Festivalul raional al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă "V-am ura, v-am tot ura".

În toii toamnei la Glodeni se organizează Iarmarocul "Toamna de aur".

Dimensiunea religioasă a sectorului turistic este conturată de prezența pe aria geografică a raionului Glodeni a edificiilor religioase cunoscute după vechimea și după arhitectura acestora. Conform Registrelor monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, sînt înscrise biserici din lemn din localitățile Bisericani, Balatina, Iabloana, Limbenii Vechi, Cobani, Fundurii Vechi și alte zeci de lăcașe ridicate din piatră.

Din cele mai reprezentative **monumente naturale** aflate pe teritoriu raionului Glodeni pot fi enumerate:

➤ **Rezervația Naturală „Pădurea Domnească”**, care este o rezervație științifică creată în 1993 pe o suprafață de 5763 ha în preajma satelor Cubani, Balatina, Bisericani, Cuhnești, Moara Domnească. Pădurea este reprezentată de asociații vegetale de stejăret, plopiș, sălcete. Aici pot fi întâlnite plante rare ca vița de vie sălbatică, angelica, lealeua pestriță, ghiocelul alb, viorelele. Au supraviețuit în limitele rezervației și elemente faunistice rare ca cerbul nobil, vidra, pisica sălbatică, jderul de pădure, jderul de piatră, nevăstuica, broasca țestoasă de baltă, lopătarul, egreta mică, lebăda.

➤ **“Suta de Movile”** localizată între localitățile Braniște (r. Rîșcani) și Cobani (r. Glodeni), reprezintă o porțiune a teraselor rîului Prut. Prima atestare documentară a acestui peizaj o găsim în anul 1716, în cunoscuta lucrare Descrierea Moldovei, a lui Dimitrie Cantemir, care îl numește „Centum monticulli”. ”Suta de Movile” reprezintă un relief accidentat cu peste 3500 de movile, care rămîn deocamdată o enigmă. Mormanele de pămînt sunt de diferite forme și dimensiuni, fiind așezate într-o ordine stranie față de obișnuitul hazard al naturii. Această ordonare a movilelor a născut o mulțime de legende care fac trimitere la civilizații demult apuse. Cea mai mare Movilă este, **„Movila Țiganului”**, ce are o înălțime de peste 30 de metri. Teritoriul dintre movile este completat de zeci de lacuri pitorești, izvoare cu apă cristalină. În genere teritoriul reprezintă un peisaj selenar, acoperit cu vegetație bogată de stepă.

➤ **„Cheile Butești”**- o poveste în piatră a vieții pe pămînt. Stîncă este străpunsă de grote și peșteri care au servit drept adăpost pentru animale în perioada glaciară și pentru om în perioada preistorică.

➤ **„Stîncă Mare”** este cel mai sudic recif reprezentativ din Brîul coralier al Prutului de Mijloc. Este situat la sud de satul Cobani, avînd o lungime de peste o mie de metri, lățimea de o sută de metri și înălțimea relativă de 40 de metri.

➤ **Lacul relict „La Fontal”** este o adevărată perlă acvatică în coroana Prutului, cu suprafața de peste 23 ha. Specificul său constă în faptul că este alimentat de cîteva izvoare ascendente, rare în

Moldova, a căror apă are un grad mare de mineralizare. În prezent, aproximativ 85% din suprafața lacului este acoperită de vegetație acvatică, stufăriș, păpuriș și reprezintă un loc ideal pentru dezvoltarea amfibienilor, reptilelor, păsărilor de baltă și a mamiferelor acvatice;

➤ „**Tara Bîtlanilor**” o colonie unicală de peste 1000 de exemplare de păsări de baltă care cuibăresc pe stejari;

➤ „**Stejarii seculari**” – Cronicarii verzi a istoriei noastre, care se află pe teritoriul Rezervației, în apropierea satului Moara Domnească. Reprezintă câteva parcele cu o suprafață totală de 108 ha cu stejari seculari, ce depășesc vârsta de 200-250 de ani, unii dintre ei atingând și recordul de 30-35 de metri. Nicăieri în Moldova nu poate fi întâlnită o asemenea grupare de arbori seculari, care ne mărturisesc elocvent istoria naturii acestui meleag și faima de odinioară a pădurilor noastre.

➤ **Zimbrăria** se află pe teritoriul rezervației „Pădurea Domnească”, în apropierea satului Moara Domnească, unicul loc din R. Moldova, unde poate fi admirat **zimbrul**. Zimbrăria reprezintă un ocol cu suprafața de 32 de ha. La moment sunt șapte zimbruri, care reprezintă o superbă atracție turistică. Zimbrul a fost adus în R. Moldova pe 19 august 2005 în baza unui acord interstatal cu Polonia.

Rezervația Naturală „ Pădurea Domnească” este cel mai important promotor al turismului, care primește anual în jur de 5000 de turiști și care oferă 12 locuri de cazare și de camping în Pensiunea turistică ”La Fontal” în s. Cubani.

În traseului ecoturistic „**Pe un picior de plai pe-o gură de rai**”, care este vizitat de turiști din diferite țări ale lumii sunt incluse următoarele obiective:

Monumentul geologic și paleontologic Defileul Butești – Stînca Mare – Rezervația peizagistică ocrotită de Stat Suta de Movile – zona umedă din Rezervație lacul ”La fontal” – ”Tara Bîtlanilor” – Zimbrăria – Stejarii seculari. Acest traseu poate fi extins prin includerea încă a trei obiecte de valoare unicală – bisericile din lemn din localitățile Balatina, Bisericiani și Limbenii Vechi.

Pe traseul turistic „Pe un picior de plai pe-o gură de rai” lângă popasul turistic „Orhidea” din satul Balatina apare necesitatea înființării unui ghișeu a lucrărilor de artizanat unde orice vizitator ar putea să achiziționeze înainte de a pleca acasă un suvenir, realizat de meșterii populari autohtoni.

Pe teritoriul Rezervației, aproape în fiecare ocol silvic au fost amenajate zone de agrement care oferă peisaje extraordinare, aer curat și varietate de a petrece timpul liber, iar pe malul râului Prut se poate planifica amenajarea a 2 plaje pentru activități de recreere, agrement și scăldat, păstrînd, în același timp, caracterul natural-sălbatic al acestui areal. Investițiile în amenajarea plajelor înseamnă camping, dușuri, toalete, parcare, ambarcațiuni de plimbat pe râu, zone intermediare de odihnă, iar pentru păstrarea caracterului natural al zonei se vor folosi lemnul și stuful.

Existența unor resurse turistice valoroase, deși importantă, nu este suficientă pentru atragerea turiștilor în zonă, deaceia dezvoltarea turismului este condiționată și de existența unor spații de cazare. Astfel, în zona localității Moara Domnească se necesită finalizarea construcției motelului, echiparea corespunzătoare și oferirea prestațiilor calitative și variate, care vor asigura o bună valorificare a potențialului turistic.

Turism rural și agroturismul. O parte dintre așezările glodenene și-au păstrat tradițiile și obiceiurile în pofida transformărilor aduse de perioada comunistă și de progresul tehnic. Modernismul a pătruns mai greu în casele glodenenilor autentici, fie și din cauza nivelului scăzut de dezvoltare economică. Astfel că, un posibil turist interesat de focul din vatră, pîinea coaptă după vechile tradiții, gustarea, dar mai întîi participarea la împletirea sarmalelor, de țesutul covoarelor tradiționale, ori participarea la culesul roadelor în toiul toamnei, încă se mai poate bucura de o atmosferă patriarhală la care contribuie, ce-i drept, mai mult bătrînii satelor. Mediul rural din raionul Glodeni, cu comunitățile agricole și satele sale pitorești, constituie o sursă importantă pentru prestarea serviciilor de cazare tradițională de tip rural, pentru oferirea unor posibilități vizitatorilor de a se încadra în activitățile și preocupările rurale, pentru familiarizarea cu folclorul, distracțiile și tradițiile locale, pentru prezentarea meșteșugurilor cu posibilitatea de participare la procesul de lucru al acestuia și oferirea unor posibilități de procurare a produselor meșteșugărești.

La nivel de raion în luna august-septembrie poate fi inițiat și organizat un Festival al Dulceții în care ar participa gospodinele, cu prezentare și vânzare de produse. Pe lângă dulceturi vor mai putea fi comercializate și alte produse: fructe, miere și diverse produse apicole.

În profil teritorial distribuția unităților de primire turistică se prezenta astfel:

- În Orașul Glodeni sunt situate Pensiunea "Anastasia", Hotelul 3* "Șarm" și Pensiunea 4* "Butoiaș", care în sala restaurantelor pun la dispoziția turiștilor diferite preparate culinare din bucătăria moldovenească. Deasemenea, în s. Stîrcea, care se află în componența or. Glodeni se află 3 agropensiuni: a d-nelor Lilia Gurscaia, Valentina Buza și Tatiana Cotelevici.
- În s. Hîjdieni turistul poate face popas "La hanul Radei".
- În s. Cobani se află Pensiunea "Valea trandafirilor" și pensiunile lui Alexandru Melnic și Angela Manole;
- În s. Viișoara este situată pensiunea d-nei Taisia Țurcanu.

Potentialul turistic din localitățile rurale nu este valorificat și practic lipsesc prestatorii de servicii în domeniul turismului rural.

Turismul pentru tineret. Această formă de turism este practică printre elevii noștri și cei polonezi și are tentă recreativă și culturală. Copiii polonezi sunt cazați în familii din s. Stîrcea pentru care se organizează excursii, participă la concerte atât în raion, cât și în alte orașe ale țării, învață arta gătitului din bucătăria noastră. Pentru tineret se organizează meciuri de fotbal și alte activități sportive.

Totodată, apare necesitatea redeschiderii școlilor de vară pentru tineret, care reprezintă o oportunitate bună pentru tineri de a-și petrece o parte a vacanței în prezența unor oameni cu pasiuni și interese în anumite domenii, care oferă posibilități de a învăța într-un cadru mai informal și de a interacționa cu alți tineri.

Turismul de pescuit. În ceea ce privește pescuitul, cu investiții minime, lacurile și iazurile care împânzesc întreg teritoriul raionului Glodeni pot deveni o zonă importantă de agrement, unde pescarii ar putea prinde crap, caras, fitofag contra unei taxe prestabilite, pe când pe râul Prut ar putea fi organizate competiții de pescuit sportiv.

Turismul sportiv. La început de toamnă, deja de câțiva ani consecutiv, Federația de Automobilism din Republica Moldova organizează la Glodeni un incendiar eveniment sportiv pentru amatori de viteză - Campionatul Republicii Moldova la Autocross la care participă tineri din Bulgaria, Ucraina, România și Republica Moldova. Pentru atragerea la eveniment a cât mai multor participanți și spectatori este necesar de a promova evenimentul prin realizarea de broșuri, pliante atractive în format tipărit sau electronic, implicarea Administrației Publice Locale de nivel I și II și crearea condițiilor care ar oferi posibilitatea unică de a petrece un weekend deosebit cu familia sau prietenii într-un spațiu natural.

Un sport al devoratorilor de adrenalină este alpinismul, care are tot mai mulți adepți în țara noastră, asta deși alpieniștii moldoveni **nu au foarte multe locuri** unde să-și exerseze abilitățile, deaceia o oportunitate ar fi renașterea competițiilor de alpinism la Stîncă Mare din satul Cobani.

În ziua solstițiului de vară la Butești avea loc Festivalul muzicii rock, care astăzi poate fi readus la viață unde trupele la început de drum vor evolua alături de muzicieni de renume. În perioada festivalului nu vor lipsi activitățile sportive – cățărări pe stîncă, rapel, tiroliana și ateliere de aventură.

Un alt neajuns al raionului Glodeni este lipsa de trasee turistice exclusiv pietonale, pentru biciclete și motociclete și a unui site dedicat acestor trasee pe care turiștii le-ar putea verifica on-line.

Totodată, această formă de turism necesită structuri de primire turistice destinate să asigure cazarea turiștilor în corturi sau rulote, astfel amenajate încît să permită acestora să parcheze mijloacele de transport, să își pregătească masa și să beneficieze de celelalte servicii specifice acestor tipuri de unități.

Un rol important în promovarea turismului glodenean ar trebui să-l aibă Centrul de Informare Turistică, care ar oferi servicii de informare și îndrumare a turiștilor moldoveni și străini, ce doresc să viziteze și să cunoască frumusețile naturii, tradițiile, obiceiurile, precum și monumentele religioase și istorice, care trebuie să arate atât atracțiile turistice din raionul Glodeni cât și posibilitățile de agrement și relaxare, variantele de cazare în această zonă. Destinat

promovării turistice a raionului, Centrul de Informare Turistică trebuie înființat în centrul orașului Glodeni pentru a pune în aplicare strategia de valorificare a numeroaselor oportunități de care beneficiază raionul Glodeni, care va pune gratuit la dispoziția turiștilor pliante, hărți și ghiduri turistice în mai multe limbi de circulație internațională, dar și acces la internet pentru informații de interes turistic, harta turistică interactivă, etc, și care va colabora cu agențiile de turism pentru promovarea traseelor și obiectivelor turistice din raion.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea practicării diferitelor tipuri de turism netraditional, de la cel religios la cel cultural- științific; - Existența manifestărilor cu valoare folclorică; - Existența indicatoarelor și hărților de semnalizare a obiectivelor turistice. 	<ul style="list-style-type: none"> -Slaba valorificare a potențialului turistic al raionului; -Infrastructura turistică slab dezvoltată; -Infrastructura de acces către obiectivele cu potențial turistic în stare avansată de degradare; -Existența unui număr extrem de mare de localități rurale în care nu există nici un loc de cazare; -Promovarea redusă a obiectivelor turistice cu potențial turistic real; -Număr redus de unități de primire turistică. -Inexistența unui Centru de Informare turistică în centrul orașului Glodeni.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> -Existența zonelor cu potențial natural ce pot fi valorificate ca zone de agrement; -Diversificarea obiectivelor turistice glodenene va duce la creșterea atractivității turistice a raionului; -Parteneriat de promovare a obiectivelor cultural-religioase din raionul Glodeni, împreună cu județul Botoșani; -Existența potențialului de dezvoltare a agroturismului. 	<ul style="list-style-type: none"> -Infrastructura de transport slab dezvoltată și nemodernizată poate avea ca efect ocolirea zonei turistice a raionului; -Resurse financiare insuficiente pentru contribuțiile proprii la proiectele finanțate , în special în mediul rural.

Pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare a turismului în raionul Glodeni în perioada anilor 2016-2020 sînt necesare de implementat următoarele **măsuri**:

- construcția și reparația drumurilor atît de importanță națională, cît și a drumurilor locale;
- promovarea agenției pentru turism;
- elaborarea cu ajutorul experților autohtoni și străini a programelor de formare și dezvoltare a infrastructurii turistice;
- acumularea (folosind pîrghiile cooperării internaționale) a mijloacelor pentru construcția unei rețele de hoteluri mici și mijlocii, moteluri și alte unități de cazare în localitățile cu atracții turistice;
- marketingul și promovarea produsului național turistic.

4.9 Infrastructura edilitară.

Funcționarea unei societăți umane s-a bazat în toate timpurile pe existența infrastructurii. Infrastructura edilitară este parte a infrastructurii reprezentată de rețelele edilitare care cuprind ansamblul sistemelor de utilități publice cu care este echipată o localitate, destinată furnizării/prestării serviciilor de utilități publice.

Dezvoltarea rețelelor edilitare în raionul Glodeni reprezintă o preocupare majoră și permanentă în vederea atingerii condițiilor de trai tot mai performante în ritmul cerut de necesitățile reale ale populației din raion. Pentru buna funcționare a serviciilor privind furnizarea utilităților publice sunt necesare investiții majore în fiecare domeniu de infrastructură edilitară care depășesc considerabil capacitățile financiare a autorității locale și ale operatorilor de serviciu astfel încît este necesară accesarea unor surse de finanțare externe sau interne.

Rețelele edilitare asigură accesibilitatea la o zonă teritorială și funcționalitatea acestora și definesc gradul de dezvoltare a unei localități.

Rețeaua de alimentare cu apă potabilă

La evidența Centrului de Sănătate Publică al Raionului Glodeni se află 28 de apeducte: un apeduct comunal Glodeni, lungimea rețelei de aprovizionare cu apă potabilă a căruia constituie 36,1 km; 15 apeducte rurale, 9 departamentale și 3 ale instituțiilor pentru copii.

În 17 localități ale raionului (Danu, Camenca, Limbenii Vechi, Limbenii Noi, Ustia, Fundurii Noi, Cuhnești, Cajba, Dușmani, Petrunca, Sturzovca, Viișoara, Iabloana, Fundurii Vechi, Hîjdieni), la sistemele de apeduct alimentate din 28 fântâni arteziene cu o lungime de 90,36 km sunt racordate 9380 de gospodării. Aceste ape nu trec printr-un sistem de tratare și nu sunt potabile.

Cel mai mare consumator de apă potabilă este or. Glodeni, care la moment consumă 500 m³ de apă/zi, gradul de acoperire constituind 60%, dintre care 40% constituind gospodăriile individuale. Pe teritoriul orașului Glodeni există 2430 de gospodării individuale racordate la sistemul centralizat de apeduct, 4732 apartamente și 124 agenți economici. Majoritatea populației din mediul rural folosește în scopuri potabile apa din cele 6500 fântâni de mină.

În raionul Glodeni există o singură stație de tratare a apei care alimentează doar locuitorii orașului Glodeni, cu un potențial de exploatare mare, care nu este folosit la capacitate maximă. Sursa de apă potabilă pentru alimentarea orașului Glodeni este râul Prut care se află la o distanță de 17 km de STA (Stația de Tratare a Apei), care este o proprietate a ÎM „Magt-Vest” SRL Fabrica de Zahăr. Procesul de prelucrare și purificare al apei constă în: îndepărtarea suspensiilor – coagularea – filtrarea – dezinfectia apei cu clor lichid. Instalațiile de clorinare a apei sunt automatizate și funcționează în regim neîntrerupt.

Rețeaua de distribuție a apei pe teritoriul raionului Glodeni se află în general într-o stare avansată de degradare datorită vechimii mari de exploatare și a lipsei de surse financiare pentru reparația sau schimbarea în totalitate a tronsoanelor de apeduct avariate. Acest lucru duce nemijlocit la pierderi de apă în rețea ceea ce face ca volumul apei distribuite să fie cu mult mai mare decât volumul apei consumate, fapt ce generează creșterea prețului per/m³ al apei consumate.

Un impact semnificativ asupra calității apei potabile din fântânile de mină îl au sursele poluante din zonele de protecție sanitară (ZPS), starea sanitară a localităților, ignorarea lucrărilor de dezinfectie, profilactică și întreținere corespunzătoare a surselor de apă. Starea insalubră a ZPS și a localităților în întregime, distrugerea stațiilor de epurare (unde au existat), au o corelație directă cu gradul de poluare chimică și microbiană a apelor subterane.

Rețeaua de canalizare

Organizarea insuficientă a colectării, evacuării și neutralizării reziduurilor solide și lichide se soldează cu poluarea organică a solului și ulterior a apelor subterane.

În localitățile rurale nu sunt disponibile sisteme de canalizare și epurare ale apelor uzate. Astăzi, din numărul total de stații de epurare a raionului Glodeni, funcționează doar mini stația tip TOPAS – 20 de fabricație rusească, montată la grădinița de copii din s. Limbenii Vechi și 3 mini-stații pe lângă Centrele Comunitare Multifuncționale. Celelalte stații sunt distruse și lipsite de utilajul necesar.

În unele localități sunt instalate ministații de epurare a apei, însă acestea deservesc doar unele instituții publice, fiind localizate în satele: Balatina, Sturzovca, Fundurii-Vechi, Limbenii Vechi și Cuhnești.

Conform datelor oferite de ÎM ”Servicii Comunale Glodeni”, lungimea totală a rețelei de canalizare constituie 18,2 km, inclusiv 12,0 km constituie rețeaua sub presiune și 6,2 km rețeaua cu scurgere liberă, gradul de acoperire a orașului cu rețele de canalizare constituind 40%, dintre care doar 6% constituind gospodăriile individuale. În orașul Glodeni există 5225 de conexiuni la rețeaua de canalizare dintre care 4372 sunt blocuri locative, 412 sectorul particular și 85 agenți economici.

Apele uzate, colectate de la abonați, sunt pompate, prin intermediul a 3 stații de pompare, la stația de epurare a Fabricii de zahăr, unde sunt depozitate în bazinele de acumulare, deoarece

de doi ani stația de epurare nu funcționează. Zilnic la stația de epurare sunt pompate în jur de 300 m³ de ape uzate.

Condițiile rețelei de canalizare sunt calificate drept nesatisfăcătoare, anul construcției acestei rețele fiind 1963, constituind 53 de ani de exploatare, timp în care la rețea s-au efectuat doar lucrări de întreținere.

Rețeaua de termoficare

Rețeaua de termoficare a raionului Glodeni este foarte slab dezvoltată, practic existînd doar în centrul raional, rețeaua nefiind transmisă la balanța ÎM "Servicii Comunale Glodeni". Cu referire la gradul de acoperire a rețelei de termoficare, din 1893 de apartamente din oraș doar 76 sunt racordate la rețea și 10 instituții publice: CMF, SAMU Glodeni, și Secția Stomatologică, Școala de arte, Casa de Cultură, Direcția Învățămînt, Tineret și Sport Glodeni, Inspectoratul de Poliție, Consiliul Raional, Primăria orașului și ÎM "Servicii Comunale Glodeni". Cazangeria centrală dispune de 2 cazane, a câte 2,5 Mvat, fiecare funcționînd pe bază de gaze naturale.

Restul instituțiilor publice din raionul Glodeni dispun de sisteme de încălzire proprii bazate pe lemne, cărbuni și biomasă.

Rețeaua de alimentare cu energie electrică

Filiala Glodeni SA "Red Nord" gestionează 766,0 km de linii electrice aeriene de joasă tensiune (0,4 kV), 430 km de linii electrice aeriene de medie tensiune (10 kV), 10,6 km de linii electrice aeriene de medie tensiune (0,4 kV), 12,8 km de linii electrice de medie tensiune (10 kV) și dispune de 333 posturi de transformare 10/0,4kV; Consumul mediu anual în perioada anilor 2013-2015 constituie consecutiv după cum urmează:

- în 2013 – 35225000 kWh;
- în 2014 – 36112000 kWh;
- în 2015 – 36595000 kWh.

Rețeaua de telecomunicații (rețea telefonică, rețea telegrafică, rețea de televiziune, rețea de radiofuziune).

În raionul Glodeni serviciile de telefonie fixă sînt oferite de către Operatorul Național de Telecomunicații din Republică „Moldtelecom SA”, care reușește să răspundă cu succes necesităților de comunicare ale consumatorilor, oferindu-le o gama largă și accesibilă de servicii de telecomunicații.

În anul 2015 numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică a constituit 17934 unități, din care 16981 sau 94,7% - la domiciliu. Pe parcursul anilor 2012-2015 structura numărului posturilor telefonice se prezintă în modul următor:

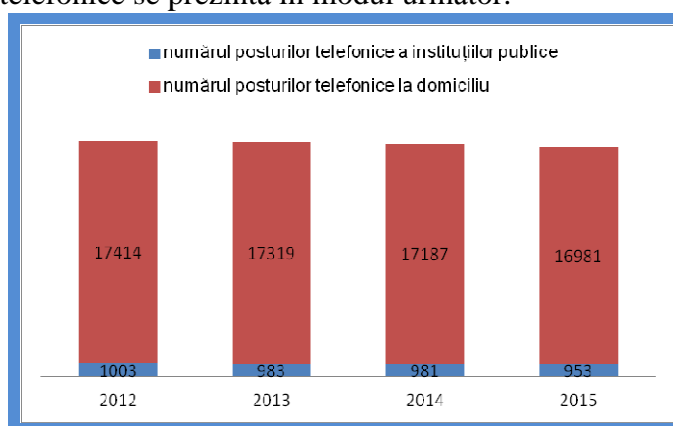

Fig. 10 Structura numărului posturilor telefonice principale în rețeaua publică, unități.

În perioada de raport la 100 locuitori reveneau 28 posturi telefonice principale, din care în localitățile urbane – 32 și respectiv în localitățile rurale – 28, reducîndu-se astfel diferența dintre disponibilitatea telefonului fix în gospodăriile din mediul rural și cele din mediul urban.

Telefonia mobilă este reprezentată de trei companii „Orange Moldova SA”, „Moldcell” și „Unite”, astfel majoritatea populației raionului fiind posesori de celular.

Proporția persoanelor cu acces la internet este mai mare în mediul urban față de mediul rural, conectarea prin telefon fix continuînd să fie principala modalitate de conectare la internet. Principalele motive pentru care persoanele care utilizează computerul nu au acces la Internet sunt

costul înalt și imposibilitatea de conectare la internet a computerului utilizat precum și lipsa cunoștințelor privind modul de utilizare.

Reteaua de gazificare

În gestiunea Filialei "Glodeni-gaz" se află următoarele rețele de gaze naturale:

- gazoducte interurbane de presiune înaltă – 53,92 km;
- gazoducte de presiune medie și joasă în interiorul localităților – 143,27 km;

Deasemenea, pentru reglarea presiunii gazelor naturale au fost instalate 9 stații de măsurare și 147 dulapuri. La rețeaua de gazificare sunt racordați 4392 de consumatori casnici și 84 de consumatori noncasnici, în perioada anilor 2013-2015 volumul gazelor naturale consumate constituind 3350000 m³.

La rețeaua de gazificare au fost racordate localitățile Hîjdieni, Cajba, Danu, Limbenii Vechi, Iabloana, Sturzovca, Dușmani și Glodeni, restul populației fiind nevoită să utilizeze gazul lichefiat.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale; - Existența rețelelor de telecomunicație bine dezvoltate în profil teritorial; - Existența proiectului prin care se reabilitează și extinde rețeaua de apă-canal din mediul urban. - Rețeaua electrică în stare tehnică bună; 	<ul style="list-style-type: none"> - Doar 17 localități dispun de sistem de distribuție a apei; - Doar o localitate dispune de rețea de canalizare; - Gradul de conectare al populației urbane la sistemul de canalizare cu epurare este de 6%; - Doar 8 localități (un centru urban și 7 comune) dispun de rețea de distribuție a gazelor naturale; - Rețeaua de canalizare are o durată de exploatare de peste 50 ani;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Poziționarea geografică – raion la granița de est a UE; - Existența surselor de apă potabilă poate sta la baza extinderii rețelelor de alimentare cu apă potabilă; 	<ul style="list-style-type: none"> - Tendința de creștere a prețurilor la resursele energetice sub influența cursului valutar leu-euro; - Menținerea tendinței de debranșare de la sistemul centralizat de furnizare a agentului termic pentru încălzirea locuințelor; - Prioritățile în ceea ce privește echiparea edilitară sunt stațiile de tratare, stațiile de epurare și extinderi, iar pentru reabilitarea rețelei de apă- canal nu mai există fonduri la nivel local;

Obiective și acțiuni-cheie:

- ✓ crearea sistemelor descentralizate (instituții autonome de alimentare cu agent termic) și sistemele locale cu utilizarea unui utilaj modern cu randament sporit, iar în calitate de combustibil de folosit gazele naturale;
- ✓ dezvoltarea proiectelor de infrastructură energetică;
- ✓ implementarea proiectelor de trecere la încălzirea instituțiilor bugetare cu resurse energetice pe bază de biomasă;
- ✓ trecerea treptată la încălzire din resursele energetice pe bază de biomasă a sectorului privat;
- ✓ elaborarea proiectelor tehnice privind alimentarea cu apă și canalizare pentru localitățile din teritoriul raionului;
- ✓ valorificarea eficientă a resurselor într-o concepție unitară: satisfacerea cerințelor, păstrarea echilibrului ecologic, prioritatea factorilor sociali și de protecție a mediului;
- ✓ economisirea apelor, reducerea pierderilor din rețelele de distribuție a apei din oraș, unități economice și locuințe;
- ✓ modernizarea instalațiilor de epurare în vederea reducerii poluării apelor;

- ✓ educația permanentă, formarea profesională a populației privind grija pentru apă curată, economisirea ei;
- ✓ realizarea gospodăriei apelor în cooperare cu autoritățile cu atribuții în domeniul amenajării teritoriului, protecției mediului, agriculturii, silviculturii, cu autoritățile locale, agenții economici, ONG-le locale ș.a.

4.10 Eficiența energetică

Eficiența energetică este un termen foarte larg care se referă la multiplele modalități prin care putem obține același beneficiu (lumină, încălzire, mișcare, etc.) folosind mai puțină energie.

În perioada rece a anului consumul energetic al gospodăriilor, al întreprinderilor și al organizațiilor din raionul Glodeni se bazează, preponderent, pe cărbune, gaze naturale și lemn de foc. Locuințele oamenilor de la țară sunt încălzite în special cu lemn de foc, care poate fi procurat la un preț de aproximativ 700 lei/m ster, încălzirea cu cărbuni fiind prea costisitoare - 3500 lei/tona. Un m³ de gaze naturale costă 6,63 lei, deaceia mulți dintre consumatorii casnici renunță la încălzirea pe bază de gaze naturale, în favoarea încălzirii pe bază de lemne. Totodată, este necesar de menționat că la conducta de gaze naturale sunt conectate doar 8 localități din raion, acest lucru presupunând că nu toți consumatorii pot alege între produsele energetice pe care să le utilizeze.

Mai mult ca atât, pe piața produselor energetice din raion deja este creată oferta de produse alternative (pelete, brichete), prin activitatea a trei companii:

- SRL "Artviax-Nordcom" din s. Balatina;
- SRL "Luberion" din s. Cuhnești;
- SRL "Brilanprim" din or. Glodeni.

Drept materie primă a celor trei companii servesc rumegușul de lemn, paie, cojile de floarea-soarelui și alte resturi vegetale. Actualmente, în raionul Glodeni există suficientă materie primă ce permite producerea brichetelor și peleților, care sunt oferite de producători la un preț de aproximativ 2000 lei/tona. Una dintre problemele ce periclitizează trecerea la utilizarea produselor alternative este insuficiența de cunoștințe și informații cu privire la utilizarea acestora. Totodată, costurile la cazanele necesare reprezintă un impediment major.

În anul 2006 prima instalație pe bază de biomasă în raionul Glodeni și a doua pe republică a fost instalată la Gimnaziul din s. Viișoara, prin intermediul proiectului pilot ERA, ca pînă în anul 2016 aceste termocentrale să fie instalate, preponderent, în instituțiile publice din localitățile rurale ale raionului.

În satul Cajba la gimnaziul din sat a fost instalat un boiler pe bază de paie cu capacitatea de 190 kw. Compania Darnic Gaz, din fondurile Proiectului UE-PNUD „Energie și Biomasă” a instalat centrale termice pe biomasă în localitățile Camenca, Cuhnești, Fundurii Vechi, Petrunca și Ustia. Pe bază de brichete este încălzită Primăria Camenca și toate instituțiile publice ale Primăriei Cuhnești. 4 cazane pe bază de peleți sunt instalate în s. Fundurii Vechi, altele 2 la Gimnaziile Petrunca și Ustia.

La Centrele Comunitare Multifuncționale din or. Glodeni și s. Fundurii Vechi sunt instalate panouri solare pentru încălzirea apei, iar cel din s. Balatina dispune de cazan pe bază de peleți.

Puțini, dar totuși există și gospodari casnici, care au pledat pentru utilizarea resurselor energetice alternative și au instalat în casele lor de locuit cazane, care funcționează pe bază de produse de biomasă, lemne și cărbuni.

Un alt pas efectuat de autoritățile raionului Glodeni în procesul de eficientizare energetică sunt lucrările efectuate în toate instituțiile publice care includ renovarea acoperișurilor, schimbarea ușilor și a geamurilor, reparația plafoanelor, podelelor și a pereților, în scopul unei mai bune conservări a energiei termice, montarea becurilor energetic eficiente în scopul diminuării consumului de energie electrică, reparația blocurilor sanitare în scopul diminuării consumului de apă, inclusiv reparații ale sistemului de canalizare.

În anul 2016 orașul Glodeni, prin intermediul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova a implementat cu succes măsurile de eficiență energetică, instalînd 200 corpuri de iluminat pe bază LED, în special ELMA 80-52-50W și 15000 metri de cablu electric

SIP 2x25mm². În acest scop administrația Primăriei orașului a reparat iluminatul stradal existent și a extins iluminatul stradal la periferiile orașului.

În fiecare an, în ultima sâmbătă din luna martie, de la ora 20.30 la 21.30 are loc evenimentul la scară mondială: “**Ora Pământului**”, care este de fapt o mișcare simbolică: **stingem lumina** pentru a economisi energie, pentru a reduce emisiile de dioxid de carbon, pentru a lăsa Pământul să respire. Desigur, impactul propriu zis al acestei ore asupra ecosistemului este inexistent, dar impactul ideii asupra mentalității omenirii este unul major.

Ora Pământului are ca scop conștientizarea omenirii asupra problemelor climatice, pericolelor care ne așteaptă în viitor și tragerea unui semn de alarmă: dacă nu începem să schimbăm ceva cât mai curînd, efectele vor fi catastrofale. Omenirea este capabilă de schimbare, măcar în atitudine.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența pe piață a producătorilor de brichete și peleți; Existența Planului de acțiuni cu privire la eficiența energetică a clădirilor publice.	Conectarea parțială a localităților raionului Glodeni la conducta de gaze; Informarea redusă a populației cu privire la utilizarea surselor alternative de energie;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Conștientizarea populației despre utilitatea surselor alternative de energie; Existența materiei prime din culturi, suficientă producerii brichetelor și peleților; Existența programelor de stat de susținere a eficienței energetice a clădirilor publice; Existența Programului Energie și Biomasă; Existența liniilor de finanțare pentru eficiență energetică în Moldova, MoREEFF și MoSEFF II	Costurile relativ înalte la tehnologiile necesare consumului surselor alternative de energie; Costurile înalte de întreținere a utilajelor și surselor energetice în instituțiile publice din raion.

Recomandări:

- Elaborarea cadrului de reglementare local pe domeniul eficienței energetice a clădirilor publice;
- Implementarea sistemului de monitorizare a consumului de energie în instituțiile publice;
- Reducerea consumului de energie electrică în clădirile și serviciile publice;
- Creșterea performanței energetice a clădirilor publice;
- Creșterea numărului de clădiri publice care utilizează instalații de energie regenerabilă;
- Creșterea randamentului instalațiilor electrice și de energie termică;
- Încurajarea și susținerea dezvoltării afacerilor de producere a surselor alternative de energie;
- Modernizarea sistemului de management a serviciului iluminatului stradal;
- Extinderea și eficientizarea iluminatului stradal;
- Promovarea utilizării surselor alternative de energie în raion, etc.

V. Dezvoltarea sectorului socio-uman și reducerea sărăciei.

5.1. Structura și dinamica populației.

Conform raportului statistic, la situația din 01.01.2016, raionul Glodeni avea o populație de 56,8 mii locuitori, ceea ce constituie 1,6% din populația Republicii, din care 28705 sunt bărbați, iar 30944 - femei, unde la 108 femei revin 100 de bărbați.

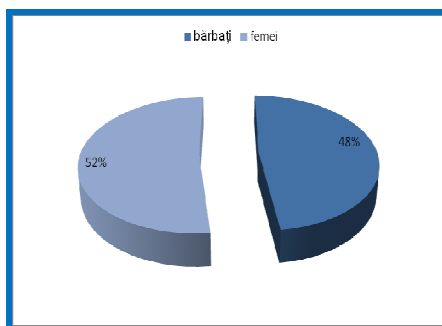

Fig. 11 Populația stabilă pe sexe, la începutul anului 2016 în raionul Glodeni, %

Din totalul populației raionului Glodeni, sub vîrstă aptă de muncă sunt 9,7 mii persoane, în vîrstă aptă de muncă sunt 36,7 mii persoane, iar peste vîrstă aptă de muncă sunt 10,4 mii persoane.

Mediul rural al raionului Glodeni concentrează cea mai mare parte a populației (82,5%), restul -17,5%, reprezintă populația urbană, care este concentrată în orașul Glodeni.

Vîrsta medie pe cap de locuitor în raionul Glodeni este de 37,2 ani. Vîrsta medie la bărbați este de 35,2 ani, iar la femeii de 39,0 ani. Diferența medie între sexe pe plan mondial este de aproximativ 5 ani, în raionul Glodeni constituind 3,8 ani.

Femeile tind să aibă o rată a mortalității mai mică la toate vîrstele. Aproximativ 72% dintre persoanele care au mai mult de 85 ani sunt femeii.

Piramida vîrstelor de mai jos rezultă din combinarea a două histograme, fiecare reprezentînd efectivul populației de sex feminin, respectiv masculin pe vîrste sau grupe cincinale de vîrstă și nu este perfect simetrică pentru cele două sexe. În prima jumătate a vieții efectivele generațiilor masculine sunt mai mari decît cele feminine, ca urmare a supranatalității masculine. Piramida vîrstelor permite evidențierea dublului efect, al vîrstei și al generației, asupra evoluției în timp a populațiilor: odată cu înaintarea în vîrstă, efectivul generațiilor se micșorează în mod progresiv sub efectul vîrstei; în același timp, fiecare generație are propria sa istorie, adică efectul generației (diferențele care există între efective la naștere, între nivelul mortalității diferențiat pe sexe de-a lungul întregii vieți, de migrații diferențiate etc.) explică proeminențele ce apar pe latura piramidei. În anii de mijloc ai vieții efectivele generațiilor sunt sensibil egale, iar apoi, se înregistrează, în partea a doua a vieții, o preponderență a efectivelor feminine, tot mai evidentă pe măsura înaintării în vîrstă, ca urmare a supramortalității masculine la toate vîrstele și cu deosebire la vîrstele înaintate.

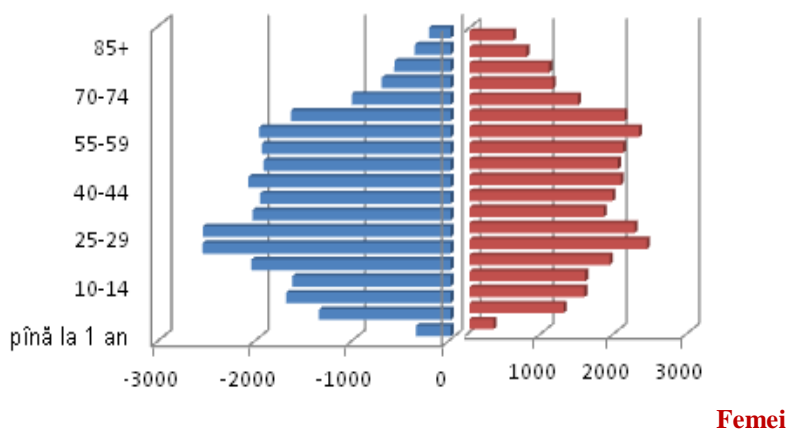

Fig. 12 Structura vîrstnică și pe sexe a populației raionului Glodeni, la 1 ianuarie 2016.

Structura etnică a raionului Glodeni este multinațională fiind constituită din moldoveni, ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari, români, evrei, polonezi și țigani. Conform datelor Direcției pentru Statistică a raionului Glodeni, pe teritoriul raionului etniile sunt repartizate astfel:

1. **Moldovenii** au o pondere de 76,0% în cadrul raionului, numărînd circa 46,3 mii locuitori, care locuiesc în majoritate în mediul rural.
2. **Ucrainenii** au o pondere de 19,5% din populația raionului, fiind majoritari în comunele Danu și Sturzovca, iar în comuna Iabloana ponderea lor fiind de 51,8%. Ei numără aproximativ 11,9 mii locuitori.

3. **Rușii** au o pondere de 2,79%, fiind preponderent localizați în mediul urban al raionului. 39,5% din ruși locuiesc în special alături de ucraineni. Această minoritate este reprezentată de 1693 de membri.
4. **Românii** numără 329 de locuitori și au o pondere de 0,53%.
5. **Țiganii** au o pondere de 0,5%, localitățile cu cel mai mare grad de răspândire fiind satul Danu cu 167 de membri, urmat de satul Dușmani cu 58 membri, orașul Glodeni cu 33 membri și satele Hîjdieni și Cajba cu aproximativ 20 membri fiecare.
6. **Polonezii** însumează 174 persoane (0,29%), fiind localizați în principal în satul Stîrcea și or. Glodeni.
7. **Bulgarii** sunt prezenți preponderent în or. Glodeni și au o pondere de 0,07%;
8. **Găgăuzii** (0,05%) sunt în număr de 32, dintre care 14 sunt situați cu traiul în or. Glodeni, restul fiind dispersați prin satele raionului.
9. **Evreii** (0,01%) trăiesc în or. Glodeni, fiind reprezentați printr-o comunitate de 8 persoane.
10. **Alte etnii**, nedeclarate reprezintă 0,26%.

Structura lingvistică a raionului Glodeni reprezintă un alt aspect, care trebuie luat în considerare, aceasta constituind una dintre componentele principale ale naționalității sau etnicității, care asigură transmiterea culturii și menține coeziunea grupelor umane. În prezent pe teritoriul raionului Glodeni cea mai vorbită limbă este cea moldovenească, care este urmată de cea ucraineană, rusă, poloneză, găgăuză, bulgară și rromani.

Conform datelor oferite de Direcția Statistică Glodeni, 99,7% din populația raionului Glodeni sunt cetățeni ai Republicii Moldova, dintre care dubla cetățenie este deținută de către 94 de persoane. Pe teritoriul raionului s-au stabilit cu traiul 111 cetățeni ai altor state, dintre care 87 persoane sunt cetățeni ai țărilor CSI și Baltice.

Conform Indicelui Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD) calculat de Centrul de Cercetări Demografice al Institutului Național de Cercetări Economice între cele 35 de raioane ale Republicii Moldova, raionul Glodeni s-a situat pe locul 20.

IITSD se concentrează pe patru dimensiuni principale pentru securitate demografică:

- *Dezvoltarea demografică.* Raionul Glodeni a înregistrat o valoare de 44,3 puncte a indicelui demografic, situându-se astfel în grupul patru cu indicele demografic cuprins între 37,5-47,2 puncte. Raioanele acestui grup se caracterizează prin procesul de depopulare, sporul natural și migrațional cu valori înregistrate negative. Pentru raionul Glodeni este specific scăderea efectivului populației pe contul refluxului migrațional înalt, scăderea naturală fiind mai moderată.

- *Sănătatea populației.* Punctajul indicelui sănătății în profil teritorial acumulat de r. Glodeni a fost de 62,1 puncte, avînd o mortalitate infantilă de 5,0-5,8‰, rata mortalității constituind 12,6 decedați la 1000 locuitori.

- *Siguranța socială.* Raionul Glodeni a acumulat 63,0 puncte, astfel plasîndu-se în grupul raioanelor care înregistrează salariul mediu lunar aproximativ de nivelul mediu pe republică, pensia medie în raport cu media pe republică constituind 91-96%.

- *Condițiile pe piața muncii.* Indicele ocupațional a înregistrat 32,0 puncte, plasînd astfel raionul Glodeni în grupul patru, care se caracterizează prin ponderea scăzută a populației în vîrstă aptă de muncă, ponderea locurilor nou create de muncă și proporția pensionarilor încadrați în cîmpul muncii.

Evoluția proceselor demografice în anul 2015 se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației:

Tabel 7

Principalii indicatori ai mișcării naturale a populației raionului Glodeni, persoane.

	Anul 2015	Anul 2014	Anul 2015 în % față de anul 2014
Născuți-vii, persoane	487	558	87,3
Decedați, persoane	843	767	109,9
Din care copii sub 1 an	8	4	De 2 ori mai mult
Spor natural	-356	-209	170,3
Numărul căsătoriilor	343	330	103,9

Numărul divorțurilor	147	168	87,5
----------------------	-----	-----	------

Conform datelor preliminare, în anul 2015 numărul copiilor născuți-vii s-a micșorat cu 12,7% față de anul precedent, rata natalității constituind 8,2 născuți-vii la 1000 locuitori, față de 9,2 născuți-vii la 1000 locuitori în anul 2014.

Mortalitatea generală a fost în creștere cu 9,9% comparativ cu anul 2014, iar rata mortalității a constituit 14,1 decedați la 1000 locuitori, comparativ cu 12,6 decedați la 1000 locuitori în anul 2014. Prin urmare în anul de referință, scăderea naturală a constituit 5,9 persoane la 1000 locuitori. În anul 2015, în rîndul copiilor cu vîrsta sub 1 an s-au înregistrat 8 decese pe cînd în 2014 – 4 decese.

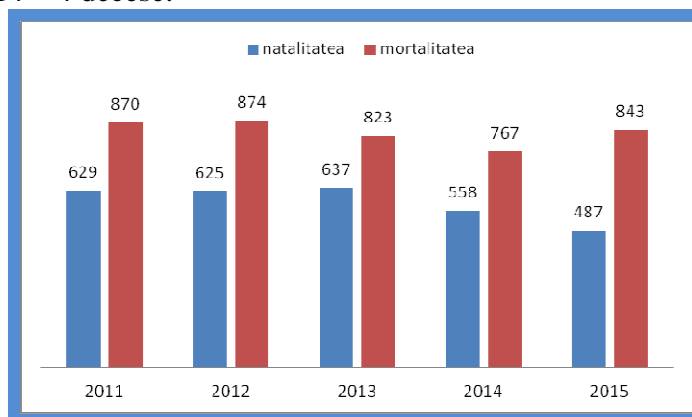

Fig. 13 Evoluția natalității și mortalității în raionul Glodeni pentru anii 2011-2015, persoane.

Rata nupțialității în anul 2015 a constituit 5,8 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în creștere cu 3,9%, iar rata divorțialității a alcătuit 2,5 divorțuri la 1000 locuitori.

5.2. Forța de muncă și șomajul.

Resursele de muncă existente la un moment dat în societate exprimă numărul persoanelor capabile de muncă, adică acea parte a populației care posedă ansamblul capacităților fizice și intelectuale, care îi permit să desfășoare o activitate utilă în una din activitățile economiei naționale.

La 1 ianuarie 2016 populația activă din punct de vedere economic a constituit 36,7 mii persoane, înregistrînd o descreștere cu 1,9% față de anul 2012 (37,4 mii persoane). În anul 2014, numărul salariaților (fără ucenici) s-a modificat comparativ cu anul 2011. Astfel, efectivul salariaților (inclusiv cei cu contract de muncă suspendat), în anul 2014 a constituit 7562 persoane, cu 0,5% mai puțin în comparație cu anul 2011. Conform datelor oferite de Direcția pentru Statistică Glodeni, în anul 2014 cele mai multe persoane au fost angajate în sfera învățămîntului, însă cu 5,6 la sută mai puțin decît în 2011.

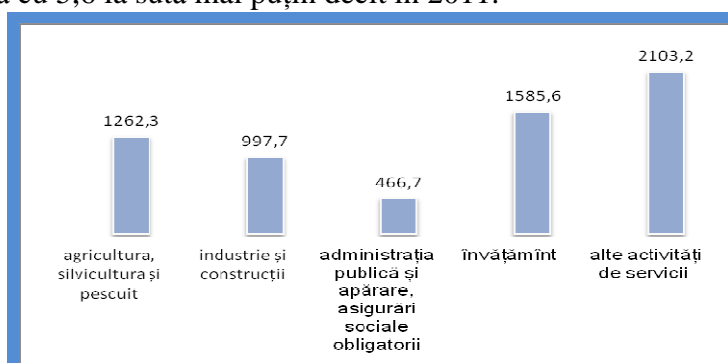

Fig. 14 Numărul mediu al salariaților pe activități economice în raionul Glodeni, în anul 2014.

Cîștigul salarial mediu al unui salariat din economia raionului în luna decembrie 2015 a constituit 3384,2 lei, ori cu 14,3 la sută mai mult decît în prima lună a anului 2015.

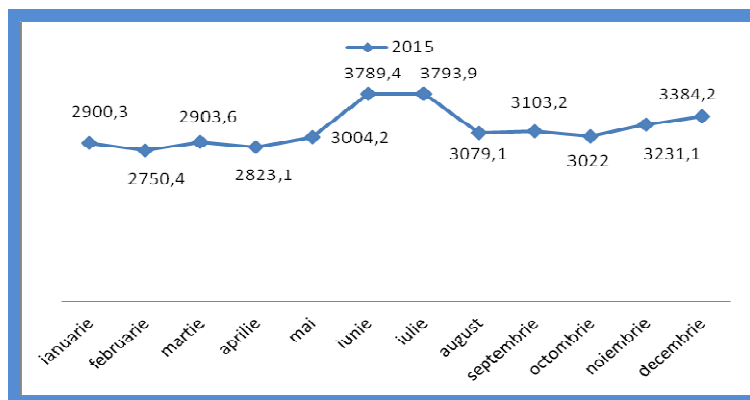

Fig. 15 Evoluția câștigului salarial mediu lunar în raionul Glodeni, în perioada ianuarie-decembrie 2015, lei.

În sfera bugetară câștigul salarial mediu, în luna decembrie a anului 2015, a constituit 3309,6 lei, înregistrând o creștere de 4,1% față de luna decembrie 2014, iar în sectorul economic (real) salariații au fost remunerați cu 3431,7 lei, ori cu 0,9% mai mult față de luna decembrie a anului 2014.

Analizând evoluția salariului mediu lunar brut al unui lucrător din raionul Glodeni, pe o perioadă de 5 ani, s-a constatat că salariul mediu lunar al unui lucrător în anul 2013 a demonstrat o creștere cu 15,3% față de anul 2011. Această creștere este caracteristică prin faptul că în anul 2013 au fost majorate salariile de funcție a cadrelor didactice, concomitent au fost majorate și salariile angajaților din medicină, asistență socială, în instituțiile bugetare, etc. Totodată, salariul mediu lunar al unui lucrător în anul 2015 s-a majorat cu 22,6 la sută față de anul 2011. Pe parcursul acestor 5 ani din figura de mai jos se observă o creștere semnificativă a salariului în lunile iunie și iulie.

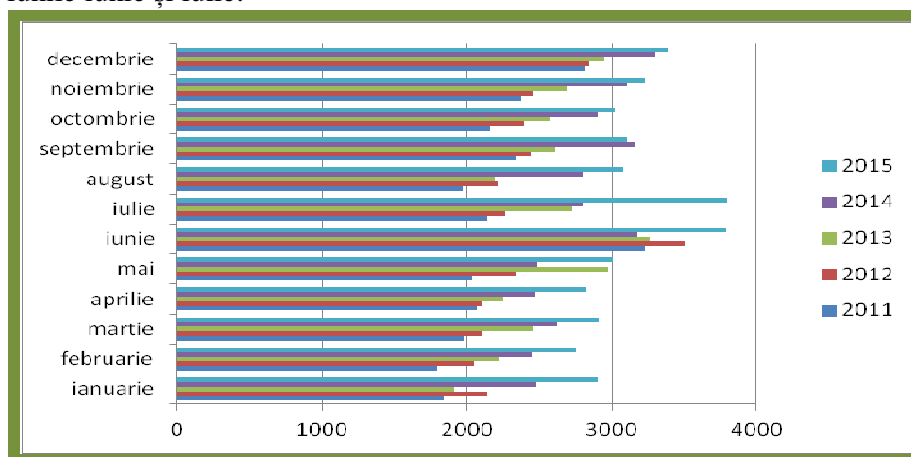

Fig. 16 Câștigul salarial mediu lunar, în perioada anilor 2011-2015 în raionul Glodeni, lei.

Din multitudinea problemelor economice, **șomajul** este, adesea, una din cele mai importante cu care se confruntă o națiune. În prezent, șomajul depășește pragurile considerate în perioadele anterioare ca intolerabile. Dincolo de indicatorii statistici, șomajul este un "rău" care atinge persoanele în demnitatea lor.

În scopul promovării unei politici active de ocupare a forței de muncă, reducerii nivelului șomajului și asigurării protecției sociale a populației afectate de șomaj, în raionul Glodeni activează o subdiviziune specializată de monitorizare a ocupării forței de muncă - Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă a raionului Glodeni.

La sfârșitul anului 2015 numărul șomerilor oficial înregistrați a alcătuit 1387 persoane, din care 678 au fost femei. Din ei cu drept de a primi indemnizații fiind doar 57 persoane sau 4,1 la sută din numărul șomerilor înregistrați. Comparativ cu perioada similară a anului precedent numărul șomerilor înregistrați s-a mărit cu 42%. Din numărul total de șomeri înregistrați, 647 (46,6 %) persoane au lucrat în profesii de muncitori și 132 (9,5 %) în posturi de funcționari. Din numărul total de șomeri: 728 au provenit din muncă, iar 51 au revenit pe piața muncii după o întrerupere, 608 persoane fiind pentru prima dată în căutarea unui loc de muncă, dintre care 472 persoane sunt fără profesie.

Cel mai mare număr de șomeri se înregistrează printre persoanele cu studii gimnaziale – 526 persoane, dintre care 52% sunt femei, urmat de persoanele cu studii secundare profesionale

– 351 persoane, și cele cu studii liceale și medii de cultură generală- 170 persoane. Persoanele cu studii medii de specialitate și persoanele cu studii superioare sunt în număr de 160, din care 110 sunt femei.

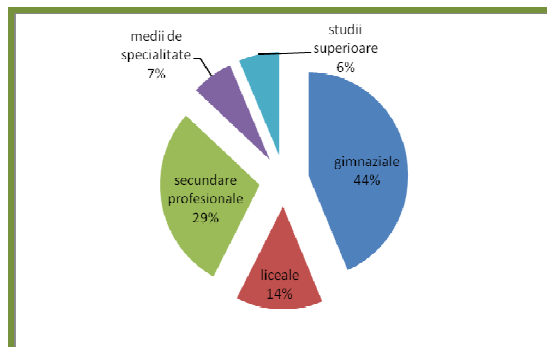

Fig. 17 Numărul total de șomeri conform studiilor în raionul Glodeni în anul 2015, %.

După categoriile de vîrstă, din graficul de mai jos se observă, că cel mai mare număr de șomeri este cuprins în categoria de vîrstă 30-49 ani.

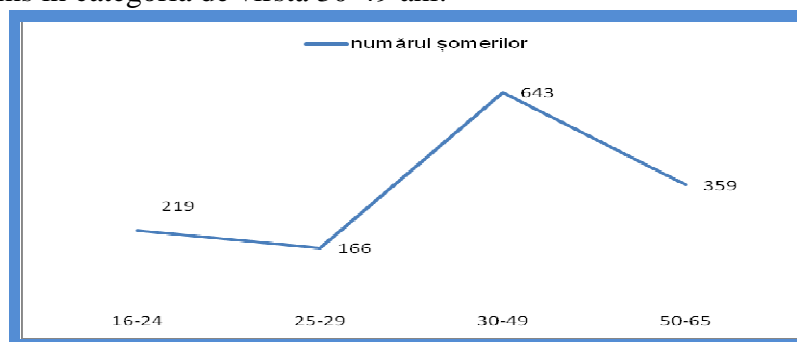

Fig. 18 Numărul total de șomeri conform vîrstei în raionul Glodeni în 2015, persoane.

Implementarea noilor forme de plasare în cîmpul muncii a șomerilor se efectueaza prin organizarea tîrgurilor locurilor de muncă, care contribuie la selectarea și asigurarea agenților economici cu cadre necesare din rîndul șomerilor.

Conform estimărilor specialiștilor, în realitate o mare parte din populația activă a raionului se află în șomaj, situație ce a dus la migrarea la muncă peste hotare.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - creșterea salariului mediu lunar în perioada 2011-2015 cu 41,3%; - scăderea numărului de șomeri înregistrați la AOFM Glodeni în perioada 2011-2015 cu 25 %; - creșterea numărului de locuri oferite de către AOFM Glodeni în anul 2015 cu 53 de locuri mai mult față de anul 2014; 	<ul style="list-style-type: none"> - remunerare medie; - neconcordanța dintre procesul de studii cu cerințele pieței muncii; - lipsa locuințelor sociale; - migrarea persoanelor în vîrstă aptă de muncă, inclusiv a tinerilor, spre mediul urban, atît în alte regiuni ale țării, precum și în străinătate, îndeosebi a celor cu pregătire profesională; - posturi de muncă neatractive cu nivel scăzut de retribuire a muncii; - lipsa locurilor de muncă în mediul rural; - numărul mare al șomerilor înregistrați cu vîrsta cuprinsă între 30-49 ani, (46% din total șomerilor în anul 2015); - necoresponderea cererii și ofertei pieței muncii.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - implicarea autorităților locale în problemele comunității; - tendință accentuată de dezvoltare a 	<ul style="list-style-type: none"> - creșterea șomajului în rîndul tinerilor cu studii gimnaziale; - îmbătrînirea forței de muncă.

afacerilor în mediul rural; - posibilitatea accesării unor programe de finanțare pentru crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri.	
--	--

Obiective

- Creșterea gradului de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă pe piața internă;
- Sporirea gradului de ocupare a locurilor de muncă libere declarate și înregistrate în baza de date a AOFM;
- Creșterea gradului de ocupare pe piața muncii a persoanelor din grupurile vulnerabile: persoane cu dizabilități, persoane eliberate din detenție, persoane de etnie romă, tineri sub 25 ani;
- Promovarea integrării pe piața muncii a lucrătorilor migranți, inclusiv reîntorși de peste hotare.

Utilizarea eficientă a mijloacelor financiare alocate pentru implementarea sarcinilor prevăzute în programele de ocupare a forței de muncă.

Pentru soluționarea barierelor existente în domeniul pieței muncii din raionul Glodeni, se propun următoarele activități de stimulare a ocupării forței de muncă:

1. Crearea locurilor de muncă stabile și atractive cu perspectivă de creștere profesională (educarea spiritului antreprenorial) în raion, care prevede:

a. ameliorarea procesului de comunicare/interacțiunea dintre angajatori, intermediarii procesului de ocupare a forței de muncă și potențialii angajați;

b. asigurarea condițiilor optime de muncă;

c. crearea unui climat favorabil de dezvoltare a serviciilor de către AOFM prin combaterea șomajului în rândul tinerilor și prevenirea șomajului de lungă durată.

2. Accentuarea colaborării autorităților publice locale cu AOFM Glodeni, prin realizarea următoarelor:

a) îmbunătățirea angajării populației din raion prin crearea unui mecanism mai eficient de colaborare între autoritățile publice locale și agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă din raion;

b) acordarea serviciilor de mediere a muncii pentru persoanele din raion, ceea ce ar asigura apariția unor noi oportunități de încadrare în câmpul muncii a forței de muncă disponibile;

c) elaborarea de către autoritățile publice locale a unor mecanisme în vederea corelării cererii cu oferta pe piața muncii și prevenirii lipsei de forță de muncă calificată din raion, cât și combaterea discriminării și promovarea includerii sociale prin asigurarea accesului la ocupare;

d) antrenarea persoanelor din păturile vulnerabile la lucrări publice, cu condiția creării unor facilități din partea autorităților locale.

3. Modalități de soluționare a problemelor legate de angajarea în câmpul muncii a persoanelor din păturile vulnerabile:

a) investiții la nivel de stat pentru deschiderea unor întreprinderi speciale, cu crearea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități și din păturile vulnerabile;

b) respectarea legislației în vigoare privind angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități;

c) subvenționarea de la bugetul de stat a locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități;

d) facilități sau scutiri de taxe pentru agenții economici ce angajează persoane cu dizabilități;

e) asigurarea diverselor facilități la locul de muncă pentru persoanele cu dizabilități.

5.3. Sistemul de ocrotire a sănătății.

Sănătatea reprezintă un concept complex cu câteva aspecte ce cuprind dimensiunea emoțională, intelectuală, fizică, socială și spirituală. Ea este un proces ce contribuie la bunăstare și echilibru.

În raionul Glodeni rețeaua ocrotirii sănătății este alcătuită din: un spital raional, o stațiune raională de urgență cu 2 substații, 9 centre de sănătate, 11 oficii ale medicilor de familie, 7 oficii de sănătate și o farmacie a centrelor medicilor de familie.

Spitalul Raional are 47 medici și 126 cadre de personal medical mediu și dispune de 160 de paturi. Numărul de bolnavi tratați pe parcursul anului 2015 constituie 6811 persoane, cu 765 persoane mai puțin față de anul 2014, durata medie de spitalizare a bolnavului fiind de 7,6 zile, iar durata medie de utilizare a unui pat – 275,0 zile. Costul mediu al unei zile pat în staționar în anul 2015 a fost 367,0 lei.

Vizitele la medic în anul 2015 au fost în număr de 101891.

Volumul finanțării Spitalului Raional Glodeni în anul 2015 a constituit 22150,2 mii lei, dintre care: din contul bugetului (local) s-au alocat 488,8 mii lei, or, de 2,5 ori mai puțin ca în anul 2014; din fondul de asigurări (CNAM) - 21151,0 mii lei sau cu 1,9% mai mult decât în anul 2014; și din alte surse (MS) s-au alocat 510,4 mii lei, ori de 2,2 ori mai mult decât în anul 2014. Volumul finanțării extrabugetare a spitalului, din serviciile medicale cu plată a alcătuit 2001,2 mii lei sau cu 12,6% mai puțin decât în anul 2014.

În perioada anilor 2011-2015, din fondul CNAM au fost investite mijloace financiare în valoare de 18135514 lei, iar din fondul Consiliului Raional Glodeni au fost investiți 2112407 lei.

Anual, din ajutoarele umanitare, din conturile speciale ale Ministerului Sănătății, din fondul CNAM și a bugetului local, Spitalul Raional Glodeni este dotat cu utilaj medical necesar.

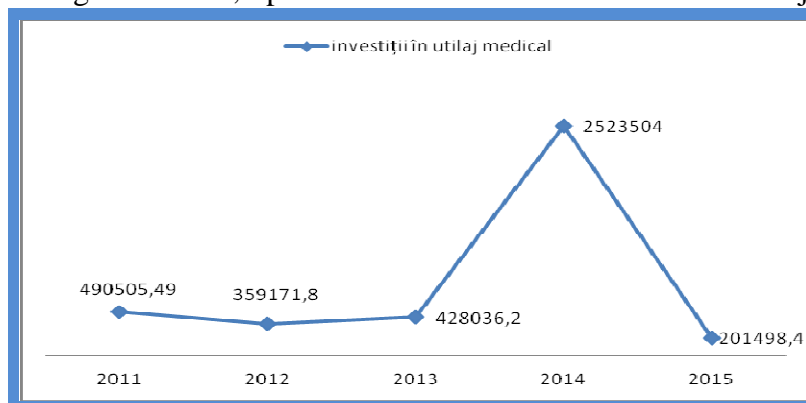

Fig 19 Investițiile în utilaj medical în Spitalul Raional Glodeni în perioada anilor 2011-2015, lei.

Spitalul Raional Glodeni se confruntă cu o lipsă de medici în număr de 30 persoane. Ca o soluție pentru atragerea tinerilor specialiști pentru suplinirea locurilor vacante ar fi acordarea spațiului locativ și a indemnizației lunare pentru achitarea chiriei și acordarea de ajutoare materiale pentru susținerea lor.

Alte câteva probleme stringente cu care se confruntă spitalul sunt:

- Lipsa unui generator electric, care ar asigura spitalul cu sursă de rezervă de energie electrică în cazuri excepționale;
- Lipsa unei surse proprii de alimentare cu apă, necesară pentru sporirea siguranței spitalului în cazuri excepționale;
- Lipsa cazanelor pe bază de biomasă, care ar înlocui cazanele defecte pe bază de gaze naturale și care ar diminua cheltuielile de întreținere și de consum;
- Lipsa unui autoclav pentru prelucrarea deșeurilor medicale, atât a spitalului, cât și a celorlalte instituții medicale din raion.

Stația AMU "Nord" Substația Glodeni este dotată cu 5 autosanitare, 3 dintre care se află la SAMU Glodeni, cea mai performantă fiind Citroien Jumper, dotată cu sistem centralizat de oxigenare și aspirație staționar și unitate de oxigen, fiind utilată cu echipament și utilaj medical performant, celelalte 2 autosanitare aflându-se la PAMU Balatina și PAMU Sturzovca. În perioada anilor 2014-2015 SAMU Glodeni a mai fost dotată cu 2 defibrilatoare (manual și automat) și 3 electrocardiografuri.

Printre necesitățile substației Glodeni pot fi nominalizate:

- necesitatea reparației externe a clădirii SAMU Glodeni, instalarea jgheburilor și a burlanelor pentru repararea acoperișului;
- spațiu foarte mic în PAMU Sturzovca (34,63 m²) și inexistența unui garaj pentru autospecială;
- construirea unei verande la PAMU Balatina;
- asfaltarea acceselor și a terasei în cele trei puncte și gazificarea lor.

Staționările de zi din Centrele de Sănătate dispun de 65 locuri, costul unei vizite la medic fiind în anul 2015 de 119,06 lei. Numărul vizitelor la medic au constituit 169075, unui locuitor

revenindu-i 2,98 vizite.

Obiectivele Centrelor de Sănătate constau în sporirea accesibilității populației la asistența medicală primară de calitate, de profilaxie, tratament, supraveghere și reabilitare a pacienților în condiții de ambulatoriu și la domiciliu.

În pofida unui nivel precar de finanțare și lipsei resurselor necesare, a fost creat un mediu favorabil pentru medicina de familie și pentru reformele ce se desfășoară pe acest segment, asistența medicală primară fiind considerată prioritară în sistemul de sănătate.

În cadrul instituțiilor medicale primare activează 33 medici de familie și 128 cadre de personal medical mediu.

Asistența medicală primară a progresat prin dotarea Centrelor de Sănătate cu aparataj de laborator și diagnostic, cu îmbunătățirea condițiilor de muncă și tratament ambulatoriu al pacienților. Fiecare Centru de Sănătate dispune de staționar de zi, de laborator clinic și biochimic și cabinet de fizioterapie. În general, pe parcursul anilor 2011-2015 fiecare Centru de Sănătate a fost dotat după necesitățile proprii, cu utilaj modern de laborator, aparate și dispozitive medicale necesare, seturi de instrumente medicale, articole și obiecte cu destinație specială, mobilă medicală și echipament asociat, însă, în marea majoritate, cabinetele de fizioterapie sunt dotate cu utilaj medical și mobilier învechit.

Pentru a facilita accesul la bolnavi toate Centrele de Sănătate au fost dotate cu automobile, iar pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și acordarea unor servicii calitative, în perioada anilor 2011-2015 au fost investite mijloace financiare în sumă de 5,54 mln. lei din diverse surse de finanțare pentru reparații capitale, pentru reparația acoperișurilor, schimbarea ușilor și ferestrelor, reparația sistemelor de încălzire, etc.

Criza economică declanșată în ultimii ani a avut și un impact negativ asupra sistemului de sănătate.

În ceea ce privește indicatorii esențiali de sănătate, precum diminuarea ratei mortalității infantile, în rândul copiilor în vârstă sub 1 an în anul 2015 s-au înregistrat 8 decese, cu 4 decese mai mult față de anul 2014. Mortalitatea populației a fost în creștere cu 9,9 % în 2015, comparativ cu anul 2014, rata mortalității constituind 14,1 decedați la 1000 locuitori față de 12,6 decedați la 1000 locuitori în anul 2014.

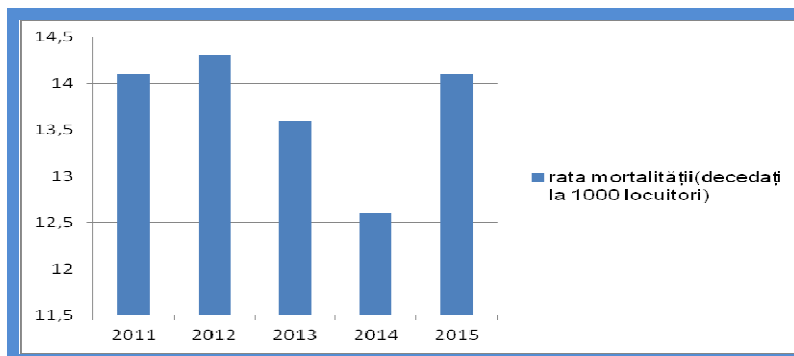

Fig. 20 Rata mortalității în raionul Glodeni în perioada anilor 2011-2015, decedați la 1000 locuitori.

Cele mai importante cauze ale deceselor sînt bolile aparatului circulator, aparatului digestiv și tumorile maligne.

Tabel 8

Ratele mortalității pe principalele clase ale cauzelor de deces în raionul Glodeni în perioada anilor 2011-2014, numărul decedaților la 100000 locuitori.

Clasele cauzelor de deces	2011	2012	2013	2014
total decedați	1415,97	1430,35	1367,97	1271,64
boli ale aparatului circulator	841,79	889,27	883,41	806,81
tumori maligne	176,79	170,01	161,52	179,29
bolile aparatului digestiv	76,23	116,16	85,7	74,7
accidente, intoxicații și traume	111,91	78,46	75,82	79,69
bolile aparatului respirator	92,45	94,81	84,06	131,15

Consumul de alcool și tutun sînt importanți factori de risc, din cauza faptului că aceste practici sînt într-o legătură strînsă și cu multe maladii cronice, precum bolile aparatului

circulator, tumorile maligne și, în special, cu maladii ale ficatului. Deasemenea, specific țărilor în curs de dezvoltare sunt bolile infecțioase, cele condiționate de epidemia HIV/SIDA și tuberculoza, cancerul și bolile aparatului circulator, diabetul și hipertensiunea.

Asigurările obligatorii de asistență medicală au făcut asistența medicală mai accesibilă sub aspect financiar, iar prin protecția financiară oferită de asigurările de sănătate, sistemul sanitar a devenit mai receptiv la necesitățile populației. A crescut satisfacția populației față de serviciile de sănătate ce i se oferă. Asigurările obligatorii de asistență medicală nu au reușit însă să includă printre contribuabili și populația de vîrstă aptă de muncă autoangajată, astfel o bună parte a populației nu beneficiază de asigurări de sănătate.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Înființarea serviciilor de intervenție în caz de urgență a echipei SMURD; - Existența serviciilor specializate și a serviciilor de urgență în cadrul spitalelor; - Existența unui sistem de sănătate bine organizat la nivel raional; - Condițiile de spitalizare decente. 	<ul style="list-style-type: none"> - Datorită subfinanțării cronice sistemul se confruntă cu lipsa medicamentelor și a altor articole medicale, hrana necorespunzătoare a bolnavilor; - Dotarea necorespunzătoare a unităților medical-sanitare din punct de vedere tehnic; - Existența în mediul rural a zonelor neacoperite cu dispensare și farmacii ori de asistență medicală permanentă; - Existența specialităților medicale neacoperite de personal specializat sau cu un deficit de personal; - Lipsa de locuințe de serviciu în profil teritorial pentru medicii specialiști; - Inexistența politicilor de stimulare a medicilor de a practica în mediul rural; - Existența unei presiuni din partea segmentelor sociale asupra sistemelor medicale (mai ales în sezonul rece).
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Existența fondurilor pentru reabilitarea structurilor sanitare și medico-sociale și dotarea corespunzătoare; - Existența proiectelor de finanțare pentru reabilitarea, modernizarea și dotarea structurilor sanitare și medico-sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> - Amploarea fenomenului migratoriu în rîndul personalului medico-sanitar spre orașele mari; - Politica de salarizare în domeniul sănătății slab motivantă pentru specialiști; - Efectele negative ale accentuării fenomenului de îmbătrînire și îmbolnăvire a populației; - Nerezolvarea problemelor de infrastructură și de dotare ale tuturor unităților medico-sanitare; - Lipsa susținerii rețelei de asistență comunitară a căror eficiență este recunoscută la nivel local.

Obiective si acțiuni — cheie :

- asigurarea accesului universal și echitabil, în special al populației socialmente vulnerabile, la serviciile calitative de sănătate prin dezvoltarea sectorului medicinei primare, de urgență și spitalicească;
- diminuarea răspîndirii maladiilor infecțioase, în special a tuberculozei, infecțiilor intestinale acute, hepatitelor B și C, precum și dimunarea numărului persoanelor infectate cu HIV/SIDA, prevenirea, profilaxia și tratamentul narcomaniei și alcoolismului;
- ridicarea la un nivel mai superior a indicilor de sănătate a populației față de anii precedenți;
- ameliorarea sănătății materne și reducerea mortalității materne;
- profilaxia, imunizarea și calitatea produselor alimentare și a mediului extern;
- lărgirea rețelei de farmacii extrabugetare în sectorul rural.

5.4 Educația formală și nonformală.

Un rol deosebit de important pentru reușita în viață îl are educația. Prin educație ca fenomen social înțelegem transmiterea experienței de viață de la o generație la alta, cunoașterea bunelor maniere și comportarea în societate conform cu aceste deprinderi.

Activitatea în acest domeniu este orientată spre punerea în aplicare a Legii învățământului, realizării prevederilor Programului de activitate a Guvernului și a organelor de resort guvernamentale în vigoare, iar Codul Educației, Strategia "Educația 2020" se referă explicit la educația incluzivă și stabilesc promovarea incluziunii copiilor drept prioritate educațională a sistemului de învățământ național. Educația incluzivă este expresia realizării drepturilor fundamentale ale omului, contribuie la optimizarea utilizării resurselor în sistemul de învățământ, îmbunătățește eficiența și calitatea educației, în general.

Învățământul preuniversitar în raionul Glodeni este dirijat de către Direcția Învățământ, Tineret și Sport Glodeni.

Populația totală a raionului este de 56,8 mii locuitori, din care 10297 (18%) sunt copii cu vârste cuprinse între 0 și 18 ani. Cca 57% din efectivul total de copii sunt concentrați în 7 din cele 35 de localități ale raionului. Din efectivul total de copii, 783 (7,6%) sunt cu dizabilități.

Accesul la educație al copiilor din raion este asigurat de 52 de instituții de învățământ, dislocate în 23 de localități, inclusiv: 28 de instituții preșcolare, 24 de instituții de învățământ primar și secundar (2 școli primare-grădinițe, 18 gimnazii și 4 licee) și 3 instituții extrașcolare (Centrul de Creație a Copiilor, Școala Sportivă pentru copii și juniori, Școala de Arte). Rețeaua instituțiilor de învățământ din raionul Glodeni este concentrată, preponderent, în mediul rural: 90,2% din totalul instituțiilor preșcolare și școlare funcționează în localități sătești.

Din cele 28 de instituții preșcolare, 17 sunt creșe-grădinițe cu 18 grupe de copii cu vârste cuprinse între 2-3 ani, 13 sunt grădinițe cu 80 de grupe de copii între 3-7 ani. Din acestea 22 instituții preșcolare au un program de activitate de 9 ore, iar 8 instituții-10,5 ore. După limba de instruire 23 instituții sunt române, 2 româno-ruse și 3 ruse. În aceste instituții își fac studiile 2288 copii cu vârsta cuprinsă între 2-7 ani, dintre care 985 copii sunt cu vârsta cuprinsă între 5-7 ani.

În raion activează 24 instituții de învățământ preuniversitar: 4 licee, 18 gimnazii și 2 școli primare-grădinițe cu un total de 5360 elevi, repartizați în 280 clase. Elevii din mediul rural sunt în număr de 4176 și formează 223 clase, iar cei din mediul urban sunt în număr de 1164 elevi repartizați în 57 clase. În limba română își fac studiile 4300 elevi (226 clase), iar în limba rusă-1060 elevi (54 clase).

În vederea creării condițiilor de acces copiilor din localitățile în care nu există instituții/servicii educaționale, este organizat transportul școlar (pentru cca 540 de copii). Autobuzele școlare reprezintă un element esențial al reformei structurale în învățământ. Ele permit elevilor să vină la școlile de circumscripție în care sunt create toate condițiile pentru a obține studii de calitate. La moment, cu câte un autobuz școlar sunt dotate instituțiile de învățământ din satele Viișoara, Cobani, Glodeni, Danu, Sturzovca, iar cu câte 2 unități de transport au fost dotate Liceele din Cuhnești și Balatina.

Procesul educational în instituțiile de învățământ preșcolar și preuniversitar este realizat de 511 profesori și învățători, și 176 educatori preșcolari. Obiectivul principal este oferirea șanselor egale la educație de calitate fiecărui copil.

Una din cerințele fundamentale a devenit perfecționarea continuă a cadrelor didactice, formele principale fiind seminarele la nivel de institute, de raion. Începând cu 7 noiembrie 2015 au fost organizate de către Universitatea de Stat din Moldova cursuri de perfecționare în teritoriu, la care au participat 140 de pedagogi, fapt ce a determinat considerabil creșterea numărului profesorilor care au trecut cursuri de perfecționare. În prezent, 480 profesori dețin grade didactice.

În decursul ultimilor ani au fost investite mijloace financiare pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ preuniversitar din raion. Treptat se înlocuiesc vechile uși și ferestre cu altele noi, are loc reparația cantinelor, cazangeriilor, acoperișurilor, a sălilor sportive și a stadioanelor, a blocurilor sanitare și a sistemului electric. Pentru liceenii din or. Glodeni a fost efectuată reparația capitală a căminului.

Serviciul Asistență Psihopedagogică a fost dotat cu o unitate de transport, iar Liceele

Teoretice Balatina, Cuhnești, V. Coroban și L. Tolstoi au fost dotate cu materiale necesare pentru laboratoare de chimie, fizică, cabinete lingfonice în sumă de 1,6 mln lei. Din alocațiile Guvernului Republicii Moldova instituțiile din raion au fost dotate cu seturi de mobilier pentru elevi. Pe parcursul anului de studii 2014-2015 au fost repartizate în instituțiile preuniversitare 39 de calculatoare.

În comparație cu anii precedenți s-a îmbunătățit asigurarea cu inventar sportiv și echipament. Totodată, se reliefează și unele probleme caracteristice majorității instituțiilor din raion: nu sînt în deplină măsură completate laboratoarele și cabinetele tehnologice cu utilaje pentru partea experimentală a disciplinelor conform curriculumului național. Apare necesitatea consolidării și dezvoltării bazei didactico-materiale a laboratoarelor de chimie, biologie și fizică în vederea realizării calitative a curriculumului modernizat; realizarea acțiunilor concrete în asigurarea cabinetelor de studii cu TIC și soft-uri educaționale corespunzătoare, asigurarea condițiilor pentru implementarea lor în predarea disciplinelor în toate instituțiile din raion.

Cu ajutorul Guvernului României și a unui proiect german au fost renovate 22 instituții preșcolare.

În consens cu „Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020” activitatea educațională din raion a luat o nouă orientare, care pune accent pe cooperare, parteneriat, educație socială și valorizarea relațiilor interumane. În rezultatul colaborării dintre specialiștii serviciului de asistență psihopedagogică și administrațiile instituțiilor preuniversitare din raion s-a constatat, că în cele 24 instituții preuniversitare din raion sunt 201 elevi, care au diverse cerințe educaționale speciale. În toate instituțiile preuniversitare au fost instituite comisii multidisciplinare intrașcolare, ce efectuează evaluarea inițială a elevilor cu cerințe educaționale speciale și consiliază cele mai grave cazuri pentru evaluarea complexă de către serviciul de asistență psihopedagogică. În baza curriculumului modificat studiază 85 elevi, conform curriculumului adaptat - 111 elevi și conform curriculumului general - 5 elevi.

Analiza rețelei instituțiilor de învățămînt școlare și preșcolare din punctul de vedere al accesibilității edificiilor (asigurarea accesului fizic în clădire și prin interiorul acestora) demonstrează că în școli și grădinițe nu sunt create condiții minime de acces pentru copiii cu dizabilități locomotorii; instituțiile nu dispun de pante de acces în clădiri, blocuri sanitare adaptate, de mobilier adaptat, de dotări și echipamente specifice pentru facilitarea accesului nu doar în clădirea instituției, dar și la procesul educațional.

Ratele de înrolare în învățămînt a copiilor din raionul Glodeni, calculate prin raportare la numărul total de copii din evidența primăriilor, prezintă următoarea situație: 61,6% din totalul copiilor de 0-6(7) ani sunt încadrați în educația preșcolară. Pe segmentul de vîrstă 3-6(7) ani, rata de înrolare este de 77,7%. La nivelurile școlare (primar și secundar), se înregistrează următoarele rate de înrolare: 98,7% din copiii de (6)7-10 ani, 92,9% - de 11-16 ani și 36,6% - de 17-18 ani. Totodată, rata generală a înrolării în instituțiile de învățămînt din raion a copiilor de vîrsta școlarității – (6)7-16 ani – este 90,8%.

Din perspectiva asigurării dreptului și accesului la educație în limba maternă copiilor care provin din rîndul reprezentanților etniilor conlocuitoare, în 3 instituții preșcolare și 6 instituții de învățămînt primar și secundar procesul educațional este organizat/realizat și în limba rusă.

Din numărul total de copii cu dizabilități, sunt înrolați în instituții preșcolare 76 de copii de 3-4 ani, ceea ce constituie 57,1 la sută din numărul total de copii cu dizabilități de vîrsta respectivă și 95 de copii cu dizabilități de 5-6(7) ani – 74,2% din numărul total de copii cu dizabilități din categoria de vîrstă respectivă.

În instituții de învățămînt primar și secundar sunt încadrați 393 copii cu dizabilități: 168 de 6(7)-10 ani (98,2%), 210 de 11-16 ani (92,9%) și 15 de 17-18 ani (23,1%). Ponderea copiilor cu dizabilități în totalul copiilor școlarizați la nivelurile respective de învățămînt constituie 7,5%. Totodată, 19 copii cu dizabilități cu vîrste cuprinse între 7 și 16 ani nu sunt încadrați în învățămînt.

Pentru facilitarea accesului la educație al copiilor cu dizabilități/cerințe speciale, în conformitate cu directivele politicilor naționale în domeniul incluziunii, în instituțiile de învățămînt din raion sunt create și funcționează servicii de suport educațional: centre de resurse pentru educația incluzivă în 12 instituții de învățămînt primar și secundar (acoperire 48%). De

asemenea, sunt instituite posturi de cadru didactic de sprijin în 10 instituții de învățământ primar și secundar (acoperire 40%). Cu atribuții în facilitarea incluziunii copiilor cu CES, în 23 de instituții de învățământ primar și secundar (acoperire 92%) activează comisii multidisciplinare intrașcolare și echipe PEI – în 20 de instituții (acoperire 80%).

În raion este slab dezvoltată rețeaua de servicii sociale atât a celor adresate copiilor separați de familiile biologice (tutelă, asistență parentală profesionistă (APP), case de copii de tip familie (CCTF)), cât și a serviciilor adresate copiilor care cresc și se educă în familii (sprijin familial, ajutor social, echipa mobilă, centru comunitar, centru de zi, asistent personal).

De asemenea, sunt puțin dezvoltate alte servicii necesare pentru susținerea incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități: asistență psihologică, asistență logopedică, kinetoterapie ș.a. Astfel, în doar 12 din cele 25 de instituții de învățământ primar și secundar sunt furnizate servicii de evaluare/asistență/consiliere psihologică, în 9 instituții – asistență logopedică. 7 copii de vârstă preșcolară beneficiază de asistență logopedică și nici unul - de asistență/consiliere psihologică.

Deasemenea, în orașul Glodeni, în satele Cuhnești și Hîjdieni activează 3 școli de artă, de muzică și de artă plastică cu un contingent de 587 de elevi și 59 profesori funcționali.

În or. Glodeni activează două instituții extrașcolare: Centrul de Creație al Copiilor cu 22 cadre didactice și 1232 elevi și Școala de Sport pentru copii și juniori cu 12 filiale, în care activează 21 cadre didactice și 471 elevi.

La Școala sportivă pentru copii și juniori Glodeni au fost investite mijloace financiare pentru reparația capitală a sălii de sport și de box, a vestiarelor, băii și a grupurilor sanitare. În perioada anilor 2011-2016 școala sportivă a participat la competiții Republicane și Internaționale de fotbal, baschet, volei, box și judo. În activitatea extrașcolară s-au obținut următoarele performanțe:

- Locul I la Campionatul Republicii Moldova la box;
- Locul I la Campionatul național de fotbal, zona „Nord”;
- Locul III la Campionatul Mondial la judo, Atena (individual).

În or. Glodeni activează Școala de Meserii nr.17, care pregătește cadre la specialitățile tencuitor, placator cu plăci, dulgher, mechanic auto, tractorist și tractorist-mașinist. În 2010, prin decizie de guvern, Școala Profesională Ciuciulea a fost afiliată celei din Glodeni.

În ultimii ani Școala Profesională Glodeni este clasată pe locuri premiate la concursurile regionale și republicane ”Cel mai bun elev în meserie”.

În perioada vacanței de vară în pitoreasca pădure din satul Hîjdieni activează tabăra de odihnă “Andrieș” în care se odihnesc tot mai puțini copii, astfel în vara anului 2016, în cele 2 schimburi odihnindu-se doar 224 copii, marea majoritate fiind originari din raionul Glodeni.

Cele mai frecvente probleme cu care se confruntă sistemul educațional din r. Glodeni sunt:

- insuficiența resurselor financiare alocate pentru dezvoltarea sistemului educațional;
- utilizarea ineficientă a capacității de proiect a instituțiilor de învățământ;
- extinderea numărului copiilor din familii cu situație materială precară și a copiilor, rămași fără supraveghere părintească;
- dotarea ineficientă a cabinetelor metodice din instituțiile de învățământ;
- prețul de cost ridicat la materialele didactice;
- lipsa unui mijloc de transport la școala sportivă pentru transportarea elevilor la Campionatul Național și în diverse raioane ale republicii;
- mijloace financiare insuficiente pentru realizarea normelor naturale pentru o alimentație sănătoasă și variată a copiilor;
- lipsa de conectare la internet a instituțiilor preșcolare;
- lipsa psihopedagogului și a logopedului în instituțiile preșcolare;
- lipsa mijloacelor financiare pentru renovarea și dotarea spațiilor pentru instituționalizarea copiilor cu vârste între 1,5-3 ani.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI

PUNCTE SLABE

-Existența rețelei de instituții preșcolare și școlare care asigură accesul la educație al copiilor de vârstă înrolării în învățământul preșcolar, primar și secundar.

-În raion se înregistrează rate de înrolare mai înalte decât cele de la nivel național: 98,7% - în învățământul primar (național – 93,1%) și 92,9% în învățământul gimnazial (național - 87%).

- Rate înalte de școlarizare se atestă și în cazul copiilor cu dizabilități. Din totalul de 397 de copii cu dizabilități de 6(7)-16 ani, 378 (95,2%) sunt școlarizați în instituții de învățământ primar și secundar.

- Număr mare de cadre didactice calificate situat pe un trend ascendent;

- Formarea de învățători și profesori de sprijin pentru elevii cu Cerințe Educative Speciale aflați în învățământul de masă;

- Rezultate deosebite obținute de elevii la concursurile școlare;

- Modernizarea unităților școlare din mediul rural;

- Existența unui număr mare de unități școlare din mediul rural dotate cu echipamente IT și rețea de comunicații electronice;

-Rata abandonului școlar în rândul copiilor încadrați în sistemul educațional obligatoriu se situează pe un trend ușor descendent (3 cazuri de abandon în perioada 2015-2016 față de 5 cazuri de abandon în perioada 2014-2015);

- Existența zonelor acoperite cu autobuze pentru transportul școlar în localitățile în care nu funcționează instituții de învățământ;

- Existența unui fond de carte important în cadrul bibliotecilor școlare.

-Procesul de dezvoltare a educației incluzive în raion este coordonat de responsabilul din cadrul Direcției Învățământ, Tineret și Sport, susținut de SAP la nivel raional și de comisiile multidisciplinare intrașcolare (CMI) la nivel instituțional.

-Pentru facilitarea accesului copiilor cu cerințe educaționale speciale, sunt create și funcționează servicii de suport educațional: centre de resurse pentru educația incluzivă în 12 instituții de învățământ primar și secundar.

-În instituțiile de învățământ de toate nivelurile se dezvoltă, gradual, practici incluzive pozitive.

-Managerii instituțiilor de învățământ, cadrele didactice și personalul SAP sunt

-Lipsa utilităților într-un număr mare de școli din mediul rural;

-Numărul mare al elevilor ce părăsesc sistemul de educație / formare care pleacă împreună cu părinții în străinătate (în I semestru al anului de studii 2015-2016 au plecat 45 elevi);

-Infrastructură preșcolară slab dezvoltată la nivel raional;

-Slaba motivare a cadrelor didactice în vederea menținerii în sistemul educațional;

-Lipsa unei viziuni strategice privind dezvoltarea educației incluzive pe termen mediu și lung.

-Mecanisme ineficiente de evidență a copiilor din localitățile raionului; existența discrepanțelor în statisticile deținute de primărie și de instituțiile de învățământ.

-Rata de înrolare a copiilor de 3-6(7) ani – 77,7% – este sub nivelul celei naționale (83,6%).

-33 de copii cu dizabilități de 5-6(7) ani și 19 de 6(7)-16 ani nu sunt înrolați în învățământ.

-13 copii din raion sunt separați de familii, plasați în instituții rezidențiale în afara raionului.

-Lipsa serviciilor de educație incluzivă în 100% instituții preșcolare.

-Lipsa centrelor de resurse pentru educația incluzivă în 60 la sută din instituțiile școlare.

-Dezvoltarea insuficientă a serviciilor de asistență psihologică și logopedică pentru a răspunde necesităților copiilor; lipsa serviciilor specializate: kinetoterapie, transport specializat, alimentație gratuită.

-Lipsa serviciilor pentru copii cu dizabilități multiple/complexe.

-Competențe insuficiente ale personalului didactic și non-didactic pentru abordarea copiilor cu cerințe speciale.

-Lipsa metodologiilor, tehnologiilor didactice aplicabile în lucrul cu copiii cu cerințe educaționale speciale.

-Infrastructura instituțiilor de învățământ nu este adaptată pentru asigurarea accesului copiilor cu dizabilități în instituții.

-Lipsa echipamentelor specializate de mobilitate, senzoriale, de autoadministrare etc., care ar facilita incluziunea educațională a copiilor cu dizabilități.

-Colaborarea intersectorială insuficientă și comunicarea defectuoasă între reprezentanții diferitor domenii cu atribuții în problematica copiilor în situații de dificultate. Implicarea insuficientă a părinților în calitate de parteneri

<p>formați în domeniul educației incluzive.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Infrastructura și baza materială sunt în stare satisfăcătoare în majoritatea școlilor și grădinițelor din raion, cuprinzând mijloace și echipamente la nivelul cerințelor actuale (clădiri reabilite, mobilier, mijloace și materiale de predare-învățare etc.). -În raion este constituit Fondul de educație incluzivă care asigură financiar crearea și întreținerea serviciilor de suport educațional. 	<p>educaționali.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Dezvoltarea slabă a practicilor de implementare a proiectelor în domeniu, ca oportunitate/sursă de consolidare a capacităților instituționale. -Implicarea insuficientă a comunităților, lipsa sprijinului comunitar în abordarea necesităților copiilor cu dizabilități și ale familiilor acestora. -Perpetuarea unor atitudini și mentalități preconcepute privind persoanele cu dizabilități.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> -Posibilitatea accesării fondurilor structurale; -Posibilitatea dezvoltării de parteneriate între autoritățile publice locale și sectorul non-guvernamental; Dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat în procesul educațional și formarea profesională; -Posibilitatea preluării și adaptării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la activitățile didactice; -Interesul ridicat al autorităților pentru renovarea unităților școlare degradate din mediul rural; -Schimburile internaționale ce pot aduce un plus de valoare sistemului educațional și diseminarea experienței educaționale. -Existența politicilor de stat care promovează și încurajează dezvoltarea educației incluzive. -Existența cadrului normativ național care sprijină dezvoltarea educației incluzive la nivel de raion și unitate de învățământ. -Existența structurilor de specialitate naționale, care acordă sprijin în promovarea educației incluzive. -Acordarea sporurilor la salariile de funcție cadrelor didactice de sprijin. Instituționalizarea mecanismului de accedere la grade didactice a cadrelor de sprijin. -Ofertă diversificată și acces asigurat al cadrelor didactice la programe de formare continuă în domeniu, organizate/furnizate la nivel național și raional. -Acces nelimitat la sursele informaționale (normative, metodologice, de specialitate etc.), plasate pe platforme electronice gratuite, cu grad înalt de utilitate în planificarea și realizarea propriu-zisă a proceselor în contextul dezvoltării educației incluzive. -Existența oportunităților pentru aplicarea la proiecte cu obiective relevante pentru 	<ul style="list-style-type: none"> -Populația școlarizată în învățământul primar și învățământul gimnazial în scădere datorită scăderii demografice; -Politica de salarizare existentă în domeniul educațional, cu influențe negative asupra calității actului educațional; -Fonduri limitate (fiind insuficiente la nivelul necesităților); -Lipsa condițiilor atractive pentru cadrele didactice tinere (salarizare, condițiile din școli, locuințe sociale etc.); -Lipsa unei programe școlare axată pe aptitudinile și talentul copiilor. -Amendarea legislației și promovarea modificărilor normative care să descurajeze promovarea educației incluzive. -Instabilitatea politică și potențiala lipsă de continuitate în dezvoltarea educației incluzive. -Conștientizarea insuficientă de către toți factorii de decizie a importanței dezvoltării educației incluzive ca manifestare a asigurării accesului la educație tuturor copiilor. -Precaritatea/lipsa cadrului legal explicit pentru asigurarea alimentației copiilor cu cerințe educaționale speciale, incluși în programe de asistență care se derulează după programul școlar. -Fragilitatea serviciilor de suport educațional existente. -Rezistență și inerție în acceptarea noilor abordări în învățământ. -Comunicarea defectuoasă și divizarea responsabilităților între reprezentanții diferitor domenii cu atribuții în abordarea copiilor cu dizabilități. -Intervenția unor factori externi (politici și de alt gen) în modul de alocare a surselor pentru crearea serviciilor de suport, pentru alte cheltuieli ce țin de dezvoltarea educației incluzive. -Finanțarea insuficientă sau întreruperea

dezvoltarea educației incluzive.

finanțării exprese a dezvoltării educației incluzive, în condițiile descentralizării și promovării autonomiei financiare.
- Lipsa mecanismelor de coordonare eficientă a demersurilor și de monitorizare a procesului de dezvoltare a educației incluzive.

În procesul implementării Strategiei vor fi respectate următoarele principii:

- Principiul drepturilor egale în domeniul educației și dezvoltarea la maximum a potențialului fiecărei persoane;
- Principiul nondiscriminării și al accesului liber la educația de calitate pentru toate persoanele, indiferent de locul de trai (urban sau rural), nivelul de dezvoltare, veniturile familiei, sex, origine etnică, limba vorbită, etc.
- Principiul incluziunii persoanelor cu cerințe educaționale speciale în sistemul general de învățământ;
- Principiul centrării pe necesitățile persoanei, societății și ale statului;
- Principiul dezvoltării în continuare a sistemului de valori naționale și asigurării unui spațiu educațional unic;
- Principiul flexibilității programelor educaționale, adoptării acestora în funcție de necesitățile actuale și de resursele bugetare disponibile, de posibilitățile cognitive ale fiecărei persoane, etc;
- Principiul descentralizării serviciilor educaționale și sporirii gradului de autonomie a instituțiilor de învățământ;
- Principiul parteneriatului social, intervenției multisectoriale, interdisciplinare și timpurii în dezvoltare copilului;
- Principiul asigurării calității în învățământ;
- Principiul integrării învățământului din raion în cel republican și orientării spre spațiul educațional european.

Obiective și acțiuni — cheie :

- Stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a educației din raionul Glodeni în contextul sistemului național și a mecanismelor de realizare a acestora;
- Realizarea unui sistem educațional stabil și echitabil, prin creșterea calității actului educațional prin asigurarea egalității de șanse, eliminarea violenței din școli;
- Asigurarea unei oferte de formare și dezvoltare profesională orientate spre schimbarea viziunii și a practicilor educaționale prin trecerea la demersul didactic focalizat asupra competențelor și a managementului educațional;
- Inițierea de programe de intervenție vizînd sprijinirea copiilor și a elevilor provenind din medii defavorizate și pentru proiecte educaționale destinate unor grupuri-țintă de elevi (cu grad de excelență, cu nevoi speciale de instruire, de supraveghere, etc.)
- Formarea personalului de învățământ;
- Realizarea unui parteneriat corect cu autoritățile administrației publice locale, promovarea valorilor naționale;
- Dezvoltarea unui sistem educațional raional flexibil și relevant, capabil să asigure accesul la toate nivelurile și formele de învățământ, creșterea calității procesului educațional și asigurarea unei oferte de formare și dezvoltare profesională orientate spre schimbarea viziunii și a practicilor educaționale, racordat la particularitățile/necesitățile social-economice, demografice și educaționale locale.
- Extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe tot parcursul vieții din perspectiva formării generale și formării profesionale continue în corespundere cu nevoile persoanei și necesitățile economice în instituții acreditate în domeniu atât în țară cât și peste hotarele ei; consolidarea și dezvoltarea eficientă a bazei tehnico-materiale și a resurselor financiare alocate sistemului educațional inclusiv prin realizarea unor proiecte cu diverși finanțatori, în scopul ameliorării calității instruirii.
- Identificarea timpurie, referirea și școlarizarea copiilor cu cerințe educaționale speciale.
- Crearea, la nivel de raion și instituție de învățământ, a sistemelor de suport multidisciplinar.
- Consolidarea capacităților instituționale și ale diferitor grupuri de specialiști privind

realizarea educației incluzive.

- Sensibilizarea opiniei publice privind incluziunea și participarea copiilor în viața comunității, comunicare, mediatizare.
- Stabilirea mecanismelor de monitorizare, coordonare și evaluare a dezvoltării educației incluzive.
- Crearea parteneriatelor socio-educative în măsură să contribuie la identificarea problemelor cu care se confruntă atât fiecare instituție educațională, cât și fiecare familie defavorizată cu copii cu dizabilități.
- Colaborarea cu ONG-uri, agenți economici, etc. pentru realizarea de proiecte, atragerea surselor extrabugetare de finanțare, în scopul dezvoltării/modernizării bazei-tehnic-materiale și adecvării acestora la necesitățile copiilor, procurării de servicii, dotări, echipamente, precum și în alte scopuri care să sprijine dezvoltarea educației incluzive la nivel de raion, de instituție educațională și la nivelul fiecărui copil.

5.5 Cultura și protejarea patrimoniului cultural.

Cultura reprezintă baza societății actuale, care de-a lungul timpului a suferit schimbări majore, aceasta fiind esența principală ce poate modela masa populară, în formarea personalității omului simplu.

Secția Cultură a raionului Glodeni dispune la moment de 12 Case de Cultură, 11 Cămine Culturale (dintre care Căminul Cultural din satul Hîjdieni nu dispune de edificiu) și 1 Centru de Cultură. Cele 23 de edificii se află în stare satisfăcătoare, dintre care 9 necesită reparație capitală, 13 necesită reparație curentă, iar caminul cultural din s. Butești, com.Camenca este avariat. În perioada rece a anului doar 5 instituții sunt încălzite.

Schimbări pozitive au avut loc la comasarea celor 4 Cămine culturale din com. Cuhnești, prin dechiderea Centrului de Cultură, care în perioada de activitate a anului 2015 a realizat un program destul de complicat, în care s-au fondat 5 formații artistice de amatori atingând rezultate impresionante.

În raion activează 79 de colective artistice de amatori cu 876 participanți, 15 fiind cu titlu de colectiv **Model**, iar 33 sunt pentru copii, cu 450 participanți. În anul 2015 au fost fondate în centrul de cultură a comunei Cuhnești teatrul de păpuși și teatrul de satiră și umor. Obiectivul principal al activității colectivelor artistice este axat pe organizarea vieții culturale în teritoriu, protejarea și valorificarea patrimoniului cultural, prin organizarea diverselor activități culturale, descoperirea tinerelor talente, scoaterea din anonimat a unor obiceiuri și tradiții specifice câmpiei glodenilor, prestarea serviciilor culturale calitative. Se majorează numărul de spectacole de calitate organizate și desfășurate de instituțiile de cultură cu participarea formațiilor artistice de amatori.

În perioada raportată au avut loc 387 de manifestări culturale, inclusiv 89 pentru copii, la care au participat 68,0 mii de spectatori.

Numărul specialiștilor angajați la casele de cultură a alcătuit pe parcursul anului trecut 43 de persoane, din care cu studii superioare – 10 specialiști, cu studii medii speciale - 29 specialiști, cu studii medii generale – 4 persoane. După vechimea în muncă specialiștii caselor de cultură se grupează astfel:

- până la 3 ani - 4 persoane;
- între 3 și 10 ani - 8 persoane;
- între 10 și 15 ani - 7 persoane;
- între 15 și 25 ani - 5 persoane;
- mai mult de 25 ani - 19 persoane.

Au intervenit schimbări pozitive în ceea ce privește dotarea instituțiilor cu aparatură sonor, mobilier, costume populare, care au fost procurate din bugetele locale pentru Casele de cultură din Glodeni, Petrunca, Hîjdieni, Balatina, Sturzovca, Iabloana, Cuhnești, Fundurii vechi, Cajba. În același timp lasă de dorit dotarea caselor de cultură cu instrumente muzicale.

În raion activează 32 biblioteci publice, din care 4 biblioteci sunt pentru copii. În mediul rural activează 28 biblioteci, iar în mediul urban 3 biblioteci.

Activitatea bibliotecilor este axată spre satisfacerea cerințelor informaționale și de lectură prin oferirea informației din fondul de publicații, precum și cea din sursele Internetului.

Pentru utilizatori, precum și pentru toți membrii comunității, bibliotecile organizează și desfășoară activități culturale de diferite genuri: lansări și prezentări de carte, spectacole, serate literar-muzicale, șezători folclorice, concursuri, recitaluri și ore de poezie, matinee cu tematică diversă pentru diferite categorii de utilizatori.

Au devenit tradiționale Concursurile raionale: Concursul declamatorilor, Concursul pentru copii „Eroul operei literare preferate”, Concursul literar, etapa raională „La izvoarele înțelepciunii”, la care participă utilizatori ai bibliotecilor din raion.

Anual, în perioada 31 august-3 septembrie, se desfășoară Festivalul Național al Cărții și Lecturii, care are ca scop promovarea cărții și a lecturii, a valorilor naționale, lansări și prezentări de carte, întâlniri cu scriitorii.

Bibliotecile se includ activ în viața comunității prin participarea la activități culturale organizate de alte instituții din localitate, acordând ajutor metodic și suport informațional pentru desfășurarea acestor manifestări, precum: Hramul satului, 1 iunie – Ziua internațională a ocrotirii copiilor, Sărbătorile Naționale Limba noastră, Ziua Republicii, Ziua Drapelului etc.

Prin aceste activități biblioteca își consolidează poziția și imaginea pozitivă în comunitate, atrage noi utilizatori.

În anul 2015 Biblioteca raională și 15 biblioteci comunale, după depunerea formularelor de participare, au fost selectate în Programul Național Novateca. După verificarea îndeplinirii cerințelor, la 4 noiembrie 2015, Biblioteca raională Glodeni a fost echipată cu 10 calculatoare, 2 laptop-uri, proiector, ecran, imprimantă multifuncțională. La sfârșitul anului 2015 – începutul anului 2016 au fost echipate cele 15 biblioteci comunale, fiecare din ele fiind dotată cu calculatoare conform numărului de locuitori.

În final, bibliotecile incluse în programul Novateca sunt dotate cu 63 de calculatoare, toate fiind conectate la Internet, 2 laptopuri, 16 imprimante multifuncționale, 1 ecran, proiector.

Grație aderării la Programul Național Novateca s-au îmbunătățit condițiile de muncă în biblioteci: s-au făcut reparații cosmetice, chiar capitale, s-au instalat sisteme funcționale de încălzire, s-au reamenajat spațiile pentru comoditatea vizitatorilor. În perioada aprilie – mai 2016 au fost elaborate și implementate 16 servicii noi de bibliotecă cu tematică diversă pentru diferite categorii de utilizatori și altor membri ai comunității, în parteneriat cu agenți economici, ONG-uri, persoane fizice, organizații și instituții publice din teritoriu. Toate aceste servicii sunt bazate pe utilizarea tehnologiilor informaționale în cadrul activităților desfășurate. Membrii comunității au acces liber gratuit la instruire, la informația necesară din internet, la comunicarea prin rețele de socializare.

O problemă acută pentru activitatea eficientă a bibliotecilor și satisfacerea cerințelor de lectură ale membrilor comunității unde activează, este lipsa de publicații noi, actuale, a presei periodice. Ca rezultat fondurile bibliotecilor conțin un număr mare de cărți depășite moral, uzate, editate cu zeci de ani în urmă, în limba de stat cu grafie chirilică, care nu mai este solicitată, îndeosebi printre cititorii copii. Bugetele primăriilor la articolul achiziție de carte, în majoritatea cazurilor este nul, de cele mai multe ori limitându-se la abonarea a 4-5 titluri de ediții periodice. Completarea fondului de publicații, în ultimii ani, se efectuează pe baza donațiilor, prin intermediul Bibliotecii Naționale, a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, însă completarea este haotică, fără un plan de perspectivă, care ar putea regula acest proces.

La 01.07.2016 fondul de publicații a bibliotecilor din raion constituia 400 596 exemplare, din care în limba de stat – 228 132 exemplare (57%), care cuprind 118 378 exemplare în grafie latină (29,6% din numărul total al fondului) și 70,4% sunt în grafie chirilică.

O sursă foarte importantă pentru a actualiza colecțiile bibliotecii sunt edițiile periodice, de aceea bibliotecile trebuie să fie abonate la cele mai solicitate ziare și reviste. Deși bibliotecile dețin calculatoare, rolul cărții în viața omului, îndeosebi a copiilor, rămîne același – de educație, dezvoltare și informare, iar pentru aceasta sunt necesare alocații mai mari pentru achiziționarea de carte și abonarea la edițiile periodice.

Pentru a îmbunătăți componenta calitativă a fondurilor de publicații, care să corespundă la maximum cerințelor utilizatorilor, în ultimii ani se duce un lucru intens de eliminare a cărților deteriorate fizic, depășite moral, care nu mai au un conținut actual, a cărților în limba de stat în grafie chirilică, în special pentru copii. În anul 2015 au fost scoase din fondurile bibliotecilor 25 571 de diferite tipuri de documente.

În primul semestru al anului 2016 s-a continuat lucrul de casare a publicațiilor, s-au întocmit acte de către biblioteci în care au fost incluse circa 7 mii de cărți.

Rolul bibliotecii în comunitate se va consolida, având un bibliotecar bine instruit, dornic de a se schimba, de a îmbina lectura cărților cu utilizarea tehnologiilor informaționale.

În gestiunea Secției Cultură a raionului Glodeni se află 3 Școli de Arte, care crează perspective în formarea artistică și promovează educația tinerei generații:

- Școala de Arte Glodeni cu filiala în comuna Iabloana;
- Școala de Arte Cuhnești cu filiale în satul Dușmani și comuna Balatina;
- Școala de Arte Hîjdieni cu filiale în localitățile Sturzovca și Vișoara.

Aceste instituții tind și contribuie la dezvoltarea capacităților și aptitudinilor copiilor talentați, la familiarizarea lor cu diferite genuri de artă. Procesul de instruire în instituțiile de învățământ artistic complementar este susținut și dirijat de 59 de pedagogi, care realizează prin lecții individuale și în grup, participarea elevilor de diferite vârste în coruri, orchestre, ansambluri, expoziții, colective coregrafice. Anual aici își fac studiile 580 - 600 de copii. În anul 2016 a avut loc prima ediție a Concursului raional al Școlilor de Arte, care a desemnat cei mai talentați copii și mai pregătiți profesori.

Pentru buna organizare a procesului de învățământ, toate aceste instituții dispun de sedii încălzite, bine amenajate dotate cu instrumente muzicale și după necesitate tehnică informațională.

Discipolii Școlii de Arte Glodeni participă în fiecare an la Concursul Național "Tinere talente" din orașul Chișinău, la Concursul de violoniști "Filip Todirașcu" de unde se întorc cu locuri premiante.

Tinerii pictori de la Școala de Arte Glodeni au participat la Concursul Internațional "Nicoara" din Botoșani (România).

La 01 septembrie 2015 a fost dată în exploatare Școala de Arte Glodeni, iar la filiala Școlii de Arte Cuhnești din com. Balatina s-au efectuat lucrări de reparație capitală. În prezent se efectuează lucrări la finisarea Sălii de festivități.

Școlile de Arte din raion au finisat anul de studii cu concerte de dare de seamă în fața părinților și a populației din localitate.

Din cele mai vechi timpuri religia s-a împletit cu tradiția, datina și obiceiurile, pe care omul le-a respectat și le-a transmis ulterior prin viu grai din generație în generație. Orașul Glodeni este gazda festivalului național de muzică populară pentru copii și tineret „Cîntă de răsună lunca”. Tot prin tradiție, se readuce sacralitatea luminoasei sărbători Învierea Domnului prin desfășurarea festivalului-concurs raional al cîntecului sacru pascal cu genericul "Sub lumina învierii".

Între manifestațiile importante desfășurate cu aportul Serviciului cultură sunt: concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, festivalul cîntecului coral „La izvoarele neamului”, concursuri ale cîntecului patriotic, concursul teatralizat „În ospete la Guguță”, Festivalul Limbii Române „Muzica și Limba – două arte ce înveșnicesc un neam”, Festivalul Cărții și Lecturii, Festivalul Etniilor, Festivalul de datini și obiceiuri de iarnă „V-am ura, v-am tot ura”. Două manifestații culturale glodenene sunt: Festivalul național de interpretare vocală Constelație Muzicală – cu 2 categorii de vîrstă (8-15 și 16-30 ani), ce concurează la compartimente de muzică populară și ușoară, și Festivalul Folcloric raional „Cîntă de răsună lunca” la care participă ansambluri folclorice din satele glodenene și din România cu spectacole de cîntece și dansuri populare.

O altă latură a patrimoniului cultural este activitatea meșteșugărească. Puțini meșteri populari din zona Glodenilor reușesc prin munca migăloasă a meșteșugăritului popular să-și asigure traiul familiei. Arta meșteșugărească din această zonă este parte componentă a elementelor ce definesc nu numai latura culturii, tradiției și creației populare, ci și o parte a elementelor ce definesc etnografia zonei de o autenticitate remarcabilă. Meșterii populari din raion practică prelucrarea artistică a lemnului, broderia artistică, arta dantelei, țesutul decorativ, împletitul în fibre vegetale, pictura pe lemn și sticlă, olăritul și ferneria artistică.

De mai mulți ani raionul nostru este reprezentat de către meșterii populari la diferite expoziții și târguri din țară și de peste hotare.

Din anul 2013, în perioada 23 iulie – 3 august are loc simpozionul internațional de sculptură monumentală, grafică și pictură „vidArt” localizat în comuna Cuhnești, raionul Glodeni, într-o zonă de camping, în care participă inediți artiști sculptori, pictori, graficieni și ceramiști.

Simpozionul „vidArt 2016” localizat în comuna Cuhnești este petrecut intenționat în zona rurală cu scopul de a se evita orice intervenție externă, fiind mai aproape de valorile mioritice abordate de nenumărate ori de artiștii participați a edițiilor precedente. Organizarea unui asemenea eveniment unic pentru Moldova a avut și are intenția de a examina și respecta principiile unui simpozion antic grecesc, adică schimbul de experiență cu artiștii din domeniul artelor vizuale din diferite regiuni, țari etc.

Fiecare an, începând cu prima ediție, e onorat cu un simpozion excepțional în care nu doar sculptori renumiți au parte de noi experiențe, ci și tinere talente ghidați de așa numiții „bătrâni în domeniu” conlucrează cu tinerii artiști pentru a prelua materialul născut în natură transformându-l în opere de artă prin intervenții dinamice, incizii, plan, linii etc., după care opera se renaște în natură prin patina căpătată.

Lucrările finisate au onoarea de a fi parte din „Părculețul de sculptură” din comuna Cuhnești unde are loc și micul festival vidCamp petrecut în cadrul vernisajului „vidArt” cu scopul de a promova valorile și arta la nivel național, cât și internațional dar și pentru a crea o zonă de confort pentru vizitatorii acestuia.

Pentru cooperare în domeniul culturii și participare la reuniunile de specialitate din țară și de peste hotare sunt necesare surse financiare considerabile.

În scopul relansării spiritualității, tradițiilor culturale, care au fost pierdute în ultimii ani, este necesară relansarea și conlucrarea tuturor instituțiilor de cultură și activitatea colectivelor de creație, dezvoltarea artei populare, artistice și meșteșugărești, desfășurarea activității expoziționale a muzeelor, restabilirea și întărirea bazei materiale a instituțiilor de cultură, accesibilitatea lor largă pentru populație.

Conform Registrelor monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, în raionul Glodeni sînt înscrise circa 300 de monumente de categorie națională și locală. Din ele fac parte: așezări și stațiuni arheologice de vîrstă paleolit, neolit, eneolit, epoca bronzului, biserici din lemn din localitățile Bisericani, Balatina, Iabloana, Limbenii Vechi, Cobani, Fundurii Vechi și alte zeci de lăcașe ridicate din piatră, monumente ale gloriei ostășești, conacurile Buznea din s. Ciuciulea și Ponsă din or. Glodeni, etc.

Nu puține au fost cazurile în care ignoranța unor factori de decizie, lipsa fondurilor și insuficienta pregătire istorică și culturală a celor ce locuiesc în regiunea raionului Glodeni au condus, în mod ireversibil, la deteriorarea parțială sau completă a multora dintre monumentele culturale și așezărilor arheologice.

Din păcate cunoașterea și valorificarea monumentelor istorice din teritoriile raionului Glodeni lasă de dorit. Deși cadrul legislativ există, lipsa fondurilor, dorința unora de a obține câștiguri imediate, lipsa de educație și informare a populației și alți asemenea factori duc la distrugerea permanentă a patrimoniului. Din cauza dezinformării populației, interesul populației și publicului este foarte scăzut; la aceasta contribuie lipsa mijloacelor de informare – indicatoare, panouri. O altă cauză a problemei cunoașterii și valorificării patrimoniului constă în necunoașterea importanței și valorii acestor monumente istorice. Lipsa banilor nu permite efectuarea de ample lucrări de restaurare – conservare a puținelor atracții culturale a regiunii.

Depozitarul și administratorul cel mai important al patrimoniului mobil sunt muzeele. Este foarte necesar ca în or. Glodeni să fie creat un muzeu căruia să-i revină sarcina prezervării, cercetării, evidenței și valorificării publice și științifice a patrimoniului.

O deosebită importanță în scopul cunoașterii și valorificării patrimoniului cultural din raion trebuie acordată diverselor forme de educație a publicului în spiritul pro-patrimoniu. Este necesară organizarea de expoziții în satele cercetate pentru a consolida cunoașterea patrimoniului cultural în comunități. În scopul cunoașterii și valorificării o acțiune benefică ar fi instituirea cadastrului privind patrimonial cultural și includerea acestora în planurile de urbanism și de amenajare a teritoriului. Realizarea unor publicații ar oferi publicului larg informațiile necesare pentru cunoaștere.

În raion activează 9 instituții muzeale, dinte care 2 s-au înregistrat în anul 2013 (muzeul de

istorie și etnografie din s. Cobani și muzeul de istorie și etnografie din s. Dușmani). Din bugetul raional sunt întreținute 5 instituții muzeale, din bugetele APL de nivelul I - 3 instituții și un muzeu este privat. Toate aceste muzee activează în spațiul rural, ce le atribuie un colorit deosebit, fiind mai aproape de rădăcinile neamului.

Pe parcursul ultimilor 3 ani instituțiile muzeale au fost vizitate în mediu de 12000 persoane la dispoziția cărora au fost expuse peste 13000 de exponate adunate cu multă grijă de colaboratorii acestor muzee. În aceste instituții sunt organizate un șir de activități, principalele fiind:

- Masa rotundă în muzeul din s. Cajba cu genericul „Trecutul care doare” (Întâlnire cu participanții războiului de pe Nistru);
- Seminar raional „La vatra strămoșească” – Muzeul s. Iabloana;
- Seminar raional „Represii și deportări” în satul Petrunca;
- Seminar raional de Ziua Națională a Poloniei în muzeul din s. Stârcea;
- Seminar raional „Odă pînii” - s. Cajba.

În instituțiile muzeale activează 7 specialiști cu studii superioare și 2 specialiști cu studii medii de specialitate.

În scopul stopării fenomenelor de distrugere, ignorare, cunoaștere și valorificare a patrimoniului cultural este necesar:

- informarea localnicilor și a vizitatorilor;
- campanii educaționale în școli și organizarea de vizite în locurile care reprezintă mărturii ale trecutului;
- lecții și conferințe publice destinate publicului larg.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unor instituții culturale de tradiție în raion (muzee, case de cultură, biblioteci); - Existența unei istorii culturale bogate a raionului; - Existența unor obiective culturale de importanță deosebită (situri arheologice, muzee, monumente istorice, etc.); - Evoluția pozitivă a fondului de carte; - Evoluția pozitivă a numărului de vizitatori în muzee; - Existența unui potențial creator foarte bine conturat la nivel raional (pictori, sculptori meșteri populari, etc.); - Existența clădirilor/ caselor tradiționale la nivel raional; - Existența parteneriatelor dintre instituțiile culturale și unitățile de învățământ; - Existența unor ansambluri folclorice profesioniste; - Existența Școlilor de Arte. 	<ul style="list-style-type: none"> - O parte dintre obiectivele de cultură se află într-o stare tehnică precară, care necesită intervenții imediate; - Starea avansată de degradare a unei mari părți din casele și căminele culturale; - Promovarea slabă a obiectivelor culturale; - Evoluția negativă a numărului de volume eliberate și a numărului de cititori; - Insuficiența valorificării a fondului de carte veche existent; - Inexistența unui teatru la Glodeni; - Lipsa unei Școli Populare de Artă; - Lipsa unor strategii bine gândite pentru fiecare instituție în parte; - Lipsa unor magazine/ puncte de valorificare a produselor meșteșugărești și de artizanat; - Lipsa activităților conexe în preajma obiectivelor culturale; - Lipsa posibilităților culturale de petrecere a timpului liber; - Slaba valorificare a potențialului cultural al siturilor arheologice.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea accesării fondurilor europene nerambursabile pentru activități culturale, inclusiv pentru proiecte transfrontaliere; - Adaptarea fondului de carte la noua tehnologie (achiziționarea de documente pe suport electronic); - Informatizarea bibliotecilor și a serviciilor 	<ul style="list-style-type: none"> - Nerezolvarea problemelor de infrastructură poate contribui la dispariția unor monumente istorice; - Dezinteres general pentru cultură; - Lipsa fondurilor locale necesare contractării de fonduri europene în domeniul cultural;

<p>oferite de acestea;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea promovării unor obiective culturale prin includerea în oferta turistică a raionului; - Extinderea rețelei biblionet și constituirea unei rețele raionale a bibliotecilor în vederea extinderii împrumutului inter-bibliotecar; - Existența Programelor raionale pentru finanțarea activităților culturale ale organizațiilor neguvernamentale, susținut de Consiliul Raional Glodeni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa posibilității afirmării artiștilor din raion; - Lipsa unor strategii guvernamentale de transfer al proprietății asupra cinematografelor; - Fonduri limitate (fiind insuficiente la nivelul necesităților); - Lipsa unor politici cultural-educaționale corelate ce duc la un dezinteres pentru prioritățile culturale locale; - Dispariția meșterilor și creatorilor populari de la nivel raional pe fondul lipsei posibilității valorificării produselor create; - Migrarea persoanelor talentate spre alte zone în afara arealului geografic glodenean.
--	--

Obiective si acțiuni — cheie :

- Dezvoltarea profesională a resurselor umane;
- Asigurarea circulației produsului cultural prin transformarea instituțiilor de cultură în Centre comunitare multifuncționale;
- Creșterea participării la activitățile culturale a cetățenilor;
- Promovarea culturii ca factor primordial al păstrării și dezvoltării identității naționale;
- implicarea raionului Glodeni, ca membru al Euroregiunii, în derularea proiectelor culturale transfrontaliere;
- crearea unor cercuri meșteșugărești pentru educarea și instruirea tinerei generații prin intermediul caselor și căminelor culturale, bibliotecilor, muzeelor, etc.;

5.6. Tineretul și sportul

Tinerii sunt o resursă vitală pentru dezvoltare, fiind agenții-cheie ai schimbării sociale, creșterii economice și inovației tehnologice.

Tinerii raionului Glodeni, sunt mai numeroși în structura populației, constituind 17,7 mii persoane, sau 29,7% din totalul numărului populației stabile, dar care se confruntă cu un șir de probleme.

Există discrepanțe privind accesul la educație între zonele rurale și cele urbane, între reprezentanții diferitor etnii (romii continuă să fie dezavantajați) și familiile vulnerabile. La încheierea studiilor aceștia intră pe piața de muncă a Moldovei cu scepticism vizavi de perspectivele de obținere a unui loc de muncă decent, care le-ar asigura venituri suficiente, deseori orientându-se spre alte țări de destinație sau preferă orașele Moldovei cu perspective mai mari, precum Bălți și Chișinău.

Instruirea profesională, dexteritățile de lucru pe calculator și cunoașterea limbilor străine sunt cele mai importante aspecte în obținerea unui loc de muncă. Cu toate acestea, mulți din ei nu cunosc deloc sau au abilități incipiente în utilizarea calculatorului, atestându-se o diferență între reprezentanții mediului urban și cel rural referitor la posibilitățile de căutare a unui loc de muncă. În consecință, rata șomajului este mai mare în rândul tinerilor comparativ cu populația generală.

Vulnerabilitatea adolescenților și tinerilor este condiționată de un șir de factori. Comportamentele riscante, precum consumul excesiv de alcool, droguri, sexul neprotejat sînt pe larg răspîndite și duc la apariția diferitor boli. Deseori astfel de cazuri imprudente au loc nu doar din cauza lipsei de informație și de educație, dar din cauza unor probleme sociale mai ample, cum ar fi supravegherea insuficientă din partea părinților, lipsa oportunităților de organizare a timpului liber, a educației nonformale, precum și lipsa participării tinerilor în activitățile comunității. Aceste probleme urmează a fi abordate nu doar prin intermediul programelor educaționale în domeniul sănătății, dar și prin crearea oportunităților de dezvoltare și petrecere a timpului liber, ceea ce ar duce la dezvoltarea abilităților noi și la cetățenie activă.

Pentru soluționarea problemelor legate de modul de viață și sănătate cu care se confruntă tinerii, se menționează două intervenții considerate dintre cele mai eficiente: educația în școli

bazată pe deprinderile de viață și serviciile de sănătate prietenoase tinerilor. Aceste două componente contribuie la prevenirea și gestionarea eficientă a majorității problemelor de sănătate pe care le au tinerii. Cu toate acestea, niciuna dintre acestea nu se implementează pe deplin, în pofida priorităților oferite de diverse politici naționale. Tinerii menționează printre obstacolele existente neîncrederea în personalul medical, lipsa banilor și nerespectarea confidențialității informațiilor.

Organizarea timpului liber și accesul la informații și servicii sînt domeniile în care discrepanța dintre zonele urbane și cele rurale este cea mai pronunțată. Majoritatea tinerilor din zonele rurale au acces la activitățile de recreare doar atît cît frecventează școala, iar după ce-și încheie studiile nu mai au această posibilitate. În plus, există bariere financiare în accesarea activităților de dezvoltare, atunci cînd acestea sînt disponibile, deoarece majoritatea nu mai sînt gratuite. În cea mai mare parte a timpului liber, tinerii din zonele rurale sînt angajați în lucrările casnice, comparativ cu celelalte activități sociale și de dezvoltare. De asemenea, aceștia navighează în Internet mai puțin decît colegii lor din zonele urbane.

Participarea în viața comunității nu este o prioritate pentru tineri. În același timp, comunitatea oferă tinerilor foarte puține activități în care ei ar putea participa, iar cele existente nu corespund necesităților și intereselor lor. Foarte puțini tineri fac parte din vreo organizație, precum grupuri de inițiativă, mass-media, ONG-uri, consilii locale, partide politice și grupuri religioase.

Consumul de alcool, șomajul și lipsa de educație morală și spirituală sînt cei mai importanți factori care duc la creșterea criminalității printre tineri. Conform datelor statistice oficiale, pe parcursul anilor 2011-2016 (I semestru) în raionul Glodeni, de către minori și cu participarea acestora au fost comise 138 de infracțiuni.

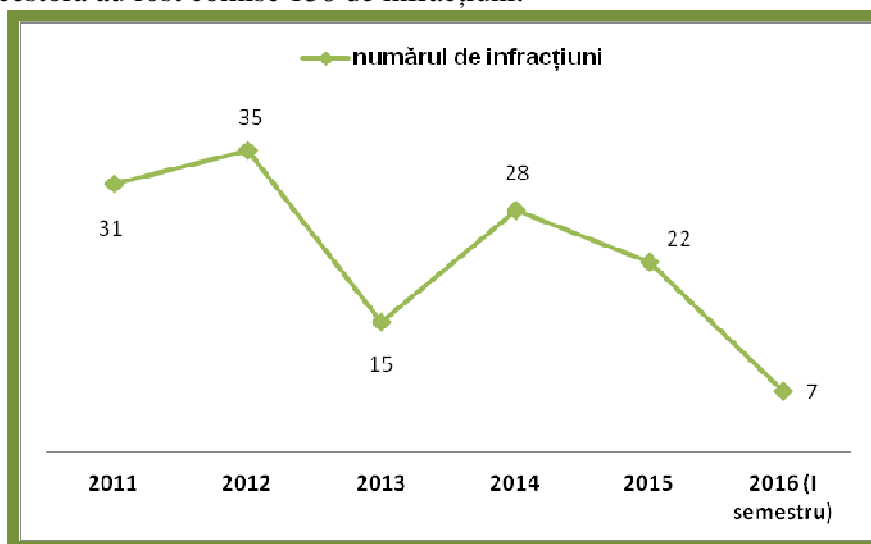

Fig. 21 Numărul infracțiunilor comise de către minori și cu participarea acestora pe teritoriul Raionului Glodeni în perioada 2011-2016 (I semestru), persoane.

Din numărul total de minori participanți la comiterea infracțiunilor pe perioada I semestru al anului 2016, 10 sunt băieți (cu 5 mai puțini decît în I semestru al anului 2015), iar 2 sunt fete cu vîrsta de 15-17 ani, 11 fiind domiciliați în localitatea comiterii infracțiunii, iar unul fiind domiciliat în altă localitate. Minorii proveniți din familii incomplete și social-vulnerabile, nu sunt încadrați în cîmpul muncii sau au abandonat școala, fiind domiciliați în localitatea comiterii infracțiunii. Pe parcursul a VI luni ale anului 2016, pe teritoriul raionului Glodeni a fost înregistrat un caz de tentativă de suicid cu vîrsta cuprinsă între 17-18 ani, metoda aplicată la comiterea tentativei de suicid fiind folosirea pastilelor și un caz de suicid prin strangulare a unui minor cu vîrsta cuprinsă sub 13 ani.

În rîndurile tinerilor poliția nu are autoritate și, în caz de comitere a infracțiunilor, aceștia preferă să apeleze mai degrabă la rețelele lor sociale. De aceea, reeșind din prioritățile și obiectivele Biroului siguranță copii, pe parcursul primelor 6 luni ale anului 2016 au fost desfășurate 82 de activități informativ-educative privind regulile de siguranță personală, prevederile Regulamentului circulației rutiere și măsurile de siguranță în mediul on-line.

Majoritatea reformelor de la noi trebuie să se axeze pe trei piloni – educație, sănătate și angajare, favorizând zonele rurale, mai ales că Moldova încă mai rămîne o țară preponderent rurală.

Activitatea sportivă în raion este asigurată de 36 de profesori de educație fizică și 12 antrenori.

Raionul dispune de un stadion cu capacitatea de peste 500 locuri, 48 terenuri sportive, inclusiv 12 de mini-fotbal, 14 terenuri de volei, 12 terenuri de fotbal, 4 terenuri de baschet, 3 terenuri de lupte, 21 săli de sport și 2 săli de dans.

Cu scopul propagării și dezvoltării fotbalului masculin și feminin, pe 10 iunie 2004 Consiliul Raional a adoptat decizia cu privire la întemeierea ÎM "Clubul de fotbal Glodeni", care pune accent pe activități de propagare a fotbalului în rîndul populației raionului Glodeni. Sarcina clubului constă în promovarea acestui gen sportiv printre tineretul studios, printre tinerii fotbaliști din raion, ca ei să fie captivați de mingea de fotbal, ca activitățile de pe stadion să înlocuiască alte preocupări nedorite.

Elevii-sportivi din raion au obținut performanțe atît în domeniul fotbalului, voleiului, baschetului, boxului și la judo, ocupînd primele locuri atît la Campionatele Naționale, Internaționale și Mondiale.

Totodată, pe lîngă sportul de performanță, în raionul Glodeni apare necesitatea dezvoltării sportului ca loisir (de recreere), în care poate fi integrată orice ființă, care poate participa, chiar dacă are dizabilități fizice, ori a depășit vîrsta. Cînd spunem sportul ca loisir nu excludem spațiul rural. Anume tineretul raionului Glodeni necesită acest tip de sport, care se caracterizează prin: căutarea grupului de companie, obținerea plăcerii, bucuriei și a repausului cu ajutorul jocurilor, competițiilor. În satele din raion activitățile sportive i-au amplexat în timpul verii, prin organizarea meciurilor de fotbal.

Strategia urmărește creșterea practicării sportului de către tineri, atît ca oportunitate de combatere a diferitelor patologii sociale, cît și ca mijloc de dezvoltare socială și biologică a tinerilor. Modul în care își petrec tinerii timpul liber, arată că aceștia au nevoie de oferte diversificate și de calitate de petrecere a timpului liber și consiliere în sensul valorificării depline a timpului liber în propriul lor interes, Strategia propunîndu-și să conducă la implementarea acestor obiective.

Obiectivele

- identificarea factorilor sociali, psihologici și demografici care influențează realizarea potențialului uman al tinerilor și participarea acestora;
- dezvoltarea cunoștințelor, atitudinilor și practicilor aplicate de tineri privind sănătatea lor;
- înlăturarea obstacolelor cu care se confruntă tinerii pe piața de muncă;
- identificarea rolului migrației în dezvoltarea tinerilor și viziunile acestora asupra viitorului lor;
- identificarea vectorului de dezvoltare a tinerilor, așteptările pentru viitor și domeniile lor de interes.

Obiective și acțiuni — cheie :

- elaborarea și implementarea Strategiei pentru tineret;
- cultivarea patriotismului în rîndurile tinerei generații și a respectului față de valorile naționale, tradițiile și obiceiurile din localități;
- organizarea timpului liber, sporirea oportunităților de practicare a culturii fizice și sportului în rîndurile tinerilor, altor pături sociale din mediu rural;
- sporirea accesului tinerilor la serviciile publice de educație, formare profesională, programe de sănătate și ocupare a forței de muncă;
- identificarea programelor de ocupare și angajare în cîmpul muncii pentru tinerii absolvenți ai instruirii profesionale, identificarea posibilităților de stimulare a angajatorilor care vor angaja tinerii din familii dezavantajate în cîmpul muncii și semnarea acordurilor și contractelor de angajare cu angajatori;
- extinderea colaborării organizațiilor de tineret cu alte organizații ale societății civile;
- crearea centrelor de tineret în localitățile rurale;
- sporirea gradului de conlucrare dintre autoritățile publice locale și tinerii din localități.

5.7. Societatea civilă.

O societate democratică reală se construiește în timp îndelungat. Un prim pas însă pentru o democrație funcțională îl reprezintă instituțiile și mecanismele democratice, iar societatea civilă, în acest context, acționează ca mecanism reglator pentru societățile democratice.

Societatea civilă a raionului Glodeni se constituie din organizații neguvernamentale, sindicate, partide politice, organizații de femei ș.a. Organizațiile neguvernamentale create își desfășoară activitatea în diferite domenii, însă nu poate fi realizată o delimitare clară a numărului lor pe domenii de interes major, deoarece marea lor majoritate activează în mai multe direcții.

În raionul Glodeni predomină ONG-urile din domeniul agricol. Asociația Obștească "Centrul de Consultanță și Școlarizare în Agricultură Glodeni" activează în cadrul proiectului ACSA din septembrie 2001, acordând servicii de consultanță și instruire producătorilor agricoli din raionul Glodeni. Organizația Regională Bălți a Federației Naționale a Fermierilor din Republica Moldova oferă instrucțiuni, consultanță și informare, prestează servicii în agricultură.

Filiala orașului Glodeni "Crucea Roșie" este organizația comunitară care activează în baza fondurilor de binefacere transferate de către persoanele fizice și juridice. Filiala organizează întâlniri, seminare împotriva violenței în familie, violenței în muncă, combaterea HIV/SIDA, acordă ajutoare umanitare, etc.

Societatea civilă în mass-media este reprezentată de Ziarul săptămânal „Cîmpia Glodenilor”, care este o publicație periodică a CR Glodeni fondată pe 25.09.2003 ca un ziar informațional, iar obiectivul redacției este de a găsi forme eficiente și interesante de prezentare a evenimentelor.

Compania "Megan TV" SA a fost înființată în toamna anului 1997, creînd posturile "TV Prim" și "Radio Prim", dedicate informării despre principalele evenimente cultural-economice și social-politice.

Sindicatul în Raionul Glodeni promovează principiile fundamentale ale mișcării sindicale: unitate în acțiuni, solidaritate, democrație, care au drept scop asigurarea și consolidarea acțiunilor organizațiilor membre în vederea protejării drepturilor sindicale ale acestora și sunt parte a sistemului de parteneriat în sfera muncii în raporturile stabilite între Federație și autoritățile respective, de asemenea negociază și semnează convenții colective.

În raionul Glodeni activează câteva organizații sindicale primare:

- Asociația Sindicală a Federației SINDASP;
- Consiliul Raional al Sindicatului Educației și Științei CRSEȘ;
- Sindicatul Ramural în domeniul Culturii;
- Uniunea Teritorială a Sindicatelor din Agricultură și Alimentație „Agroindsind”;
- Sindicatul „Sănătatea”;
- Sindicatul din sfera deservirii sociale și producerii de mărfuri „Sindindcomservicii”;
- Sindicatul din Telecomunicații;
- Sindicatul „Servicii Pază și Detectivi”;
- Sindicatul SINSILVA.

Rolul partidelor politice din raion este de a realiza educație politică și de a propune candidați la alegeri și la constituirea autorităților publice. Mai mult, partidele informează și ghidează cetățenii cu ocazia referendumului și îi mobilizează în cazul inițiativelor legislative. Pe teritoriul raionului activează organizațiile teritoriale a următoarelor partide politice:

- Partidul Democrat din Moldova;
- Partidul Nostru;
- Partidul Liberal Democrat din Moldova;
- Partidul Socialiștilor din Republica Moldova;
- Partidul Comuniștilor din Republica Moldova;
- Partidul Liberal;
- Blocul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova — Iurie Leancă”.

Asociațiile religioase ale raionului Glodeni sunt reprezentate de bisericile ortodoxe din mediul urban și rural, parohiile romano-catolice, comunitatea religioasă a Martorilor lui Iehova, comunitatea religioasă a adventiștilor de ziua a șaptea, biserica creștinilor evangheliști bapțiști.

Societatea civilă sunt parteneri activi în implementarea politicilor și strategiilor de

dezvoltare durabilă, deoarece prin participarea lor activă contribuie la atingerea scopurilor Strategiei propriu zise, dezvoltarea comunității, sporirea gradului de angajament social al populației. Organizațiile neguvernamentale din raion participă la rezolvarea diferitor probleme sociale, promovează activitatea de voluntariat, desfășoară activități de prevenire a traficului de ființe umane, în special de femei, realizează activități ecologice și de salubritate, promovează micul business, în bază de proiecte deschid Centre de Resurse pentru tineri, voluntari etc.

Pentru a implementa cele mai eficiente soluții menite să creeze o bază solidă pentru o dezvoltare coerentă și continuă a societății civile au fost formulate următoarele recomandări:

a) Dezvoltarea unui ajutor mai activ din partea Consiliului Raional privind:

- facilitarea condițiilor fiscale;
- planificarea/includerea în bugetul raionului și a celor locale a cheltuielilor referitoare la finanțarea activității ONG-urilor;
- facilitarea procesului de obținere a statutului de utilitate publică pentru toate ONG-urile.

b) Constituirea de fonduri locale:

- crearea unui cadru legal/normativ ce prevede regulile de constituire și de administrare a fondurilor locale;
- atragerea reprezentanților mediului de afaceri local și internațional în procesul de constituire a fondurilor;
- implicarea instituțiilor de stat și a organizațiilor neguvernamentale în acest proces.

c) Crearea unor parteneriate trilaterale stat-societatea civilă- mediul de afaceri:

- elaborarea unor proiecte care prevăd parteneriate largi cu implicarea celor trei sectoare (guvernamental, civil, privat);
- deschiderea unui dialog constructiv între instituțiile de stat și mediul de afaceri, societatea civilă - mediul de afaceri, instituțiile de stat-societatea civilă;
- acordarea unui sprijin reciproc între cele trei sectoare (de caracter legislativ, financiar, operațional etc.)

În cele din urmă, societatea civilă se dezvoltă odată cu instituțiile de stat, reprezentanții mediului de afaceri, statul per ansamblu. Or, eficientizarea sectorului asociativ poate genera evoluții în celelalte sectoare și viceversa. Prin urmare, consolidarea sectorului neguvernamental va influența pozitiv celelalte două, contribuind la democratizarea societății moldovenești și apropierea acesteia de realitățile europene.

5.8. Protecția socială a populației.

Nevoia unei securități individuale și colective a existat dintotdeauna. Unul din elementele principale ce țin de crearea condițiilor optime și asigurarea cadrului vital al oamenilor este protecția socială. Prin **protecție socială** se înțelege ansamblul instituțiilor, structurilor și rețelelor de servicii, al acțiunilor destinate creării unor condiții normale de viață pentru toți membrii unei societăți și mai ales pentru cei cu resurse reduse de autorealizare și cuprinde două componente: *asigurările sociale* și *asistența socială*, care se completează reciproc.

La nivel raional, organizarea sistemului de protecție socială se bazează pe Direcția Asistență socială și Protecție a Familiei Glodeni, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni.

Sistemul public de asigurări sociale în raionul Glodeni este administrat și gestionat de Casa Teritorială de Asigurări Sociale (CTAS). Prestațiile de asigurări sociale reprezintă un venit de înlocuire pentru pierderea totală sau parțială a veniturilor ca urmare a vârstei, invalidității, accidentelor, bolilor, maternității, pierderii locului de muncă sau decesului.

La finele anului 2015, la evidența CTAS Glodeni se aflau circa 14528 beneficiari de diferite tipuri de prestații sociale. De pensii, în anul de raportare, au beneficiat 12411 persoane. În dependență de categoriile de pensii beneficiarii se divizează după cum urmează:

- Pentru limită de vârstă – 10189 persoane;
- De invaliditate – 1764 persoane;
- De urmaș – 301 persoane;
- Alte categorii – 157 persoane.

Histograma prezentată mai jos demonstrează dinamica contingentului beneficiarilor de pensii, de alocații sociale de Stat, de îndemnizații adresate familiilor cu copii din sistemul public de asigurări sociale în perioada anilor 2012 -2015.

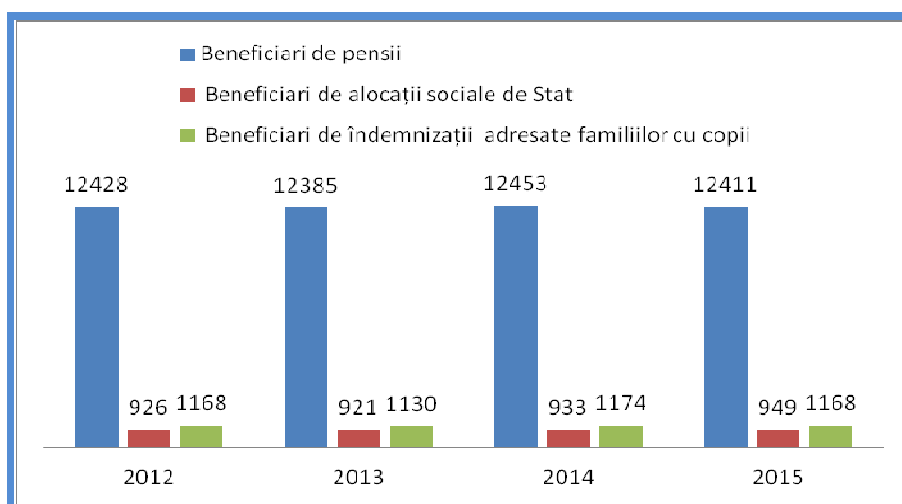

Fig. 22 Contingentul beneficiarilor de pensii, de alocații sociale de Stat, de indemnizații adresate familiilor cu copii pe parcursul anilor 2011-2015, persoane.

Astfel, mijloacele financiare destinate protecției sociale transferate în perioada anului 2015, au alcătuit suma de 174188,4 mii lei (cu 24 la sută mai mult față de anul 2012), dintre care pentru fondul de pensii - 161257,2 mii lei, pentru indemnizațiile adresate familiilor cu copii - 8664 mii lei.

De alocații sociale de stat în anul 2015 au beneficiat 949 persoane, în acest scop fiind transferate 4267,2 mii lei.

Cuantumul indemnizației unice la nașterea copilului pe parcursul anilor 2010 - 2014 a înregistrat o creștere considerabilă și constituie:

Tabel 9

Cuantumul indemnizației unice la nașterea copilului, lei

Pentru copiii născuți în anul	La nașterea primul copil	La nașterea fiecărui copil următor
2010 - 19 aprilie 2011	1700 lei	2000 lei
de la 20 aprilie 2011	2000 lei	2300 lei
2012	2300 lei	2600 lei
2013	2600 lei	2900 lei
2014	3100 lei	3400 lei

Îndemnizația unică la nașterea copilului pe parcursul anului 2015 a fost acordată pentru 569 copii. Tot în această perioadă, pentru 752 copii a persoanelor neasigurate s-a acordat, din contul mijloacelor bugetului de stat, indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului pînă la vârsta de 1,5 ani, iar pentru 416 copii s-a acordat indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului pînă la vârsta de 3 ani.

Pentru plata indemnizațiilor adresate familiilor cu copii, în anul de gestiune, au fost transferate surse financiare în sumă de 8664 mii lei sau cu 462 mii lei mai mult decît în anul 2014.

Pensia medie lunară pe parcursul anilor 2012-2015 a înregistrat o creștere de 21,3%, datorată recalculării anuale a acestei plăți, constituind 1085,33 lei în 2015 față de 894,66 lei în 2012 .

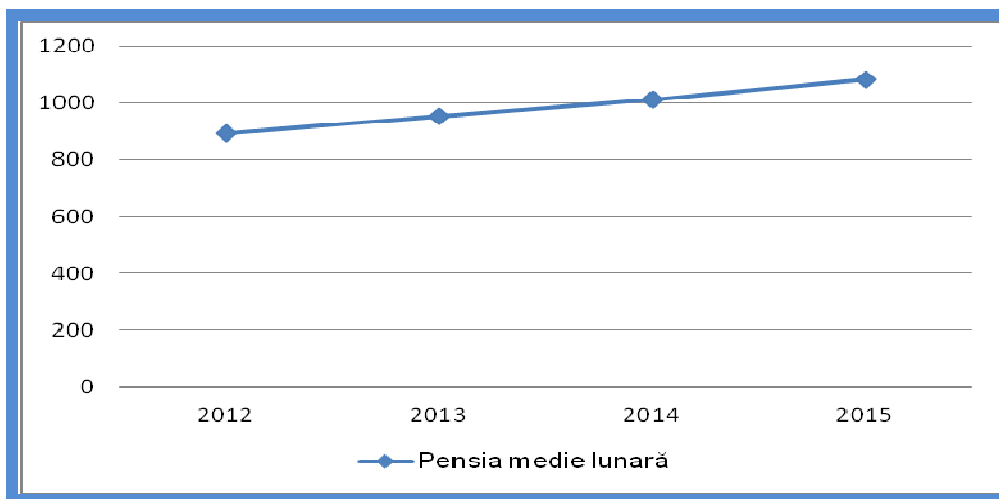

Fig. 23 Dinamica pensiei medii lunare pe perioada anilor 2012-2015, lei.

Un compartiment important al protecției sociale a populației îl reprezintă sistemul de asistență socială. **Asistența socială** reprezintă o activitate de ajutorare a oamenilor (prin susținere și protecție, corecție și reabilitare) să-și învingă greutățile, să-și dezvolte capacitățile de a soluționa de sine stătător problemele. Asistența socială și susținerea socială a păturilor defavorizate se realizează prin politica Consiliului Raional și consiliilor locale în domeniu. Obiectivul de bază al Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Glodeni constă în contribuția la îmbunătățirea calității vieții persoanelor în dificultate prin asigurarea asistenței sociale în raion, promovarea și implementarea legislației în domeniul protecției drepturilor copilului, crearea, dezvoltarea și acordarea serviciilor de asistență socială la nivel teritorial în conformitate cu politica națională și strategiile din domeniu.

Pe parcursul anilor 2012-2015, beneficiau de prestații sociale din partea Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Glodeni, următoarele categorii de invalizi:

Tabel 10

Dinamica contingentului beneficiarilor de prestații sociale în perioada anilor 2012 -2015, persoane.

INDICATORI	Unitatea de măsură	anul 2012	anul 2013	anul 2014	anul 2015
Numărul beneficiarilor total,inclusiv:	persoane	3175	3211	3240	3892
▪ invalizi de gradul I	persoane	467	468	473	614
▪ invalizi de gradul II	persoane	1867	1874	1884	2068
▪ invalizi de gradul III	persoane	412	426	432	642
▪ invalizi din copilărie	persoane	429	443	451	568

În perioada anilor 2012-2015 au fost transferate mijloace financiare destinate protecției sociale după cum urmează:

- în anul 2012 – 2533,8 mii lei;
- 2013 – 2537,7 mii lei;
- 2014 – 2612,8 mii lei;
- 2015 – 3170,2 mii lei.

Structura mijloacelor financiare destinate protecției sociale pe perioada anilor 2012-2015 se prezintă în figura de mai jos.

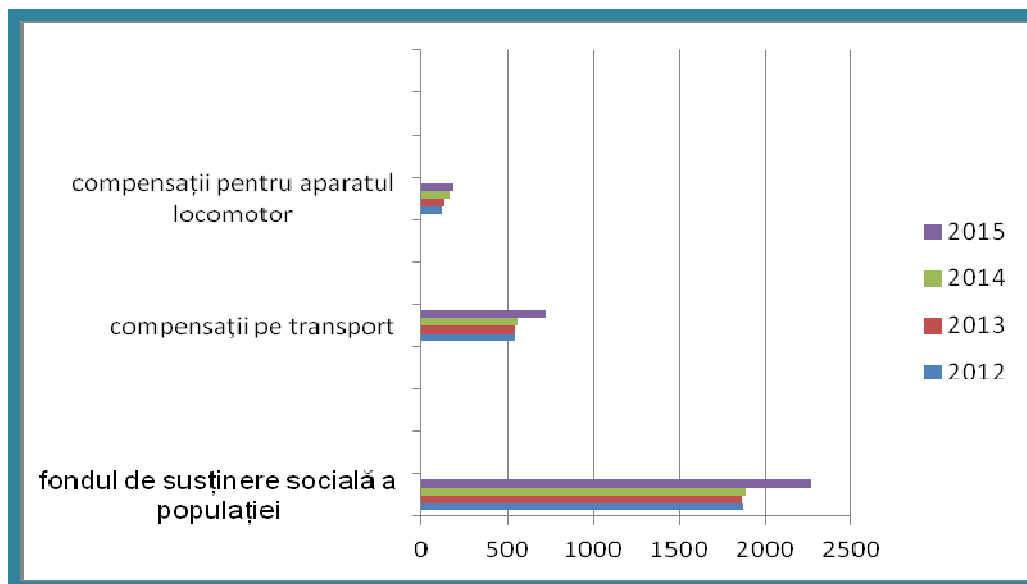

Fig. 24 Structura mijloacelor financiare destinate protecției sociale pe perioada anilor 2012-2015, mii lei.

În sistemul integrat de protecție socială a populației activează structuri adecvate de asistență la nivel local cu servicii specializate, ce acordă diverse servicii celor mai vulnerabile categorii de populație.

Serviciul îngrijire socială la domiciliu este format din 2 șefi ai serviciului și 54 lucrători sociali, care deservește 498 persoane solitare și inapte de muncă. Serviciul oferă o gamă de servicii de calitate la domiciliul persoanelor în etate singuratică și persoanelor cu dizabilități, pentru a menține pe cât posibil aceste persoane în comunitate și familie, pentru menținerea abilităților de viață independentă, precum și reintegrarea lor în comunitate.

Unui lucrător social îi revin în medie 8-10 beneficiari în localitățile rurale și 10-12 beneficiari în localitatea urbană.

În cadrul Serviciului se prestează următoarele tipuri de servicii:

- Consiliere;
- Suport pentru: - procurarea, din mijloacele financiare ale beneficiarului, a produselor alimentare, a mărfurilor de uz casnic și a medicamentelor; - procurarea hranei, livrarea prânzurilor calde (după caz); - plata din mijloacele financiare ale beneficiarului, a unor servicii comunale; - îngrijirea locuinței și a gospodăriei; - predarea și ridicarea obiectelor de uz casnic și a hainelor la/de la spălătorie, curățătorie chimică, reparație; - realizarea igienei personale; - organizarea procesului de adaptare a locuinței la nevoile persoanei; - antrenarea beneficiarului în activități sociale și culturale; - întreținerea corespondenței cu rudele și prietenii; - organizarea procesului de procurare și transportare, din mijloacele financiare ale beneficiarului, a combustibilului la domiciliu; - după caz încălzirea sobelor.

La evidența Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei se află 144 copii cu dizabilități. Conform HG nr. 372 din 06.05.2010, dreptul de a primi bilete de tratament sanatorial, au persoanele în etate și cu dizabilități, care au atins vârsta de 18 ani. În I semestru al anului 2016 de bilete de tratament au beneficiat 58 persoane în etate și cu dizabilități la centre de reabilitare sanatorială din subordinea MMPSF al Republicii Moldova: centrul "Victoria", or. Sergheevca, Ucraina și centrul "Speranța" din or. Vadul-lui-Vodă.

În scopul eficientizării activității DASPF Glodeni se propun următoarele sarcini:

- Implementarea serviciului social alternativ celor rezidențiale „**Casa comunitară**”, destinat persoanelor cu dizabilități severe, care necesită asigurarea continuă a condițiilor minime de asistență, protecție, îngrijire și asistență, pentru a se dezvolta și include în comunitate.
- Implementarea și dezvoltarea serviciului contra plată în serviciul „**Îngrijire socială la domiciliu**”.
- Dezvoltarea continuă a serviciului social „**Asistența personală**”, mărirea numărului asistenților sociali.
- Implementarea serviciului „**Asistență parentală profesionistă**”, destinat copiilor, care sunt separați de familia lor naturală.

În or. Glodeni, satele Balatina, Fundurii Vechi și Sturzovca activează 4 Centre Comunitare

Multifuncționale, de serviciile cărora beneficiază familiile cu copii în situație de risc, tinerii în situație de risc, persoanele în etate, cu dizabilități.

Centrele dispun de asistent social, psiholog, kinetoterapeut, pedagog, asistent medical. Zilnic fiecare centru poate deservi circa 50 de beneficiari, dispunând de asemenea de câte 13 locuri de plasament. Aici se oferă servicii de recuperare și reabilitare psihosocială, suport educațional, terapie ocupațională, kinetoterapie, asistență socială și medicală, dezvoltarea deprinderilor de viață, dezvoltarea vocațională și profesională pentru tineri, plasament temporar/îngrijire, socializare și petrecerea timpului liber, cantină socială.

În câteva luni un Centru Comunitar va fi inaugurat și în saul Cobani.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> -Scăderea mortalității infantile în ultimii trei ani; -Rata șomajului înregistrat în rândul populației feminine s-a diminuat; -Creșterea numărului de specialiști calificați și recalificați în domeniul asistenței sociale; -Existența serviciilor de îngrijire la domiciliu (copii, persoane cu handicap, vîrstnici); -Existența formelor asociative de organizare pentru promovarea drepturilor persoanelor cu HIV/SIDA și integrarea lor socio-profesională; 	<ul style="list-style-type: none"> -Evoluția negativă a sporului natural al populației; -Evoluția pozitivă a ratei de divorțialitate pe fondul migrării unuia dintre parteneri la muncă în străinătate; -Sold migratoriu negativ; -Necorelarea ofertei locale de muncă cu cererea; -Lipsa informării populației cu privire la drepturile și obligațiile angajaților și angajatorilor în contextul concedierilor; -Funcționalitate deficitară a structurilor consultative existente în profil teritorial; -Număr redus de specialiști pregătiți pentru acordarea asistenței sociale specifice în mediul rural; -Monitorizare slabă a situației persoanelor cu deficiențe din mediul rural; -Inexistența asociațiilor de dezvoltare rurală durabilă; -Starea de dependență socială a peste jumătate din familii față de suportul pasiv oferit de stat sub forma alocațiilor de susținere; -Slaba dezvoltare a serviciilor sociale specializate pentru unele categorii de beneficiari (ex: vîrstnici); -Numărul mare al părinților plecați la muncă în străinătate; -Nevoie de servicii de educație parentală neacoperită, nu doar la nivelul familiilor copiilor asistați, ci și în cadrul familiilor în care există probleme de relaționare; -Insuficiența serviciilor de prevenire a separării copilului de familie; -Trendul ascendent al numărului de copii și femei, victime ale violenței domestice; -Creșterea numărului de abuzuri sexuale, mai ales asupra copiilor; -Insuficiența ONG-urilor active pe servicii sociale specializate comparativ cu necesitățile la nivel raional; -Disponibilitate scăzută a comunității locale de a practica voluntariat în cadrul organizațiilor non-guvernamentale; -Dificultăți în asigurarea cofinanțării și concesionării serviciilor sociale, condiții necesare

	<p>pentru accesarea fondurilor europene;</p> <p>-Număr mic al organizațiilor neguvernamentale locale active în domeniul civic și de stimulare a implicării în rezolvarea problemelor comunității;</p>
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>-Posibilitatea accesării fondurilor structurale europene;</p> <p>-Posibilitatea dezvoltării de parteneriate între APL și sectorul non-guvernamental;</p> <p>-Posibilitatea dezvoltării parteneriatului public-privat și a dezvoltării comunitare durabile;</p> <p>-Posibilitatea preluării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la metodologia de abordare a problematicii specifice;</p> <p>-Posibilitatea de a utiliza și dezvolta antreprenoriatul social cu scopul creării unităților protejate pentru scăderea gradului de dependență al persoanelor cu deficiențe;</p> <p>-Dezvoltarea centrelor de consiliere și sprijin pentru familii;</p> <p>-Eficientizarea activității de informare și de accesibilizare a spațiilor pentru persoanele cu handicap;</p> <p>-Existența la nivel național a legislației care reglementează serviciile sociale și standardele de calitate;</p> <p>-Existența cadrului legislativ ce creează facilități pentru unitățile economice care angajează persoane din grupurile vulnerabile în vederea integrării acestora în societate;</p> <p>-Dezvoltarea voluntariatului și a spiritului civic la nivel național;</p> <p>-Dezvoltarea voluntariatului și a asocierii pentru dezvoltare rurală;</p> <p>-Existența structurilor consultative în care reprezentanții principalilor instituții (medic, preot, polițist, etc.) la nivel local pot dezvolta componenta voluntară;</p> <p>-Posibilitatea promovării programelor cu sprijinul politicianilor din raion;</p> <p>-Dezvoltarea serviciilor de prevenire a separării copilului de părinți cu reaplicarea proiectelor de creare a Centrelor de Consiliere pentru Părinți și Copii.</p>	<p>-Criza economică poate determina repatrierea forței de muncă, crescând numărul populației active neocupate;</p> <p>-Creșterea continuă a ratei șomajului;</p> <p>-Salarizare nemotivantă a persoanelor cu studii superioare și de specialitate care activează în domeniul asistenței sociale;</p> <p>-Lipsa unui cadru standardizat și legislativ pentru structurile instituționale specifice pentru protecția familiilor;</p> <p>-Lipsa finanțării organizațiilor non-guvernamentale poate duce la dispariția acestora;</p> <p>-Lipsa ofertelor de muncă pentru grupurile vulnerabile;</p> <p>-Pe fondul unei lipse de educație în spiritul legiferării nucleului familial, societatea este amenințată;</p> <p>-Cadrul legislativ deficitar în domeniul violenței domestice sau abuzurilor sexuale;</p> <p>-Capacitatea redusă a instituțiilor publice de a (co)finanța proiecte sociale;</p> <p>-Creșterea numărului copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate;</p> <p>-Creșterea numărului de cazuri de violență în familie și alte conflicte în comunitatea locală;</p> <p>-Accentuarea gradului de îmbătrânire demografică și în perioada următoare;</p> <p>-Lipsa capacității autorităților locale de a asigura continuitatea proiectelor inițiate de sectorul ONG care nu le mai poate astfel susține;</p> <p>-Aplicarea întocmai a standardelor minime de calitate determină costuri financiare și umane ridicate pentru furnizarea respectivelor servicii sociale.</p> <p>-Gestionarea defectuoasă de către organismele intermediare și echipele de asistență tehnică a proiectelor regionale și naționale.</p>

În scopul eficientizării activității Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Glodeni este necesară executarea următoarelor sarcini:

1. sporirea capacității DASPF de a distribui servicii complexe de asistență socială pentru păturile cele mai vulnerabile, care va include crearea unui sistem de administrare și de tehnologii informaționale de trei nivele:

- introducerea sistemului de identificare a beneficiarilor (persoane și familii) de asistență socială;

- îmbunătățirea calității de organizare a asistenței sociale – procesele de aplicare, de pregătire a documentelor, luarea de decizii și distribuirea prestațiilor de asistență socială;
- monitorizarea și evaluarea eficienței diverselor forme de asistență socială;
- 2. crearea și consolidarea rețelei de asistență socială, creșterea capacităților profesionale, organizarea activității în echipe;
- 3. sensibilizarea opiniei publice spre tendința de dezinstituționalizare a copiilor și persoanelor adulte cu dizabilități, introducerea unor forme noi de protecție de tip neinstituționalizat ca alternative la cele instituționalizate;
- 4. deschiderea cantinelor sociale prin atragerea surselor financiare de la proiecte investiționale, agenți economici, ONG-uri, organelor administrației publice locale;
- 5. adaptarea în toate localitățile raionului a instituțiilor de menire socio-culturală la necesitățile persoanelor cu dizabilități locomotori, asigurarea accesibilității la infrastructura socială (pante de acces);
- 6. deschiderea serviciului de asistență parentală profesionistă cu stabilirea statelor respective pentru serviciu: un manager, un asistent social și psiholog;
- 7. identificarea cuplurilor mamă-copil și femeilor în situații de risc și acordarea serviciilor specializate de asistență socială în regim rezidențial pentru diminuarea riscurilor sociale.

VI. Starea mediului ambiant.

6.1. Fondul forestier al raionului Glodeni.

”Ca pădurile unei țări să poată prospera, ele au înainte de toate nevoie de căldura și roua inimii omenesti”.

Pădurile numite și aurul verde sau plămînul planetei sunt cea mai de preț podoabă a Terei.

Republica Moldova are un deficit cronic de resurse forestiere. Este o situație care s-a creat pe parcursul a unei perioade îndelungate, fiind determinată de un șir de factori social-economici importanți.

În raionul Glodeni, suprafața totală a Fondului silvic reprezintă 10,9 mii ha, adică 14,4 % din suprafața totală a raionului, plantațiile forestiere constituind 10,6 mii ha sau 97,2% din suprafața fondului silvic al raionului, ori 14,05% din suprafața totală a raionului.

Rezervația Naturală ”Pădurea Domnească”, formată în anul 1993, gestionează pe teritoriul raionului aproximativ 3076 ha din totalul de 5763 ha.

Pădurile gestionate de Întreprinderea de Stat pentru Silvicultură constituie 4,1 mii ha. Restul, 3,42 mii ha se află în gestiunea primăriilor din raion.

Factorii principali care influențează negativ starea pădurilor sunt: starea sanitară a arborilor, tăierile ilicite a lor, poluarea cu deșeuri și pășunatul neautorizat al animalelor domestice.

Pentru a stopa aceste acțiuni este necesară implementarea unui sistem de management și monitorizare adecvat și eficient de protejare a pădurilor, tratarea bolilor arborilor, astuparea scorburilor, efectuarea tăierilor sanitare, care includ înlăturarea arborilor în stare avariata, bolnavi și uscați.

Referindu-ne la tăierile ilicite, în foarte multe cazuri, sărăcia, lipsa surselor de existență sau alte necesități vitale îi constrînge pe cetățeni să încalce legea. Deaceia, este necesară o nouă abordare, care să reliefeze interesul social și să se i-a măsuri, cum ar fi:

- majorarea sancțiunilor pentru contravențiile silvice, în special tăierile ilicite de arbori și arbuști;
- trecerea la tehnologii de utilizare eficientă a energiei, prin instalarea utilajelor (ex. sobe, cuptoare) termoenergetice cu un randament înalt, construcțiilor locative calitative din punct de vedere a conservării energiei;
- neadmiterea majorării prețurilor la produsele din lemn (în special a lemnului de foc/energetic) pentru categoriile defavorizate ale societății, astfel excluzîndu-se practica discriminării populației locale care nu este în stare să achiziționeze masa lemnoasă;
- de a promova educația ecologică a tinerei generații pentru a proteja mediul și a folosi rațional resursele naturale, pentru a nu admite distrugerea acestora, pentru a nu polua teritoriul, unde activează sau locuiesc.

Managementul forestier trebuie să prevadă și mecanisme de reglementare a pășunatului, o parte componentă ar fi raționalizarea șeptelului la posibilitatea (bonitatea) terenurilor și managementul durabil al pajiștilor publice.

Pentru a diminua daunele provocate prin pășunatul pădurilor se impun următoarele măsuri:

- o conștientizare a populației asupra influențelor negative care le are pășunatul în păduri și o intensificare a fertilizării terenurilor proprii ale cetățenilor pentru creșterea producției de fân la hectar și prin introducerea în cultură și a altor plante forestiere ca trifoiul, lucerna, etc.;
- o mai bună îngrijire și furajare a vitelor la grajd, îndeosebi în afara perioadelor de vegetație, accentul punându-se nu pe numărul, ci pe calitatea lor;
- amenajarea golurilor printr-un pășunat rațional, prin însămânțarea și supraînsămânțarea cu ierburi valoroase, curățirea, nivelarea, graparea și fertilizarea terenului, etc.;
- recoltarea de iarbă din plantații cu secera, etc.

Cetățenii nu vor mai lăsa vitele nesupravegheate în pădure și în locurile unde pășunatul este interzis.

În concluzie, adăugăm faptul că în arsenalul mijloacelor pentru menținerea echilibrului ecologic, pentru protecția și ameliorarea mediului înconjurător, pădurea constituie cel mai important factor natural, foarte eficient, stabil și inepuizabil.

6.2. Resursele naturale și protecția mediului ambiant.

Resursele naturale ar trebui să fie o rampă de lansare pentru viitor, nu o supapă de supraviețuire pentru prezent, iar exploatarea lor trebuie făcută atunci când este profitabilă. Resursele minerale ale unei țări sunt cele mai importante rezerve pe care le deține. Evident, fiind epuizabile, cel mai important lucru este să fie utilizate în mod coerent, să fie investite în domenii care ar putea acoperi în viitor găurile din buget create de dispariția acestora.

Relieful în zona raionului Glodeni reprezintă o câmpie deluroasă, fragmentată de văi și râpi.

Bogățiile subsolului sunt reprezentate de prundiș, nisip și argilă. Zăcămintele minerale din raza de activitate a Agenției Ecologice Glodeni sunt folosite ca materie primă în domeniul construcțiilor și în alte scopuri, aceste zăcămintele fiind extrase în mod deschis. Pe teritoriul raionului Glodeni sunt amplasate 2 cariere de piatră, obiectul de activitate al cărora fiind extracția și prelucrarea materialelor nemetalifere, în timp ce extragerea argilei și a nisipului se efectuează în cantități mici în diferite localități ale raionului.

Solurile sunt în majoritatea lor ciornoziomuri argilo-nisipoase. Vegetația este reprezentată de plante de stepă și silvostepă - negară, graminee, stejar, salcîm alb, plop, frasin, arțar, ulm, alun, soc, porumbar, măceș ș. a., iar fauna este reprezentată de mistreț, vulpe, nevăstuică, jder, căprioară, țistar, șoarece-de-cîmp, iepure, potîrniche (în stepă), ciocănitore, turturică, fazan, rață-sălbatică, lișiță, bîtlan (în lunca Prutului), etc.

Resursele acvatice se compun din râurile Camenca, Camencuța, Căldărușa, Glodeanca, Copăceanca, Șovețul Mare și Mic ș. a., ce străbat teritoriul raionului, iar râul Prut marchează dinspre vest frontiera cu România. Întreg teritoriul este împînzit de lacuri și iazuri artificiale cu o suprafață de circa 1880 ha.

Mediul ambiant este cel mai important lucru pentru om, după propria viață, care ne asigură absolut toate resursele folosite zilnic: apă, hrană, energie electrică, îmbrăcăminte, oxigen, combustibil, lemn, metale.

Mediul înconjurător apare ca o realitate pluridimensională care include nu numai mediul natural, dar și activitatea și creațiile omului, acesta ocupînd o dubla poziție: de "component" al mediului și de "consumator", de beneficiar al mediului.

Conform principalilor indicatori prezentați de către Inspekția Ecologică Glodeni, pe parcursul anilor 2011-2015 s-au înregistrat următoarele rezultate:

Tabel 11

Principalii indicatori prezentați de către Inspekția Ecologică Glodeni pentru anii 2011-2015

Indicatori	Unitate a de măsură	Efectiv anul 2011	Efectiv anul 2012	Efectiv anul 2013	Efectiv anul 2014	Efectiv anul 2014
1	2	3	4	5	6	7

Investiții în capital fix pentru protecția mediului ambiant și folosirea rațională a resurselor naturale-total	mln	3,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Numărul gunoiștelor	unități	31	31	31	31	31
Din ele gunoiști autorizate	unități	24	24	24	24	24
Plata pentru resursele naturale-total, inclusiv:	lei	100656	110000	85310	128922	124878
-pentru resurse acvatic	lei	62227,2	60000,0	51063	78892	72573
-pentru resurse minerale	lei	37255,9	35000,0	31311	47980	48999
Volumul de apă folosită-total	mii. m.c	38,6	39,5	40,0	132,8	155,9
inclusiv-pentru necesitățile de producție	mii. m.c.	1,65	1,80	2,0	5,5	4,5
Degajarea substanțelor dăunătoare în aerul atmosferic-total	tone	210	205	200	204	205

În rezultatul analizei principalilor indicatori, se constată faptul, că pe parcursul anilor 2012-2015 investițiile în capital fix pentru protecția mediului ambiant și folosirea rațională a resurselor naturale s-au menținut la același nivel, dar s-au diminuat cu 1,0 mln lei față de anul 2011.

Capacitatea depozitelor menajere de pe teritoriul raionului Glodeni constituie 932900 m³. Volumul deșeurilor menajere solide depozitate în depozitele raionului Glodeni pînă în anul 2013 constituie 841176 m³. Suprafața totală a depozitelor constituie 48,2 ha. Toate depozitele de pe teritoriul raionului Glodeni sunt la balanța primăriilor din localitățile în care sunt amplasate.

HARTA DEPOZITELOR DE DEȘURI DE PE TERITORIUL RAIONULUI GLODENI

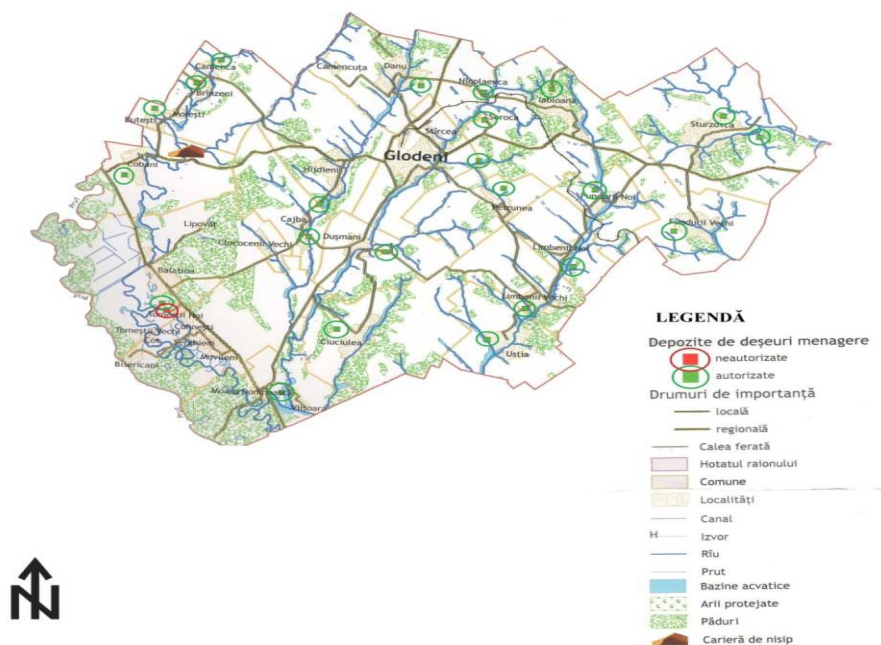

Fig. 25 Harta depozitelor de gunoi de pe teritoriul raionului Glodeni.

Colectarea, transportarea și selectarea deșeurilor menajere solide (DMS) în raionul Glodeni nu se efectuează centralizat, decît în orașul Glodeni și satele Fundurii Vechi, Hîjdieni și Petruna. Numărul locuințelor care beneficiază de servicii de colectare a deșeurilor constituie 4160 (17,5% din totalul gospodăriilor casnice din raionul Glodeni), după cum urmează:

- în Or. Glodeni – 2060 locuințe;
- în s. Sîrcea – 40 locuințe;
- în s. Fundurii Vechi – 980 locuințe;
- în s. Hîjdieni – 900 locuințe;
- în s. Petruna – 180 locuințe.

În restul localităților populația acumulează deșeurile, după care le transportă individual la gropile de gunoi autorizate. Având în vedere costurile mari impuse de transportul individual, există multe cazuri în care populația nu respectă legislația ecologică în vigoare și depozitează DMS în locuri neautorizate, de cele mai multe ori la marginea drumurilor sau în preajma albiilor râurilor care curg prin localități. Numărul depozitelor autorizate de DMS, constituie 24 depozite care activează conform Deciziilor primăriilor, coordonate cu organele abilitate din teritoriu și organele responsabile de protecția mediului înconjurător.

Trebuie de menționat faptul că depozitele de gunoi care există astăzi pe teritoriul raionului Glodeni nu corespund tocmai cerințelor internaționale privind protecția mediului înconjurător, cu toate că, prin deciziile consiliilor locale acestea sunt depozite legale. Totuși necesitatea creării unor depozite autorizate și racordate la standardele internaționale privind gestionarea deșeurilor solide, este una stringentă.

Tendința generală este de amplasare a depozitelor de deșeurii în apropierea albiilor râurilor care curg pe teritoriul raionului. Această tendință este una alarmantă și ar trebui corelată cu o altă problemă care există în raionul Glodeni și care a fost abordată în raportul despre calitatea apei potabile, raport care arată foarte concret faptul că nici una din sursele de apă potabilă de mină care există în raionul Glodeni nu corespunde cerințelor sanitare în vigoare.

Pe parcursul anului 2013 au fost acumulate deșeurii de producție din diferite sectoare ale economiei în cantitate de 43,662 mii tone, deșeurii animaliere și menajere - 0,900 mii tone, deșeurii de sticlă și alți componenți chimici ai ambalajului - 0,25 mii tone, deșeurii de la utilizarea hârtiei - 0,4 mii tone, deșeurii fitotehnice - 0,2mii tone, materie secundară a metalurgiei feroase - 0,50 mii tone, materie secundară a metalurgiei neferoase - 0,3 mii tone, deșeurii aferente industriei forestiere - 0,40 mii tone, deșeurii cu conținut de cauciuc - 0,30 mii tone.

Este necesar de menționat faptul că depozitarea centralizată a deșeurilor formate de la utilizarea acumulatorilor și lămpilor luminescente rămâne a fi nerezolvată, din cauza lipsei agenților economici care s-ar ocupa de colectarea acestor tipuri de deșeurii.

În raionul Glodeni nu există complexe zootehnice mari, dar există gospodării mici care se ocupă cu creșterea animalelor. Astfel, deșeurii organice care apar în aceste întreprinderi sunt utilizate la fertilizarea solurilor agricole. Deșeurii organice din cele mai mari întreprinderi zootehnice care activează pe teritoriul raionului sunt reprezentate în Tabelul de mai jos:

Tabel 12

Deșeurii organice din cele mai mari întreprinderi zootehnice, care activează pe teritoriul raionului Glodeni, tone.

Nr.	Întreprinderea	Volumul generat de deșeurii organice (tone)	Volumul utilizat la fertilizarea solurilor (tone)
1	2	3	4
1	SRL "Danulschii"	200	200
2	SRL "Audreia Agro"	100	100
3	SRL "Frapex Agro"	300	300
4	SRL "Hotin"	160	160
5	SRL "Agdav"	140	140

Este de menționat faptul că pe teritoriul raionului Glodeni se mai întâlnesc deșeurii periculoase (toxice) în cantități mici și anume: deșeurii petroliere - 0,900 kg, deșeurii ce conțin plumb - 0,100 kg, detergenți - 0,100 kg, deșeurii ce conțin mercur și compușii lui - lămpi luminescente uzate - 1000/20 unități; pesticidele inutilizabile și interzise au fost depozitate de pe întreg teritoriul raionului la depozitul central pentru păstrarea lor. Totuși locurile unde timp de zeci de ani aceste pesticide au fost stocate rămân a fi surse de poluare excesivă a solurilor și a apelor de suprafață. Deasemenea, aceste zone ori, fostele depozite de pesticide rămân a fi un pericol și pentru sănătatea populației aflate în nemijlocita apropiere.

Întru soluționarea problemelor privind gunoșiile neautorizate, Inspekția Ecologică Glodeni își propune organizarea în fiecare primărie a Serviciilor Comunale, dotate cu transport pentru evacuarea organizată a deșeurilor menajere și animaliere de la populație și instalarea tomberoanelor în locuri publice, străzi pentru depozitarea deșeurilor menajere solide. Deasemenea, se propune crearea platformelor de depozitare a deșeurilor menajere solide intercomunitare și implementarea metodelor de colectare selectivă. La nivel național este în curs

de elaborare un studiu de fezabilitate pentru eficientizarea gestionării deșeurilor prin regionalizarea serviciilor de colectare a deșeurilor. Raionul Glodeni este inclus în regiunea a 7-a de colectare. Ulterior proiectul va presupune construcția stațiilor de transfer.

Degajarea substanțelor dăunătoare în aerul atmosferic a înregistrat în anul 2015 o creștere de 2,5% față de anul 2013 și o descreștere de 2,4% față de anul 2011.

Plata pentru resursele naturale în anul 2013 s-a diminuat cu 15,2% față de anii 2011-2012, pe când în anul 2014 a fost înregistrată o creștere de 51,1% în comparație cu anul 2013. În anul 2015 se atestă o diminuare a plății pentru resursele naturale față de anul 2014 cu 4044 mii lei.

Analizând volumul de apă folosită, se observă că pe parcursul ultimilor 2 ani a avut loc o creștere considerabilă a volumului de apă folosită cu peste 250%. Această creștere se datorează faptului că s-a extins numărul conectărilor la rețeaua de aprovizionare cu apă potabilă a sectorului casnic. Volumul de apă folosită pentru necesitățile de producție pe parcursul anului 2015 a constituit 2,9% din totalul volumului de apă folosită.

Totodată, în acest domeniu Inspecția Ecologică Glodeni propune extinderea apeductului în toate localitățile raionului pentru aprovizionarea cu apă a cetățenilor, construirea stațiilor de epurare și conectarea instituțiilor de învățământ, a obiectivelor de menire socio-culturală și a populației.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Pe parcursul a cinci ani s-a înregistrat o ușoară scădere a emisiilor de substanțe dăunătoare în aerul atmosferic ; - Existența ariilor naturale protejate cu caracter floristic, forestier și paleontologic de interes național; - Starea fito-sanitară a fondului forestier este corespunzătoare, nu au fost înregistrate atacuri puternice de boli și dăunători biotici sau abiotici; - Cantitatea de deșuri municipale colectate a crescut odată cu instalarea tomberoanelor pe toate străzile. 	<ul style="list-style-type: none"> - Existența surselor de poluare a acumulărilor de ape (surse difuze și surse naturale); - Existența zonelor de risc: alunecări de teren, inundații; - Existența zonelor critice în cazul apelor de suprafață (tronson stație epurare municipiul Glodeni); - Existența zonelor critice pentru apele subterane: zonele aferente orașului Glodeni; zonele aferente platformelor de deșuri menajere; - Solurile sunt afectate de factori de degradare precum eroziune, alunecări de teren, sărăturare; - Lipsa sistemelor de colectare a deșeurilor în majoritatea localităților din raion.
OPRTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea interesului autorităților locale pentru promovarea de parteneriate în vederea protecției mediului; - Disponibilitatea finanțărilor proiectelor de mediu prin intermediul fondurilor europene nerambursabile. 	<ul style="list-style-type: none"> - Procentul scăzut al suprafeței fondului forestier cu implicații asupra mediului înconjurător; - Fonduri financiare insuficiente destinate împăduririi terenurilor degradate; - Nivelul scăzut de educare al populației în privința colectării selective a deșeurilor; - Agravarea fenomenului de secetă afectează instalarea și dezvoltarea vegetației forestiere; - Insuficienta preocupare a agenților economici pentru re folosirea ambalajelor.

Cu referire la calitatea mediului și diminuarea surselor de poluare putem concretiza un ansamblu de acțiuni și măsuri care prevăd:

I. Creșterea gradului de conștientizare a populației privind importanța conservării și protecției mediului ambiant prin:

- Elaborarea planului raional de acțiuni de păstrare și îmbunătățire a stării mediului ambiant;
- Informarea prin diverse surse (ziar, televiziune, mese rotunde, întâlniri și convorbiri directe cu

cetățenii, etc.) a populației despre starea mediului ambiant și măsurile de protecție a lui;

- Implicarea instituțiilor de învățământ în instruirea ecologică a tinerei generații prin desfășurarea diferitor măsuri privind protecția mediului ambiant.

II. Măsuri de combatere a eroziunii solului, a protecției apelor și a aerului:

- organizarea anuală a lunarului înverzirii teritoriilor;
- organizarea patrulelor verzi cu participarea funcționarilor Inspecției Ecologice Glodeni, a primăriilor, a Inspectoratului de Poliție Glodeni, etc.;
- protejarea râurilor și lacurilor de diverse deșeuri menajere;
- utilizarea resturilor agricole în fabricarea peletilor și a brichetelor, transformarea resturilor vegetale din gospodăriile casnice în îngrășăminte minerale.

În consecință, conservarea funcțiilor igienico-sanitare, recreativă și estetică ale elementelor componente ale mediului natural constituie garanția unei dezvoltări continue a societății umane.

Președintele ședinței

Secretar al Consiliului Raional

Vasile Pelin

Planul de Acțiuni privind realizarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Glodeni pentru anii 2016-2020

Direcția strategică 1.

Modernizarea economiei, dezvoltarea sferei de producție și diversificarea serviciilor turistice.

Obiectivul Strategic	Activități/Proiecte	Perioada orientativă de implementare	Sursa potențială de finanțare	Valoarea potențială a proiectului (lei)	Responsabil
1.1 Îmbunătățirea competitivității sectorului agro-alimentar.	Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tipurilor de agricultură prin tehnologii inovatoare. Îmbunătățirea performanței economice, facilitarea restructurării și modernizării fermelor calificate corespunzător, în special reînnoirii generațiilor.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
	Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, gestionării riscurilor în agricultură al încadrării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare a grupurilor și organizațiilor interprofesionale.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
	Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură în zonele rurale. Consolidarea legăturilor dintre agricultură, producția alimentară și silvicultură cu cercetare și inovare în scopul unei gestiuni	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții

		mai bune a mediului de performanță.				economici din sectorul agrar.
		Principiul dezvoltării durabile de exploatare a bazinelor acvatice și piscicultură. Dezvoltarea sistemului de irigare în agricultură pentru adaptarea schimbărilor climatice și prevenirea gestionării riscurilor, ceea ce va duce la un nivel mai înalt al calității producției agricole și al indicatorului economic raional.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
		Calitatea îmbunătățită a produselor.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
		Relansarea și				
1.2	Îmbunătățirea sistemului economic raional.	Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari și cei model printr-o mai bună integrare a lanțului agroalimentar.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
		Promovarea dezvoltării unei pieți moderne locale, cu acces total și dirijat de producător și procesator cu condiții fluente de piață.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni.

	Capacitate înaltă a mediului de afaceri local și a creșterii nivelului de trai.	2016-2020			APL nivel I și II
	Cultivarea spiritului antreprenorial între tineri în special în mediul rural.	2016-2020			APL nivel I și II
	Relansarea și renovarea fabricii de conserve prin deschiderea unei linii de prelucrare a fructelor și legumelor.	2017-2020			CR Glodeni Direcția Agricultură și Alimentație, Secția Economie, agenții economici din sectorul agrar.
	Redresarea situației din industria zahărului din raion și reluarea activității fabricii de zahăr.	2017-2020			CR Glodeni Direcția Agricultură și Alimentație, Secția Economie, agenții economici din sectorul agrar.
	Construirea unei mici fabrici de produse lactate tradiționale.	2017-2020			CR Glodeni Direcția Agricultură și Alimentație, Secția Economie, agenții economici din

					sectorul agrar.
1.3 Dezvoltarea infrastructurii de afaceri și susținerea IMM.	Atragerea investițiilor prin programele PARE 1+1 și PNAET.	2016-2018	ODIMM	1 900 000	APL nivel II
	Crearea unui Incubator de afaceri.	2016-2020			APL nivel I și II
	Deschiderea în s. Fundurii Vechi a filialei Fabricii de confecții din mun. Bălți.	2016-2020	Mijloacele financiare a fabricii de confecții din or. Bălți, încăperea a APL nivel I pe bază de Parteneriat Public Privat.		APL nivel I, operatori economici
	Deschiderea secției private de reparație a autoturismelor în s. Fundurii Vechi.	2016-2020	Din mijloacele financiare a operatorului economic privat		APL nivel I, operatori economici
1.4 Promovarea și dezvoltarea turismului și a rețelelor de afaceri în domeniu.	Diversificarea ofertei turistice și elaborarea pachetelor specializate: turismul agricol, ecologic, sportiv, de tineret, gastronomic, etc.	2016-2020			APL nivel I și II
	Elaborarea materialelor de promovare a turismului în r. Glodeni (buclete informaționale, ghid turistic, portal turistic, panouri publicitare, video și audio clip-uri, etc.).	2016-2020			Centrul de promovare și dezvoltare a turismului din or. Bălți
	Elaborarea unui Program pentru dezvoltarea pensiunilor eco-turistice în localitățile	2016-2020			Centrul de promovare și

	raionului.				dezvoltare a turismului din or. Bălți
	Amenajarea reparația capitală a unităților, locurilor de cazare turistică "La Fontal" s. Cobani.	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte proiecte	720 709,47	APL nivel I și II, agenți economici
	Instalarea indicatoarelor turistice și a panourilor informaționale în s. Butești, Cobani, Balatina, Moara Domnească.	2016-2020	Diferite proiecte	110 558	APL nivel I Rezervația „Pădurea Domnească”
	Demarcarea în teren a traseului turistic "Pădurea Domnească".	2016-2020	Diverse proiecte	110 000	Rezervația „Pădurea Domnească”
	Amenajarea potecii turistice tematice, confecționare de panouri informaționale în Pădurea Domnească, Cantonul nr. 1 și la Zimbrărie.	2016-2020	Diverse proiecte	154 000	APL nivel I Rezervația „Pădurea Domnească”
	Crearea/amenajarea centrelor de informare turistică în s. Cobani în Complexul turistic "La Fontal" și în s. Moara Domnească la "Zimbrărie"	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte proiecte	4 020 165	APL nivel I și II Rezervația „Pădurea Domnească”
	Crearea /amenajarea punctelor (ghișeelor) de vânzare a suvenirelor și obiectelor de artizanat în Complexul turistic "La Fontal" și la Zimbrărie.	2016-2020	Diverse proiecte	646 330	Rezervația „Pădurea Domnească”
	Dezvoltarea infrastructurii turistice în s. Viișoara.	2016-2020	Bugetul Local, Fondul Național pentru Dezvoltare	600 000	APL nivel I

			Regională, diferite proiecte investiționale		
	Repararea drumurilor naționale și locale spre traseele turistice.	2016-2020	Bugetul Local, diferite proiecte investiționale		APL nivel I
	Crearea unui complex turistic modern.	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte proiecte		APL nivel II
	Atragerea mijloacelor financiare pentru un nou edificiu al Muzeului de Istorie și Etnografie din s. Cajba.	2016-2020	Mijloacele proprii ale APL nivel I și II, diferite proiecte investiționale		APL nivel I și II
	Amenajarea Muzeului Pîinii în s. Petrunea.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II, diferite proiecte investiționale		APL nivel I și II
	Deschiderea unui atelier de artizanat și meșteșugărit în parteneriat cu Casa de Creație a Copiilor din or. Glodeni.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II, diferite proiecte investiționale		APL nivel I și II
	Atragerea mijloacelor financiare pentru restaurarea și promovarea conacelor Buznea din s. Ciuciulea și Ponse din or. Glodeni, care pot deveni obiectiv turistic atractiv și interesant..	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II, Fondul Național pentru Dezvoltare		APL nivel I și II

			Regională,diferite proiecte investiționale	
	Promovarea și organizarea iarmarocului „Toamna de Aur”.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II	APL nivel I și II
	Includerea în traseul eco-turistic „Pe un picior de plai pe-o gură de rai” a bisericilor din lemn din localitățile Balatina, Bisericiani și Limbenii Vechi.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I , Rezervația „Pădurea Domnească”	APL nivel I, Rezervația „Pădurea Domnească”
	Înființarea în s. Balatina lângă popasul turistic „Orhideea” a unui ghișeu a lucrărilor de artizanat.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel II	APL nivel II
	Amenajarea pe malul râului Prut a 2 plaje pentru activități de recreere, agrement și scăldat, dotate cu dușuri, toalete, parcare, locuri pentru camping, ambarcațiuni de plimbat pe râu, zone intermediare de odihnă.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel II	APL nivel II
	Finisarea construcției motelului din s. Moara Domnească și echiparea lui corespunzătoare.	2016-2020	Mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională,diferite proiecte investiționale, Rezervația „Pădurea Domnească”	Rezervația „Pădurea Domnească”
	Organizarea în perioada august-septembrie a	2016-2020	Mijloacele	APL nivel

	Festivalului Dulceții preparate de gospodine, cu prezentare și vânzare de produse.		proprii APL nivel I și II		I și II
	Redeschiderea școlilor de vară pentru tineret.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel II		APL nivel II
	Transformarea lacurilor și iazurilor de pe teritoriul r. Glodeni în zone importante de agrement, pentru turismul de pescuit.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II, a agenților economici		APL nivel I și II, agenții economici
	Organizarea pe râul Prut a competițiilor de pescuit sportiv.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel II, Organizația Obștească a vânătorilor și pescarilor		Organizația Obștească a vânătorilor și pescarilor
	Promovarea Campionatului RM la Autocross și crearea condițiilor de petrecere a unui weekend deosebit în spațiul natural al r. Glodeni.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel II, Federația de Automobilism din RM		Federația de Automobilism din RM
	Renașterea competițiilor de alpinism la Stînca Mare din s. Cobani.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II		APL nivel I și II
	Readucerea la viață a Festivalului de muzică rock din s. Butești și organizarea activităților sportive de cățărări pe stîncă, rapel, tiroliană și ateliere de aventură.	2016-2020	Mijloacele financiare a Serviciului Cultură Glodeni, proiecte investiționale		Serviciul Cultură Glodeni
	Deschiderea traseelor turistice pietonale,	2016-2020	Mijloacele		APL nivel

	pentru bicicliști și motocicliști, crearea unui site dedicat acestor trasee care poate fi verificat on-line de turiști.		proprii APL nivel I și II, proiecte investiționale		I și II
	Crearea structurilor turistice de primire destinate să asigure cazarea turiștilor în rulote și corturi.	2016-2020	Mijloacele proprii APL nivel I și II		APL nivel I și II
	Crearea în centrul or. Glodeni a Centrului de Informare Turistică și colaborarea cu agențiile de turism în scopul promovării traseelor și obiectivelor turistice din raion.	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională		APL nivel II

Dirrecția strategică 2.

Extinderea infrastructurii edilitare și implementarea la scară largă în sectorul public și privat a eficienței energetice.

Obiectivul Strategic	Activități/Proiecte	Perioada orientativă de implementare	Sursa potențială de finanțare	Valoarea potențială a proiectului (lei)	Responsabil
2.1 Echiparea edilitară a localităților și reabilitarea sistemelor existente de utilități.	Implementarea proiectului „Sistemele de alimentare cu apă și canalizare din lunca râului Prut, r-ul Glodeni. Etapa I – satele Cuhnești și Balatina.	2016-2020	ADR Nord	134 000 000	APL II
	Renovarea și extinderea sistemului de canalizare în zona 2 și 3 și aprovizionare cu apă potabilă în zona 3 a or. Glodeni.	2016-2020	Fondul Ecologic Național		APL
	Implementarea Parteneriatului Public Privat pentru reabilitarea stației de epurare de la fabrica de zahăr.				
	Contribuirea la modernizarea și extinderea rețelei de apeduct și canalizare în localitățile rurale ale r.	2016-2020	Buget local, Fondul	56 547 000	APL, Inspectoratul

	Glodeni		Național pentru Dezvoltare Regională, FEN, FISM		Ecologic Glodeni,
	Renovarea și extinderea rețelelor termice în zona or. Glodeni				
	Întreținerea de iarnă a drumurilor locale din r-nul Glodeni, 162,88 km.	2016	Fondul Rutier	300 000	APL nivel II
	Plombarea gropilor din beton asfalt. Strat de egalizare din beton asfalt a drumurilor L-245 Egorovca-Glodeni (13 km), L-233 Glodeni-Moara Domnească (20 km), L-235 Dușmani-Cajba-Balatina (10,0 km), drumul de acces spre satul Iabloana R-15 L-227 (4,20 km).	2016	Fondul Rutier	3 100 000	APL nivel II
	Reparația drumului împietruit cu adaos de material L-237 Cuhnești-Bisericani (7,24 km).	2017	Fondul Rutier	500 000	APL nivel II
	Reparația capitală a drumului de acces L-225 Fundurii Vechi – Sturzovca, 8,720 km.	2017	Fondul Național de Dezvoltare Regională, Fondul Rutier, Administrația de Stat a drumurilor, APL nivel I, CR Glodeni, alte surse		APL nivel I cu contribuția CR Glodeni
	Reparația capitală a drumului de acces L-234 spre s.	2017	Fondul		APL nivel I

	Ciuciulea (3,0 km).		Național de Dezvoltare Regională, Fondul Rutier, Administrația de Stat a drumurilor, APL nivel I, CR Glodeni, alte surse		cu contribuția CR Glodeni
	Iluminarea străzilor și reabilitarea drumurilor din perimetrul localităților r. Glodeni.	2016-2020	Bugetul local, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională Fondul Rutier	12 190 000	APL de nivel I
	Conectarea gospodăriilor și instituțiilor la conducta de gaz în satele Petrunca și Danu.	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională Buget local	5 000 000 1 300 000	APL nivel I
	Amenajarea trotuarelor publice în or. Glodeni.	2016-2020	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Buget local		APL nivel I
2.2 Promovarea și implementarea	Renovarea și eficientizarea energetică a exteriorului edificiilor clădirilor publice din r. Glodeni.	2016-2020	FEE, CNAM, Bugetul Local,	35 000 000	APL I, instituțiile

măsurilor menite să contribuie la eficiența energetică în diferite domenii.			Bugetul instituțiilor publice		publice
	Reducerea consumului de agent termic prin modernizarea sistemului de încălzire a clădirilor publice din raionul Glodeni.	2016-2020	FEE, CNAM, Bugetul Local, Bugetul instituțiilor publice	7 500 000	APL I, instituțiile publice
	Reparația capitală a acoperișurilor clădirilor și a edificiilor publice raionale	2016-2020	FEE, CNAM, Bugetul Local, Bugetul instituțiilor publice	20 000 000	APL I, instituțiile publice
	Înlocuirea ferestrelor și ușilor exterioare vechi cu ferestre și uși de tip termopan PVC în clădirile publice raionale.	2016-2020	FEE, CNAM, Bugetul Local, Bugetul instituțiilor publice	11 000 000	APL I, instituțiile publice
	Eficientizarea consumului de energie electrică prin instalarea în instituțiile publice din raionul Glodeni a becurilor cu consum redus de energie sau a lămpilor de tip LED.	2016-2020	FEE, CNAM, Bugetul Local, Bugetul instituțiilor publice	1 500 000	APL I, instituțiile publice
	Înlocuirea corpurilor de iluminat stradal cu lămpi de tip LED în toate localitățile raionului.	2016-2020	FEE, Bugetul Local	4 500 000	APL nivel I,

Direcția strategică 3.

Dezvoltarea durabilă a instituțiilor educaționale, culturale și protejarea patrimoniului cultural.

Obiectivul Strategic	Activități/Proiecte	Perioada orientativă de implementare	Sursa potențială de finanțare	Valoarea potențială a proiectului (lei)	Responsabil
3.1 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale formale și nonformale.	Implementarea în școlile din localitățile Balatina și Cuhnești a proiectului ” Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”.	2016-2017	FISM, bugetul instituției de învățământ	1 600 000	Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Glodeni, APL nivel I, Direcția Învățământ, Tineret și Sport Glodeni
	Modernizarea și dotarea instituțiilor preșcolare cu echipament și mobilier corespunzător vârstei .	2016-2020	FISM, bugetul local, alte proiecte		APL nivel I
	Reparația edificiilor instituțiilor preșcolare din raion.	2016-2020	Buget local, FISM, alte proiecte investiționale	1 020 000	APL nivel I
	Reparația acoperișului la gimnaziul Cajba.	2016	FISM, bugetul instituției de învățământ, diferite proiecte investiționale	900 000	Direcția Învățământ, Tineret și Sport Glodeni, instituția de învățământ

Termoficarea instituțiilor școlare și preșcolare.	2016-2020	Proiect susținut de Republica Letonă	1 000 000 25 000	APL nivel I, Direcția Învățământ, Tineret și Sport Glodeni, instituția de învățământ
Amenajarea terenurilor de joacă la grădinița Danu.	2016-2020	Buget local	60 000	APL nivel I
Construcția Școlii de Arte Cuhnești.	2016-2020	Proiect susținut de Primăria or. Oradea, România		Serviciul Cultură Glodeni, APL nivel I
Schimbarea acoperișului Școlii de Arte Glodeni	2017-2020	FISM, bugetul raional, diferite proiecte investiționale		Serviciul Cultură Glodeni, APL nivel I
Schimbarea ferestrelor Școlii de Arte Hîjdieni și repararea rețelelor electrice	2017-2020	FISM, bugetul raional, diferite proiecte investiționale		Serviciul Cultură Glodeni, APL nivel II
Amenajarea stadioanelor din localitățile rurale.	2016-2017	Buget de Stat, Buget local, Agenti econopmici	185 000	APL de nivel I
Întreținerea echipei de fotbal.	2016-2020	Buget local		APL nivel I
Construcția terenului de tenis pe str. P. Halipa în or. Glodeni.	2016-2020	Buget local, alte investiții		APL nivel I

	Amenajarea terenurilor de fitness în aer liber în orașul Glodeni, inclusiv și în s. Stîrcea.	2016-2020	Buget local, alte investiții		APL nivel I
	Reparația capitală a sălii sportive în s. Balatina.	2016-2020	Buget local, alte investiții		APL nivel I, instituția de învățămînt
	Construcția unui complex sportiv în s. Camenca.	2016-2020	Buget local, alte investiții		APL nivel I, instituția de învățămînt
	Construirea unui bazin municipal în or. Glodeni.	2016-2020	Buget local, alte investiții		APL nivel I și II
3.2 Dezvoltarea profesională a resurselor umane;	Instruirea continuă a angajaților Serviciului Cultură, caselor și căminelor de cultură, biblioteci, muzee și instituții de învățămînt artistic complementar.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
	Organizarea și desfășurarea atestării cadrelor didactice și bibliotecare.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
	Organizarea și desfășurarea instruirii în cadrul Centrului raional de formare Novateca.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
3.3 Asigurarea circulației produsului cultural prin transformarea instituțiilor de cultură în Centre comunitare multifuncționale;	Continuarea reformării caselor și căminelor culturale din com. Balatina, Camenca și Viișoara în Centre de Cultură.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
	Reformarea sistemului bibliotecar prin transformarea lor în centre infodocumentare	2016			Serviciul Cultură Glodeni
	Crearea rețelelor virtuale ale instituțiilor și produselor culturale	2016			Serviciul Cultură Glodeni
3.4 Creșterea participării la	Creșterea participării la activitățile culturale a cetățenilor ca rezultat al sporirii gradului de	2016			Serviciul Cultură

activitățile culturale a cetățenilor;	informare a populației cu privire la serviciile culturale locale, regionale și naționale.				Glodeni
	Încurajarea participării tinerilor la acțiunile culturale și luarea deciziilor în stabilirea priorităților locale.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
	Diversificarea serviciilor oferite de muzee, biblioteci.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
3.5 Promovarea culturii ca factor primordial al păstrării și dezvoltării identității naționale;	Verificarea patrimoniului cultural raional prin organizarea festivalurilor și concursurilor de amatoare.	2016			Serviciul Cultură Glodeni
3.6 Modernizarea instituțiilor culturale și măsuri de protejare și valorificare a patrimoniului cultural.	Reparația Casei de Cultură Cobani.	2017-2020	FISM, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte investiții		Serviciul Cultură Glodeni, APL nivel II
	Construcția unui local în s. Fundurii Noi pentru festivități și agrement	2017-2020	Buget local, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte investiții		APL nivel I
	Organizarea anuală a evenimentelor culturale Iabloana.	2016-2020	Buget local	50 000	APL nivel I
	Instalarea unui monument în s. Ustia.	2016-2020	Buget local	15 000	APL nivel I
	Restaurarea bisericii din lemn din s. Fundurii Vechi	2016-2020	Buget local,		APL nivel I

	și includerea ei în Patrimoniul cultural-istoric al Republicii Moldova.		alte investiții		
	Restaurarea conacului boieresc Ponse, de pe teritoriul spitalului vechi (proiect tehnic).	2016-2020	Buget raional și local, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte investiții		APL nivel I și II
	Echiparea bibliotecii din s. Vișoara de curînd aderată la rețeaua Novateca	2016	Programul Național Novateca		Serviciul Cultură Glodeni
	Deschiderea în s. Ciuciulea a Muzeului Satului.	2016	Buget local Donații	100 000	APL nivel I
	Reparația bibliotecii Danu.	2016-2020	Buget local	40 000	Serviciul Cultură Glodeni

Directia strategică 4.

Dezvoltarea și majorarea gradului de acces al populației la servicii medicale și de protecție socială de calitate.

Obiectivul Strategic	Activități/Proiecte	Perioada orientativă de implementare	Sursa potențială de finanțare	Valoarea potențială a proiectului (lei)	Responsabil
4.1 Îmbunătățirea stării de sănătate a femeii și a copilului.	Îmbunătățirea stării de nutriție a mamei și copilului 0-6 luni (produse alimentare, substituenți de lapte matern).	2016-2020	APL de nivel I		Centrele de sănătate , APL de nivel I, APL de nivel II

	Asigurarea tratamentului gratuit copiilor cu vârsta cuprinsă între 0-5 ani.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
	Evaluarea stării de sănătate a copiilor din ciclul primar, administrarea în scop profilactic a preparatelor de fier și vitaminei D, copiilor cu probleme din familii social-vulnerabile.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate , APL de nivel I, APL de nivel II
4.2 Reducerea numărului de sarcini nedorite, a incidenței avortului la cerere și a ratei mortalității materne prin avort	Creșterea capacității de planificare a programului de previzionare a necesarului și monitorizarea distribuției de produse contraceptive gratuite, educația persoanelor din grupul social-vulnerabil în domeniul sănătății reproducerii.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
	Îmbunătățirea prevenției primare a HIV/SIDA și ITS prin țintirea și alerta educațională a indivizilor din grupa social-vulnerabilă.	2016-2020	Bugetul de Stat, CNAM		Centrele de sănătate
	Asigurarea accesului persoanelor eligibile la produse contraceptive distribuite gratuit.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
4.3 Fortificarea capacității de supraveghere a bolilor transmisibile prioritare, de alertă rapidă și răspuns coordonat.	Protejarea populației locale împotriva principalelor boli care pot fi prevenite prin vaccinare.	2016-2020	Bugetul de Stat		Centrele de sănătate
	Reducerea incidenței hepatitei virale B și C și asigurarea accesului populației la tratamente antivirale.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
4.4 Reducerea mortalității prin TBC și menținerea unor	Creșterea capacității de diagnostic de laborator a TBC și asigurarea accesului universal la diagnostic de calitate.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate

rate adecvate de depistare și de succes terapeutic.	Îmbunătățirea controlului infecției cu TBC în unitatea medicală, asigurarea unui sistem eficace de suport social-psihologic și de informare.	2016-2020	CNAM, APL de nivel I, instituțiile preuniversitare		Centrele de sănătate
	Ameliorarea condițiilor de tratament și asigurarea accesului universal la tratament anti-TBC.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
4.5 Diminuarea ritmului de creștere a mortalității prin boli netransmisibile, reducerea poverii lor.	Reducerea poverii bolilor profesionale în rândurile populației locale prin depistare în faze incipiente de boală și reducerea pe termen mediu și lung a mortalității.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
	Protejarea populației împotriva riscurilor legate de mediu prin organizarea examenelor medicale periodice obligatorii pentru angajații care gestionează produse de uz fitosanitar și fertilizanți.	2016-2020	Agenții economici		Agenții economici, Centrele de sănătate
4.6 Dezvoltarea serviciilor de asistență comunitară, integrate și comprehensive, destinate în principal populației rurale și grupurilor vulnerabile.	Asigurarea distribuției echitabile a serviciilor de asistență medicală comunitară adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației, asistența medicală de reabilitare, recuperare, paliativă și îngrijiri pe termen lung.	2016-2020	CNAM, APL de nivel I, APL de nivel II, Serviciul de asistență social.		APL, Centrele de sănătate
	Asigurarea pacienților stomizați cu colectoare.	2016-2020	CNAM		Centrele de sănătate
4.7 Motivarea cadrelor tinere și	Atragerea cadrelor și stimularea lor în instituțiile medicale.	2016-2020	Spitalul Raional	-	APL de nivel II, Spitalul Raional

atragerea acestora.	Asigurarea cu spații locative a lucrătorilor medicali și tinerilor specialiști.	2016-2018	APL de nivel II		APL de nivel II
	Acordarea indemnizațiilor lunare pentru achitarea chiriei și a ajutoarelor materiale pentru susținerea tinerilor specialiști.	2016-2020	Bugetul de Stat		Instituțiile medicale
4.8 Reabilitarea și dotarea cu echipament a edificiilor medicale.	Dotarea edificiilor medicale cu echipament modern necesar (utilaj pentru fizioproceduri, aparate ECG, analizator chimic pentru sânge, pupinelă pentru sterilizare).	2016-2020	Ministerul Sănătății, donatori, Surse proprii		Instituțiile medicale, APL de nivel II,
	Finalizarea renovării edificiilor medicale (IMSP, SAMU, Spitalul Raional, ÎM Centrul Stomatologic Raional Glodeni).	2016-2020	Ministerul Sănătății, donatori, alte investiții Surse proprii,		Instituțiile medicale, APL nivel II
	Repararea anexelor și căilor de acces spre edificiile medicale.	2016-2020	Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II
	Instalarea în edificiile medicale a cazanelor pe bază de biomasă.	2016-2020	Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II
	Schimbarea apeductelor, alimentarea cu apă curentă a tuturor instituțiilor medicale și modernizarea sistemelor de canalizare.	2016-2020	CNAM, Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II
	Procurarea și dotarea Spitalului Raional cu generator electric – sursă de rezervă de energie electrică în cazuri excepționale.	2016-2020	CNAM, Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II
	Procurarea unui autoclav pentru prelucrarea deșeurilor medicale din toate instituțiile medicale din raion.	2016-2020	CNAM, Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II

	Achiziționarea calculatoarelor pentru medicii de familie.	2016-2020	CNAM, Surse proprii, alte investiții		Instituțiile medicale, APL nivel II
4.9 Activități de prevenire și protejare a persoanelor aflate în dificultate.	Promovarea și realizarea politicii statului în domeniul protecției sociale a persoanelor cu dizabilități și implementarea mecanismelor de protecție socială a persoanelor cu dizabilități.	2016-2020	-	-	DASPF Glodeni
	Promovarea politicii sociale de protecție a familiei și copilului și implementarea cadrului normativ în domeniu.	2016-2020	-	-	DASPF Glodeni
	Implementarea politicii în domeniul asigurării egalității de șanse între femei și bărbați, prevenirii violenței în familie și în bază de gen, traficului de ființe umane.	2016-2020	-	-	DASPF Glodeni
	Crearea parteneriatelor sociale cu organizațiile neguvernamentale în vederea asigurării protecției și asistenței sociale persoanelor în etate și adulților cu dizabilități fizice precum și persoanelor adulte cu dizabilități mintale cu o abordare individualizată, axată pe realizarea măsurilor de recuperare, evaluare periodică a situației acestora și întreprinderea măsurilor necesare pentru (re)integrarea socială a lor.	2016-2020	Bugetul de Stat, Donatori		DASPF Glodeni, ONG-uri, Centrele Comunitare Multifuncționale, Centrul Medico-Social "Ștircea", Casa de Caritate "Tabita"
	Promovarea și implementarea politicilor de stat asupra situației sociale prin prisma proceselor demografice.	2016-2020			Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Familiei, DASPF Glodeni
4.10 Activități de fortificare a	Instruire profesională în domeniul asistenței sociale în cadrul cursurilor de perfecționare.	2016-2020	Bugetul de Stat, Surse		MMPSF, ONG-uri

capacităților specialiștilor.	Evaluarea necesităților de instruire a personalului angajat/asistenți sociali, lucrători sociali/ și organizarea procesului de formare profesională continuă în sistemul de asistență socială.		extrabugetare		
4.11 Acțiuni de dezvoltare a serviciilor adresate persoanelor în situație de risc.	Dezvoltarea serviciilor sociale la nivel local /în fiecare primărie/ pentru persoanele în etate și cu dizabilități mintale și copii aflați în dificultate: „Casa Comunitară”, „Locuința protejată” ș.a.	2017-2020	Bugetul de Stat, Bugetul local, surse extrabugetare, donații	2 690 000	MMPSF, DASPF Glodeni, Organizații obștești și neguvernamentale
	Dezvoltarea serviciului „Asistență personală” conform Legii nr. 325 din 23.12.2013 și HG nr. 314 din 23.05.2012.	2016-2020	Bugetul de Stat	6 975 300	DASPF Glodeni
	Dezvoltarea Serviciului „Îngrijire socială la domiciliu” pentru persoanele singuratice prin acordarea serviciilor de îngrijire contra plată conform HG nr. 1034 din 31.12.2014	2016-2020	Bugetul de Stat	13 479 300	DASPF Glodeni
	Eliberarea biletelor de tratament sanatorial pentru persoanele în etate și cu dizabilități conform HG nr. 372 din 06.05.2010	2016-2020	Bugetul de Stat	3 916 077	MMPSF, DASPF Glodeni
	Acordarea serviciilor de protezare și ortopedie prin asigurarea cu mijloace ajutătoare tehnice a persoanelor cu dizabilități locomotorii, veteranilor de război.	2016-2020	Bugetul de Stat	106 000	CREPOR
	Acordarea ajutorului material din Fondul Republican de Susținere Socială a Populației și Fondul Local de Susținere Socială a Populației păturilor socialmente vulnerabile ale populației.	2016-2020	Fondul Republican de SSP, Consiliul Raional.	8 636 600	DASPF Glodeni

	Dezvoltarea programului "Ajutor social" și "Ajutor pentru perioada rece a anului" conform Legii nr. 133 din 13.06.2008.	2016-2020	Bugetul de Stat	38 844 000	DASPF Glodeni
	Plata compensațiilor în temeiul Legii nr.60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități severe, accentuate, copii cu dizabilități și persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor.	2016-2020	Bugetul de Stat	3 982 000	DASPF Glodeni
	Plata îndemnizațiilor pentru copiii adoptați și celor aflați sub tutelă/curatelă în temeiul Legii nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția socială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.	2016-2020	Bugetul de Stat	3 570 000	DASPF Glodeni
	Dezvoltarea serviciului „Asistența comunitară” prin oferirea serviciilor de calitate.	2016-2020	Bugetul de Stat	6 026 800	DASPF Glodeni
	Deschiderea Centrului Comunitar în s. Petrușea.	2016-2020	FISM	1 000 000	Consiliul local
	Înființarea unui Centru regional de plasament pentru bătrâni în s. Fundurii Noi, în fosta clădire a grădiniței de copii.	2017-2020			
	Susținerea populației prin deschiderea unei cantine sociale pentru persoanele social-vulnerabile în or. Glodeni.	2017-2020		96000	DASPF Glodeni, APL nivel I

Dirrecția strategică 5.

Refacerea și mentinerea mediului ambiant.

Obiectivul Strategic	Activități/Proiecte	Perioada orientativă de	Sursa potențială de	Valoarea potențială	Responsabil
-----------------------------	----------------------------	--------------------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------

		implementare	finanțare	a proiectului (lei)	
5.1 Activitățile administrației publice locale de nivelul I și II privind managementul deșeurilor.	Elaborarea programelor locale de gestionare a deșeurilor.	Anual	-	-	APL nivel I
	Prevenirea formării deșeurilor și/sau micșorarea generării lor prin implementarea producțiilor ecologice pure.	Permanent	-	-	Agenții economici
	Crearea centrelor de colectare și depozitare separată a deșeurilor menajere.	2016-2020	Buget local, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și alte investiții		APL nivel I
	Facilitarea furnizării și utilizării subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și a altor materii prime nealimentare în scop bioenergetic.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
	Asigurarea respectării cerințelor actelor legislative și normative privind amplasarea, amenajarea și întreținerea rampelor de depozitare a deșeurilor.	Permanent	-	-	APL nivel I
	Autorizarea rampelor de depozitare a deșeurilor.	Permanent	-	-	APL nivel I, agenții economici, IE Glodeni, CSP Glodeni
	Amenajarea locurilor pentru depozitarea	Permanent	Buget local		APL nivel I,

	sedimentelor din dejecțiile animaliere în scopul compostării lor împreună cu deșeurile fitotehnice, resturile de alimente și alte deșeuri organice.				agenți economici
	Construcția gropilor Bekkari în localitățile raionului Glodeni.	2016-2020	Buget local		APL nivel I, agenți economici
	Înființarea serviciilor comunale de salubritate a localităților în fiecare primărie și dotarea cu mijloace de transport special pentru transportarea organizată, selectivă a deșeurilor.	2016-2020	Buget local Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, alte investiții	1 820 000	APL nivel I
	Asigurarea instituțiilor medicale cu recipient pentru colectarea separată a reziduurilor menajere și medicale.	2016-2020	Buget local		APL nivel I
	Asigurarea accesului la serviciul de salubritate a tuturor categoriilor de populație prin implementarea unor tarife rezonabile pentru prestarea serviciilor.	2016-2020	Buget local		APL nivel I
5.2 Măsuri de dezvoltare a managementului forestier capabil să contribuie la dezvoltarea rurală și durabilă a comunităților raionului.	Utilizarea suprafețelor defavorizate, în terenuri forestiere și o promovare a industriei de prelucrare și procesare a lemnului.	2016-2020			Direcția Agricultură și Alimentație a CR Glodeni, agenții economici din sectorul agrar.
	Plantarea a 2 ha de pădure în s. Danu cu scop de prevenire a eroziunii solului.	2017	Buget local	20 000	APL nivel I
	Amenajarea parcurilor, locurilor de odihnă și a zonelor verzi în s. Moara Domnească, Iabloana.	2016-2020	Buget local	110 000	APL nivel I

	Stabilirea și implementarea unui regim judicios de administrare a plantațiilor forestiere-propritate a primăriei (plantări și tăieri).	2016-2020	Buget local		APL nivel I, IE Glodeni
	Recultivarea și însămânțarea, tăierea sanitară și plantarea pomilor în spațiile verzi din or. Glodeni.	2016-2020	Buget local		APL nivel I
	Sădirea arborilor în zona de protecție a râului Glodeanca, întărirea pantelor prin semănarea ierbii.	2016-2020	Buget local		APL nivel I
	Organizarea acțiunilor de salubritate a spațiilor verzi în or. Glodeni.	2016-2020	Buget local		APL nivel I